

T.C.
İSTANBUL BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TEKSTİL TASARIM ANASANAT DALI
TEKSTİL VE MODA TASARIM SANAT DALI

**EHRAM VE GİYSİ MODASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**
Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan
Eda Didem KAVUTLAR

İstanbul, 2025

T.C.
İSTANBUL BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEKSTİL TASARIM ANASANAT DALI
TEKSTİL VE MODA TASARIM SANAT DALI

**EHRAM VE GİYSİ MODASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**
Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan
Eda Didem KAVUTLAR

Öğrenci No
2220058003

ORCID ID
0009-0000-6375-844X

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Burcu AY

İstanbul, 2025

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Ehram ve Giysi Modasındaki İlişkinin İncelenmesi**” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını, patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 18/09/2025

Eda Didem KAVUTLAR

T.C.
İSTANBUL BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

18/09/2025

Enstitümüz *Tekstil Tasarım* Anasanat Dalı *Tekstil ve Moda Tasarımı* Programı Yüksek Lisans öğrencilerinden **2220058003** numaralı **Eda Didem KAVUTLAR**'ın "İstanbul Beykent Üniversitesi Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddesine göre hazırlayarak Enstitümüze teslim ettiği "**Ehram ve Giysi Modasındaki İlişkinin İncelenmesi**" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 27/05/2025 tarih ve 2025/23 sayılı toplantısında seçilen ve On-line toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, İstanbul Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin 29. maddesinin 3. fıkrası gereğince Zoom programı aracılığıyla on-line olarak aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında "**OYBİRLİĞİ**" ile "**KABUL**" kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 2 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Bu*** AY***
(İstanbul Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Dr. Öğr. Üyesi Al*** ÇI***
(İstanbul Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Dr. Öğr. Üyesi Se*** Ha*** TÜ***
(İstanbul Ticaret Üniversitesi)

Adı ve Soyadı : Eda Didem KAVUTLAR
Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Burcu AY
Derecesi ve Tarihi : Yüksek Lisans (Tezli), 2025
Alanı : Tekstil ve Moda Tasarımı
Anahtar Kelimeler : Ehlram, Sürdürülebilirlik, Kültürel Miras, Geleneksel giyim, Kadın kimliğı.

ÖZ

EHARAM VE GİYSİ MODASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Bu çalışma, geleneksel Türk el dokuma sanatının önemli bir temsilcisi olan ehlramın tarihsel kökenlerini, kültürel sembolizmini, kadın kimliğıyle ilişkisini, çağdaş sanat ve moda tasarımındaki yansımalarını incelemektedir. Erzurum yöresine özgü bir giysi olarak ehlram; işlevsel yapısının ötesinde, kadının sosyal statüsünü, toplumsal rollerini ve kültürel kimliğini yansıtan güçlü bir simge olarak öne çıkmaktadır. Tezde; ehlramın tarihsel gelişimi, Osmanlı'daki yeri, yöresel halk arasındaki kullanımı, geleneksel motiflerinin sanatsal ve edebî temsilleri detaylı biçimde ele alınmıştır. Ayrıca, günümüzde ehlramın geleneksel dokuma tekniklerinin moda tasarımıyla buluşturulduğu çağdaş örnekler incelenmiş ve ehlramın kültürel miras olarak yeniden üretim potansiyeli hakkında incelemeler yapılmıştır. Araştırma, nitel yöntemlerle; literatür taraması, örnek analizler ve görsel malzemeler üzerinden yapılandırılmıştır. Sonuç olarak, ehlramın yalnızca bir giyim unsuru değil; aynı zamanda kültürel sürekliliğı temsil eden, sanatsal ve ekonomik potansiyeli yüksek bir değer olduğu vurgulanmaktadır.

Name and Surname : Eda Didem KAVUTLAR
Supervisor : Assist. Prof. Dr. Burcu AY
Degree and Date : Master's (Thesis), 2025
Major : Textile and Fashion Design
Keywords : Ehram, Sustainability, Cultural Heritage, Traditional Clothing, Female Identity.

ABSTRACT

INVESTIGATING THE RELATIONSHIP BETWEEN EHRAM AND FASHION IN CLOTHING DESIGN

This study examines the historical origins of the ehram, an important representative of traditional Turkish hand weaving art, its cultural symbolism, its relationship with women's identity and its reflections in contemporary art and fashion design. As a garment unique to the Erzurum region, the ehram stands out as a powerful symbol that reflects women's social status, social roles and cultural identity beyond its functional structure. In the thesis, the historical development of the ehram, its place in the Ottoman Empire, its use among local people, and the artistic and literary representations of its traditional motifs are analyzed in detail. In addition, the potential of ehram's re-manufacture as a cultural heritage is evaluated by examining examples where traditional weaving techniques are combined with modern fashion design. This study is structured through qualitative methods; literature review, sample analysis and visual materials. As a result, it is emphasized that the ehram is not only an element of clothing, but also a value that represents cultural sustainability and has high artistic and economic potential.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖZ

ABSTRACT

ŞEKİLLER LİSTESİ v

SÖZLÜK.....vii

GİRİŞ 1

1. EHRAMIN KÜLTÜREL YANSIMALARI

1.1. Ehramın Tanımı..... 3

1.2. Ehramın Tarihsel Gelişimi..... 3

1.3. Ehramın Tarihi 4

1.4. Osmanlı Döneminde Ehram: Toplumda Yeri ve Kullanımı..... 5

1.5. Erzurum’da Ehram Geleneği: Kültürün Taşıyıcısı Bir Kıyafet 7

1.6. Ehramla İlgili Terimler 9

1.7. Ehramın Toplumdaki Anlamı ve Kullanımı 11

1.7.1. Kullanım Biçimleri 12

1.7.1.1. Moda Tasarımı Açısından İnceleme 13

1.7.2. Ehramın Kadın Hayatındaki Yeri: Anlam ve Semboller 14

1.7.2.1. Sembol Anlamlar 15

1.7.2.2. Modern Yansımalar 15

1.7.3. Törenlerde ve Günlük Hayatta Ehram: Gelenekten Günümüze 17

1.7.4. Ehramın Sosyokültürel Rolü: Erzurum Kimliğinin Bir Parçası 19

1.8. Ehramın Sanatsal ve Edebî Yansımaları..... 20

1.8.1. Sanatsal Yansımalar..... 21

1.8.1.1. Edebî Yansımalar..... 22

1.8.1.2. Klasik Dönem Edebiyatında Ehram 22

1.8.2. Ehramın Halk Edebiyatına ve Şiirlere Yansıması 22

1.8.2.1. Halk Edebiyatında Ehram..... 23

1.8.2.2. Modern Edebiyatta Ehram 23

1.8.2.3. Şiirlerde Ehram	24
1.8.2.4. Toplumsal Yansıma ve Anlam	25
1.8.3. Ehram Motiflerinin Görsel Sanatlardaki Kullanımı	26
1.8.3.1 Ehram Motiflerinin Tanımı ve Özellikleri.....	26
1.8.3.2 Ceviz Kanadı.....	26
1.8.3.3. Hanımeli.....	27
1.8.3.4. Yıldızın Oynayışı.....	28
1.8.4. Ehram Motiflerinin Çağdaş Sanatlardaki Yansımaları	28
1.8.5. Ehramın İlham Kaynağı Olduğu Moda Koleksiyonları.....	30
1.9. Ehramın Ekonomik ve Ticari Boyutları.....	34
1.9.1. Ekonomik Boyutlar.....	35
1.9.1.1. Yerel Ekonomiye Katkı	35
1.9.1.2. İstihdam Yaratma Potansiyeli	35
1.9.1.3. İhracat Olanakları	36
1.9.1.4. Pazar Dinamikleri	36
1.9.1.5. Ehramın Moda Sektörüne Entegrasyonu	36
1.9.1.6. Ehram Üretiminin Sürdürülebilirliği ve Gelecek Perspektifi	37
1.9.2. Ehram Dokumacılığının Erzurum Ekonomisindeki Yeri	37
1.9.2.1. Kadın İstihdamına Etkisi	37
1.9.2.2. Yerel Esnafa ve Küçük İşletmelere Etkisi	38
1.9.2.3. Ehram ve Turizm İlişkisi	38
1.9.2.4. Hediyelik Eşya Olarak Ehram	39
1.9.2.5. Tanıtım ve Pazarlama Stratejileri	39
1.9.3. Yöresel Üretimden Global Pazarlara: Ehramın Potansiyeli	39
1.9.3.1. Yöresel Üretim ve Ekonomik Katkıları	40
1.9.3.2. Global Pazar Fırsatları	40
1.9.3.3. Sürdürülebilirlik ve Gelecek Potansiyeli	41
1.9.4. Turistik Ürün Olarak Ehram: Kültürel Mirasın Ekonomik Katkısı	42
1.10. Ehram ve Toplumsal Değişim: Bir Sosyo-Kültürel İnceleme.....	43
1.10.1. Ehramın Geleneksel Toplumdaki Yeri ve Toplumsal Anlamı	44

1.10.1.1. Toplumsal Değişim ve Ehram Üzerindeki Etkileri.....	44
1.10.1.2. Ehramın Modern Dünyadaki Yeri	45
1.10.2. Modernleşme Sürecinde Ehram: Unutulma Tehlikesi ve Koruma Çabaları	46
1.10.3. Yöresel Kıyafetlerin Küresel Kültürdeki Yeri: Ehram Örneği	47
1.10.4. Genç Nesiller ve Ehram: Geleneksel Kıyafetlere Bakış Açısı	48
1.10.4.1. Genç Nesillerin Geleneksel Kıyafetlere Bakışı	49
1.10.4.2. Eğitim ve Farkındalık	49
1.11. Ehramın Eğitim ve Atölye Çalışmalarındaki Yeri	50
1.11.1. Moda Tasarımında Yöresel Kıyafetlerin Eğitime Katkısı: Ehram Atölyeleri	52
1.11.2. Geleneksel Dokuma Tekniklerinin Öğretimi: Ehram Örneği.....	53
1.11.3. Moda Öğrencileri için Ehramın İlham Kaynağı Olarak Kullanımı	55
1.11.4. Ehramın Çağdaş Moda ile Buluşması: Tasarımlar ve Uygulamalar.....	55
1.11.4.1. İlham Kaynağı Olarak.....	56
1.11.4.2. Doku ve Dışavurum	56
1.11.4.3. Renk Paletleri.....	57
1.11.4.4. Desen ve Motifler	57
2. EHRAMIN TEKNİK TASARIM VE DOKUMA YÖNTEMLERİ	
2.1. Ehramın Teknik ve Tasarım Özellikleri.....	58
2.1.1. Ehramın Yapımı ve Kumaş Özellikleri	58
2.1.2. Geleneksel Desenler ve Renkler	60
2.1.3. Ehramın Estetik Dili	62
2.1.4. Ehramda İşlevsellik ve Zarafet: Tasarımın İncelikleri	64
2.2. Erzurum Ehram Atölyelerinde Kullanılan Çeşitli Dokuma Teknikleri.....	65
2.2.1. Düz Dokuma (Zemin Dokuma)	65
2.2.2. Cicim Dokuma	65
2.2.3. Zili Dokuma.....	66
2.2.4. Kilim Dokuma	67
2.2.5. Sumak Dokuma.....	68

3. EHRAMLARLA BİRLİKTE MODA ÜZERİNDE YENİLİKÇİ YAKLAŞIMLAR

3.1. Ehram ve Moda İlişkisi	70
3.1.1. Gelenekselden Moderne: Ehramın Güncel Moda Yansımaları	71
3.1.2. Ehram ve Sürdürülebilir Moda: Doğal Kumaşların Yeniden Yükselişi	72
3.1.3. Yöresel Kıyafetlerin Moda Dünyasındaki Yeri: Ehram Örneği	73
3.2. Ehram ve Yenilikçi Yaklaşımlar ile Sürdürülmesi.....	75
3.2.1. Ehramın Giysi Modasındaki Çağdaş Yorumu	76
3.2.2. Gelenekten İlham Alan Çağdaş Tasarımlar: Ehramın Geleceği	76
3.2.3. Ehram ve Yüzey Tasarım Önerileriyle Şekillenen Üretim Süreçleri	79

4. UYGULAMA BÖLÜMLERİ

4.1. Özgün Uygulama Örneği.....	81
4.1.1. Hikâye Panosu Hazırlama.....	81
4.1.2. Özgün Model Geliştirme	81
4.1.3. Modele Karar verme	81
4.1.4. Baskı Türüne Karar Verme.....	82
4.1.5. Punch Nakış	82
4.1.6. Dijital Baskı	82
4.2. Ehramın Giysi Modasıyla İlişkilendirilmesi.....	101
4.2.1. Dijital Koleksiyon Hazırlama	101
4.2.2. Ehram ile Yeniden Dijital Koleksiyonu.....	101
4.2.3. Ehram ile Yeniden Dijital Koleksiyonunun Yapay Zekâ ile Boyutlandırılması	109
4.2.4. Koleksiyonun Moda Üzerindeki Çarpan Etkisi	116
SONUÇ	117
KAYNAKÇA.....	119

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa No.

Şekil 1. Ehram Örtüsü Örneği	4
Şekil 2. Ehram Dokuma Kravat Örneği.....	5
Şekil 3. Erzurum’da Ehram Giyen Kadınlar	9
Şekil 4. Ehram Kumaşından Dokunmuş Çanta ve Şal Örneği	18
Şekil 5. Ceviz Kanadı (Millî Eğitim Bakanlığı. (t.y.). <i>Ehram dokuma</i> . MEB	27
Şekil 6. Hanımeli (Millî Eğitim Bakanlığı. (t.y.). <i>Ehram dokuma</i> . MEB	28
Şekil 7. Hatice Gökçe – Ehram	31
Şekil 8. Çağrışımlar 9 Projesindeki Tasarımların Görselleri.....	32
Şekil 9. Çağrışımlar 9 Projesindeki Tasarımların Görselleri.....	33
Şekil 10. Çağrışımlar 9 Projesindeki Tasarımların Görselleri.....	33
Şekil 11. Kadın Ehram Dokuma Ustası.....	59
Şekil 12. Ehram Örneği	61
Şekil 13. Ehram Dokuma Atkı	62
Şekil 14. Ehram Dokuma Fular Örneği	63
Şekil 15. Ehram Giyen Doğu İnsanı	64
Şekil 16. Cicim Dokuma	66
Şekil 17. Zili Güllü Desen	67
Şekil 18. Kilim Dokuma.....	68
Şekil 19. Ehram Yelek.....	78
Şekil 20. Moodboard	83
Şekil 21. Desen 1	84
Şekil 22. Desen 2	85
Şekil 23. Desen 3	86
Şekil 24. Desen 4	87
Şekil 25. Desen 5	88
Şekil 26. Desen 6	89
Şekil 27. Desen 7	90

Şekil 28. Desen 8	91
Şekil 29. Desen 9	92
Şekil 30. Desen 10	93
Şekil 31. Desen 11	94
Şekil 32. Desen 12	95
Şekil 33. Desen 13	96
Şekil 34. Punch Nakış Motifi Örneği 1	97
Şekil 35. Punch Nakış Motifi Örneği 2	98
Şekil 36. Dijital Baskı Motifi Örneği 1	99
Şekil 37. Dijital Baskı Motifi Örneği 2	100
Şekil 38. Moodboard	103
Şekil 39. Ehram ile Yeniden Koleksiyonu $\frac{1}{2}$	104
Şekil 40. Ehram ile Yeniden Koleksiyonu $\frac{3}{4}$	105
Şekil 41. Ehram ile Yeniden Koleksiyonu $\frac{5}{6}$	106
Şekil 42. Ehram ile Yeniden Koleksiyonu 7	107
Şekil 43. Ehram ile Yeniden Koleksiyonu $\frac{8}{9}$	108
Şekil 44. Ehram ile Yeniden Koleksiyonu $\frac{1}{2}$ Yapay Zeka Çalışması	110
Şekil 45. Ehram ile Yeniden Koleksiyonu $\frac{2}{3}$ Yapay Zeka Çalışması	111
Şekil 46. Ehram ile Yeniden Koleksiyonu $\frac{5}{6}$ Yapay Zeka Çalışması	112
Şekil 47. Ehram ile Yeniden Koleksiyonu 7 Yapay Zeka Çalışması	113
Şekil 48. Ehram ile Yeniden Koleksiyonu 7 Yapay Zeka Çalışması Arka	114
Şekil 49. Ehram ile Yeniden Koleksiyonu $\frac{8}{9}$ Yapay Zeka Çalışması	115

SÖZLÜK

Atkı: Çözü ipliklerinin arasından yatay olarak geçirilen iplik grubu. Kumaşın yapısını tamamlar.

Çağdaş Tasarım: Modern dönemin estetik, işlevsel ve teknolojik anlayışını yansıtan, gelenekten beslenerek günümüze uyarlanan yaratıcı tasarım anlayışı.

Çözgü: Dokuma sırasında tezgâha dikey olarak gerilen iplik grubu. Kumaşın iskeletini oluşturur.

Dijital Tasarım: Bilgisayar destekli programlarla geliştirilen, sanal ortamda çizim ve modelleme imkânı sunan tasarım süreci. Geleneksel dokumaların çağdaş moda ile birleşiminde önemli rol oynar.

Dokuma Tezgâhı: İpliklerin çözgü ve atkı olarak geçirilip kumaş haline getirildiği geleneksel üretim aracı. Ehram yapımında da kullanılır.

Ehram: Erzurum ve çevresinde geleneksel olarak üretilen, yünden dokunan, özellikle kadınlar tarafından örtünme amacıyla kullanılan büyük boyutlu dokuma kumaş.

Fonksiyonel Tekstil: Kullanıcıya sadece estetik değil, işlevsel özellikler de sunan tekstil ürünü. Geleneksel ehram günümüzde bu kapsamda yeniden yorumlanmaktadır.

Motif: Geleneksel tekstillerde yer alan, kültürel anlam taşıyan, tekrar eden süsleme ögesi. Ehram motifleri genellikle geometrik ve sembolik biçimlerden oluşur.

Sıkıştırma Dokuma: Ehram yapımında kullanılan, ipliklerin sıkı bir şekilde birbirine geçirilerek dayanıklı ve kalın bir yüzey oluşturulmasını sağlayan özel dokuma tekniği.

Sürdürülebilir Moda: Çevreye duyarlı, doğal malzemeleri kullanan ve uzun ömürlü tasarımlara yönelik moda anlayışı. Ehram, doğal yapısıyla bu anlayışa uygundur.

GİRİŞ

Anadolu'nun kadim coğrafyası, yüzyıllar boyunca pek çok farklı uygarlığın etkileşim alanı olmuş; bu etkileşim, bölgenin kültürel yapısında katmanlı ve zengin bir mirasın oluşmasına zemin hazırlamıştır. Bu kültürel birikimin en güçlü ve kalıcı ifadelerinden biri de geleneksel el sanatlarıdır. Özellikle dokuma geleneği, yalnızca işlevsel bir üretim faaliyeti değil, aynı zamanda kimlik inşasının, kolektif hafızanın ve estetik algının somutlaştığı önemli bir kültür biçimidir (Kılıç, 2010, s. 104). Geleneksel dokumalar, içerdikleri teknik bilgi kadar, taşıdıkları anlam katmanlarıyla da geçmiş ile gelecek arasında bir süreklilik kurmaktadır. Bu bağlamda, Erzurum ehramı; kendine özgü formu, kullanım amacı ve tarihsel arka planıyla, Anadolu dokuma kültürünün dikkat çekici bir temsilcisi konumundadır.

Erzurum'a özgü bu geleneksel dokuma türü, zorlu iklim koşullarına uygun olarak, genellikle koyun yününden üretilen, yoğun dokuma tekniğiyle elde edilen kalın ve dayanıklı bir kumaş yapısına sahiptir. Yöre kadınlarının günlük yaşamda hem giysi hem örtü olarak kullandığı ehram, sadece bir dış giyim ürünü olarak değil; aynı zamanda mahremiyetin simgesi, toplumsal statünün göstergesi ve el emeğine dayalı üretimin estetik bir yansıması olarak da işlev görmüştür. Ehramlar, onları dokuyan kadınların bilgi birikimiyle, duygu dünyasıyla ve yaşadıkları çevrenin kültürel kodlarıyla yoğrulmuş ürünlerdir. Her bir parça, bireysel emeği kolektif mirasa dönüştüren bir kültür taşıyıcısıdır.

Ancak günümüzde küresel üretim sistemleri, hızlı tüketim alışkanlıkları ve seri üretimin egemenliğiyle, geleneksel üretim biçimleri büyük ölçüde görünmez hâle gelmiştir. Moda endüstrisinde yaygınlaşan homojenleştirici eğilimler, yerel üretim tekniklerinin ve kültürel sembollerin geri plana itilmesine yol açmıştır. Bu durum, yalnızca somut bir dokuma ürününün ortadan kaybolması değil; aynı zamanda o ürüne bağlı yaşam tarzlarının, değer sistemlerinin ve zanaat bilgisinin de tehdit altında olduğu anlamına gelmektedir. Ehramın unutulması, bir tekstil geleneğinin sona ermesinin ötesinde, bölgesel bir kimliğin silikleşmesi anlamı taşımaktadır.

İşte bu bağlamda yürütülen bu tez çalışması, Erzurum ehramının kültürel değerinin altını çizmekle birlikte, bu mirasın çağdaş tasarım anlayışıyla nasıl bütünleştirilebileceğine dair somut ve uygulanabilir öneriler geliştirmeyi amaçlamaktadır. Ehramın üretim süreci, sürdürülebilirliği ve sembolik değeri; günümüz moda dünyasında giderek daha fazla önemsenen etik üretim, çevresel duyarlılık ve kültürel temsil gibi değerlerle örtüşmektedir. Moda artık yalnızca görsel beğeniye hitap eden bir alan değil; aynı zamanda anlam arayışı, kimlik inşası ve sosyal sorumluluk gibi katmanlı beklentilere yanıt veren çok yönlü bir ifade alanı hâline gelmiştir. Ehram da bu beklentilere cevap verebilecek potansiyeli bünyesinde barındırmaktadır.

Bu araştırma, ehramın salt nostaljik bir unsur olarak değil; çağdaş moda tasarımında işlevsel ve estetik olarak yeniden yapılandırılabilir özgün bir malzeme olarak değerlendirilmesini hedeflemektedir. Geleneksel dokuma bilgisi ile çağdaş tasarım ve baskı yöntemleriyle bir araya getiren bir bakışla, ehramın dijital baskı teknikleriyle zenginleştirilmesi ve punch işleme gibi güncel tekstil yaklaşımlarıyla yeniden anlamlandırılması bu çalışmanın özgün yönlerinden biridir. Böylelikle ehram yalnızca yöresel bir ürün olmanın ötesine geçmekte; ulusal ve uluslararası ölçekte kültürel temsili mümkün kılınabilecek bir tasarım ögesi hâline dönüşmektedir.

1. EHRAMIN KÜLTÜREL YANSIMALARI

Ehram, Anadolu kültüründe sadece bir giyim unsuru değil, aynı zamanda geçmişle bugün arasında köprü kuran kültürel bir değerdir. Kadınların gündelik yaşamında, geleneklerinde ve toplumsal rollerinde önemli bir yer tutan ehram, hem işlevsel hem de sembolik anlamlar taşır. Yün dokumasının sıcaklığı, renklerin doğallığı ve desenlerin anlamı, ehramı bulunduğu bölgenin kültürel kimliğini yansıtan bir unsur hâline getirir. Her ehram, dokuyucusunun el emeğini ve yaşadığı çevrenin izlerini üzerinde taşır. Bu bölümde, ehramın taşıdığı kültürel anlamlar ve toplumsal yansımaları ele alınarak, geleneksel yapısının günümüze kadar uzanan etkileri incelenecektir.

1.1. Ehramın Tanımı

Ehram, Erzurum yöresinde kadınların geleneksel olarak giydiği, yünden dokunan, geniş ve dikdörtgen biçimli bir dış giysidir. Genellikle beyaz, krem ve kahverengi tonlarında dokunan ehram, soğuktan korunma amacıyla kullanılır. Bunun yanı sıra, ehramın desenleri ve motifleri kültürel bir anlatı dili olarak işlev görür. Geleneksel ehram kumaşı, tamamen yün iplikten dokunur ve doğal boyalarla renklendirilir. Bu özellikleriyle ehram, işlevselliğin yanı sıra estetik bir obje olarak da değerlendirilmektedir.

Çelik A'nın Erzurum'da kadın giyiminin tarihi süreci içinde ehram ve dokumacılığı makalesinde yazıldığı gibi "Erzurum'da ehram, tamamıyla koyun yününden yapılmış, kadınların dış giysi olarak kullanılan, tek parça halinde örtündükleri sokak giysileridir" (Çelik, 1996, s.6).

1.2. Ehramın Tarihsel Gelişimi

Geleneksel kıyafetler, toplumların kültürel mirasının en değerli parçalarından biridir. Bu kıyafetler, bir toplumun tarihini, coğrafyasını ve yaşam tarzını yansıtan önemli izler taşımaktadır. Erzurum yöresine ait olan ehram, Anadolu'nun geleneksel dokuma kültürünün en değerli örneklerinden biridir. Ehram, geçmişten günümüze uzanan estetik ve işlevsellik anlayışıyla Erzurumlu kadınların hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Bu bölümde, ehramın tanımı ve tarihsel kökenleri üzerinde durulmaktadır.

Şekil 1. Ehram Örtüsü Örneği, Erzurum Aktif İş Kadınları Dostluk ve Dayanışma Derneği

Kaynak: <https://erzurum.ktb.gov.tr/tr-176363/ehram.html>

1.3. Ehramın Tarihi

Ehram, kökleri Selçuklu ve Osmanlı dönemine kadar uzanan giyim geleneğinin bir parçasıdır. İlk olarak Anadolu'nun sert iklim şartlarına uyum sağlamak amacıyla ortaya çıkan bu kıyafet, zamanla Erzurum yöresinin kültürel kimliğinin önemli bir parçası haline gelmiştir. Selçuklu döneminde dokumacılığın gelişmesiyle birlikte ehramın yaygınlaştığı bilinmektedir. Osmanlı döneminde ise özellikle Doğu Anadolu Bölgesi'nde ehram dokumacılığı bir zanaat halini almıştır.

Birçok kaynakta, ehramın Erzurum'un geleneksel dokuma sanatları tarihi açısından önemi vurgulanmaktadır. Örneğin, ehram üzerine yapılan bir araştırmada, "Ehramın Erzurum'da ne zamandan beri kullanıldığı kesin bir tarih olmamakla birlikte, ehram dokuyucuları ve yaşlılar, çarşıdan önce kullanılmaya başladığını söylemektedirler" (Çelik, 1997, s. I).

Günümüzde ehram, geleneksel kullanımının yanı sıra modern moda tasarımlarında da ilham kaynağı olmaktadır. Yöresel dokuma teknikleri ve motiflerin çağdaş tasarımlarla birleşmesi, ehramın kültürel bir miras olarak korunmasına ve tanıtılmasına katkı sağlamaktadır.

Şekil 2. Kahverengi Yeşil Eham Dokuma Kravat, Saltuklu Kadın Kooperatifi

Kaynak: <https://saltuklukadinkooperatifi.com.tr/urunlerimiz/giyim/ehram-dokuma-kravat-kahverengi-yesil/>

Eham, sadece bir kıyafet olmanın ötesinde, aynı zamanda Erzurum'un kültürel zenginliğinin ve tarihsel derinliğinin bir simgesidir. Moda tasarımında eham gibi geleneksel unsurların ele alınması, kültürel mirası sürdürülebilir bir şekilde geleceğe taşımak açısından büyük bir önem taşır. Ehamın tarihi ve tanımı üzerine yapılan araştırmalar, bu kıyafetin geleneksel dokuma kültüründeki yerini anlamamıza önemli katkılar sağlamaktadır.

1.4. Osmanlı Döneminde Eham: Toplumda Yeri ve Kullanımı

Osmanlı İmparatorluğu, geniş coğrafyası ve çok kültürlü yapısıyla farklı yöresel giyim tarzlarını içinde barındıran bir medeniyetti. Bu bağlamda, eham, özellikle Doğu Anadolu Bölgesi'nde kadınların günlük hayatında ve toplumsal rollerinde önemli bir yere sahipti. Geleneksel dokuma sanatıyla üretilen bu giysi, sadece işlevsel bir örtü değil, aynı zamanda bir statü ve kimlik göstergesiydi.

Bu dönemde, özellikle Osmanlı toplumunun gündelik hayatında farklı tekstil ürünlerinin önemli bir yeri vardı. Bu tekstil ürünlerinden biri olan ehram (veya ihram), özellikle halkın dini inancına ve sosyal statüsüne dair önemli bir sembol olmuştur. Ehram, Osmanlı toplumunda hem pratik bir kullanım amacına sahip hem de kültürel ve dini anlamlar taşıyan bir tekstil ürünüdür.

Adem Çelik konuyla ilgili olarak şunları belirtir:

İslam'ın kapanma emri ile birlikte kadın kıyafeti kapatıcı (setredici) özellik taşımıştır. Çarşaf, peçe, ehram (ihram) gibi kıyafetler daha yaygın olarak kullanılmıştır (Çelik, 1997, s. 10).

Ayrıca Adem Çelik bu konuda etimolojik açıdan şunları belirtmektedir:

Eski Erzurum'da ehramlar "culfa" denilen dokuyucular tarafından dokunurdu. Lugatlarda "Culfa" sözcüğüne rastlanılamamış, Osmanlıca lugatlarda "Culah ve Çulha" sözcükleri, çul dokuyan, fakirlerin giydiği kaba kumaşı dokuyan manasını içine almaktadır (Çelik, 2009, s. 6).

Osmanlı döneminde ehramın desenleri, kullanılan ipliklerin kalitesi ve boyutları, bir kadının sosyal statüsünü ve ekonomik durumunu gösterebilirdi. Özellikle Erzurum yöresinde üretilen ehramlar, bölgenin soğuk iklimine uygunluğu ve estetik detaylarıyla dikkat çekmiştir. Ayrıca, Osmanlı'da kadınlar ehramı giyerek kamuya açık alanlarda toplumsal normlara uygun bir şekilde varlık göstermişlerdir.

Urfa Gümrük Defterleri kitabında ehram dokumacılığıyla ilgili: “Culha tezgâhlarında başörtüleri, ehram ve kadınların giydiği siyah çarşaf dokunurdu çok az da olsa hala dokunmaktadır. Başörtüleri şehirli ve köylü kadınların kullandıkları tipler olmak üzere iki çeşittir. Köylüler bu örtülere “meçek” şehirli kadınlar ise “yamçak” derler. Culha tezgâhlarında üretilen bu örtüler Urfa'nın en eski ticaret merkezi olan Gümrük Hanı, Mencek Hanı ve Bedesten civarında yoğunlaşan çarşı ve dükkânlarda satışa sunulmaktadır. Bazen de culhaların imal ettikleri bu başörtüleri kazzazlar alır, bunların kenarlarına ipekten püsküller, danteller işlerlerdi. Böylece bir sanat eseri haline getirilen örtüler, gelinlik kızların çeyizlerine katılırdı. Ayrıca bebeklerin beşiklerini de yine bu

culha tezgâhlarında imal edilen örtüler süslerdi” (Üner, 2017, s. 318). Bu, aynı zamanda ehramın, sosyal sınıf farklılıklarını gösteren bir giysi olmanın ötesinde, günlük yaşamda kullanım için de pratik bir çözüm sunduğunu göstermektedir.

Osmanlı döneminde ehram, günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası olmanın ötesinde, dini anlamda da derin bir anlam taşımaktadır. Bu geleneksel kıyafet, sadece günlük pratiklerde değil, aynı zamanda toplumsal ve dini törenlerde de büyük bir öneme sahipti. Ehram, hem sosyal sınıf farklılıklarını ifade eden bir sembol olarak hem de toplumsal dayanışmayı pekiştiren bir öge olarak kullanılmıştır. Osmanlı kültüründe, bu tekstil ürünü, bir toplumun hem sosyal yapısını hem de dini inançlarını yansıtan önemli bir araç olmuştur.

Ehramın hem pratik hem de sembolik anlamları vardır. Bir yandan, rahatlık ve kullanım kolaylığı sunarak günlük yaşamda işlevsel bir rol üstlenirken, diğer yandan dini ve toplumsal değerleri pekiştirerek kültürel kimliği oluşturan bir unsur olmuştur. Özellikle Osmanlı toplumunun çok katmanlı yapısında ehram, sosyal statü ile doğrudan ilişkilendirilmiş ve zaman zaman bir eşitlik simgesi olarak da kullanılmıştır. Aynı zamanda toplumun farklı kesimleri arasında dayanışma ve birlik duygusunu pekiştiren bir anlam taşımaktadır. Yani ehram hem bireylerin sosyal statülerini belirleyen hem de toplumun bir arada var olma bilincini güçlendiren bir sembol olmuştur.

Bu şekilde ehram, Osmanlı toplumunun kültürel dokusunda derin izler bırakmış ve hem geleneksel hem de dini anlamlarda önemli bir yer edinmiştir. Osmanlı'da ehram, sadece bir giysi değil, aynı zamanda toplumun değerlerinin, inançlarının ve yaşam biçimlerinin bir yansımasıydı.

1.5. Erzurum’da Ehram Geleneği: Kültürün Taşıyıcısı Bir Kıyafet

Erzurum, ehram dokumacılığının en önemli merkezlerinden biri olarak Osmanlı’dan günümüze bu kültürel mirası yaşatmaktadır. Erzurumlu kadınlar arasında ehram dokuma becerisi, bir zanaat olarak nesilden nesile aktarılmıştır. Günümüzde halen daha devam eden bu zanaat, ehram kullanımını azaldığı için git gide azalmıştır.

Ehram, yalnızca bir giysi değil, aynı zamanda bir sosyal paylaşım aracıdır. Kadınların birlikte dokuma tezgâhlarında çalışarak ürettikleri ehramlar, bir dayanışma ve birliktelik göstergesidir. Bu durum Erzurum Barları ve Yöresel Giysileri kitabında şöyle geçmektedir: “Kimi ev kadını boş zamanlarını değerlendirmek, el harçlığını çıkarmak, dolayısıyla aile bütçesine katkıda bulunmak amacı ile yapağı halinde yün satın alır, bu yünü evinde yıkar, iplere sererek kurutur, özel yün çubuğu ile çırpır, yün tараğında tarar, teşi ile бүker, iplik yapar ve götürür culfalara satardı” (Atılcan, 1991, s. 110). Geleneksel olarak, ehram düğünlerde, bayramlarda ve özel günlerde de kullanılmıştır. Genç kızlar için ehram, çeyizin önemli bir parçasıdır ve evlilikte kadınlara özgü bir kimlik unsuru olarak kabul edilmiştir.

Ehram, Osmanlı döneminde ve Erzurum geleneğinde, yalnızca bir giysi olarak değil, işlevselliği, estetiği ve kültürel anlamıyla da önemli bir yer tutmuştur. Hem günlük yaşamda hem de toplumsal ritüellerde kendine geniş bir yer bulan bu kıyafet, kültürel mirası yansıtan nadir örneklerden biridir. Moda tasarımında geleneksel unsurların modern bir perspektifle yorumlanması, ehram gibi değerli kültürel mirasların hem korunmasına hem de daha geniş kitlelere tanıtılmasına fırsat verir. Bu yaklaşım, geçmişin estetik ve işlevsel değerlerini günümüz tasarımlarına entegre ederek hem tarihsel bağları güçlendirir hem de kültürel mirası sürdürülebilir bir şekilde geleceğe taşır.

Şekil 3. Erzurumda Ehram Giyen Kadınlar, Erzurum Merkez İlçesi ile Civar Köylerinde Kadın Giyimi Üzerine Araştırmalar

Kaynak: Görgünay, N., (1973). *Erzurum Merkez İlçesi ile Civar Köylerinde Kadın Giyimi Üzerine Araştırmalar*, Atatürk Üniversitesi Yayınları, s.42.

1.6. Ehramla İlgili Terimler

Milli Eğitim Bakanlığının El Sanatları Teknolojisi Ehram Dokuma modülünden aşağıdaki ehram ile ilgili terimler elde edilmiştir.

Tezgâh: Ahşaptan yapılan geleneksel tezgâhlar, ehramın üretiminde merkezi bir rol oynar.

Tarak: Sıkıştırma işlemi için kullanılan tarak, her atkı atışından sonra yoğunluğu artırmak için dokumaya vurularak kumaşı sıkılaştırır.

Zincir: Ehramın her kanadının dış kenarından dört parmak içeride dökülür. Dış kenarın dört parmak kadar içerisinde olan zincirin iki yanı çizgili olur ise sulu zincir, yan çizgileri olmaz ise sadece zincir olarak adlandırılır. Yine zincir aralarında bağlantı var ise tetikli, ara bağlantıları yok ise tetiksiz zincir denir.

Nakış: Ehramın bütününde dokuma sırasında işlenen motiflere verilen addır.

Ehram kesme: Ehram dokuma işini bitirmektir.

Ehram başı: Saçakların bulunduğu alt ve üst kenar uçlarıdır.

Ehram katlama: Başları yapıldıktan sonra ehram, boyunu önce ortadan ikiye, sonra tekrar ikiye, sonra tekrar ikiye katlanır; yani boyuna üç kez ikiye katlanır. Buna ehram katlama denir. Katlama işi tamamlanan ehram bir yatağın altına konur. Amaç kat izlerinin oluşmasını sağlamak ve bu izleri korumaktır.

Gündelik ehram: İpliği kalın, nakış kullanılmamış veya basit nakışlarla dokunmuş, gündelik olarak kullanılan ehramdır. 13,5'ten daha küçük taraklarda ve kalın ip kullanılarak dokunur.

Gerlik ehram: Baş ehramına denir. İpliği ince, nakışlı daha çokta ağır nakışlı olarak dokunan, sadece özel günlerde kullanılan ehramdır. 13,5 veya daha yüksek taraklarda dokunur.

Gelin ehramı: Çoğunlukla beyaz olmak üzere genel olarak açık renk yünden ağır nakışların kullanıldığı ehramdır.

Bohça ehramı: Bir ehram çeşidi olarak değerlendirilmemelidir. Kız evi tarafından dokutturulmuş hediye ehramıdır. Damadın ailesi tarafından olup geline takı takmış anne, annenin eltileri, babaanne, anneanne, eltiler ve evli görümce için gelinin ailesi tarafından takıların karşılığı olarak damadın ailesine gönderilen bohçaların içerisine konur.

İğne: İki adettir; biri dikiş iğnesi, diğeri ise yorgan iğnesidir. Dikiş iğnesi yapılan saçakları tutturmada ve dikmede; yorgan iğnesi ise saçakları oluşturacak iplikleri ehrama tutturmada kullanılır.

İplik: İki çeşit iplik kullanılır; ehramın rengine uygun beyaz, mavi gibi nakışa uygun dikiş ipliği, diğeri ise uzatma ipliğinin rengine saçak ipliğidir.

Makas: Zülfenin (saçak boşluğu) bölünmesi, saçakların düzeltilmesi ve boylarının eşitlenmesinde kullanılır.

Kanat: Tezgâhta birbiri ardı sıra, uç uca dokunan iki ehram parçasından her biri.

Ham Ehram: Dokunması tamamlanmış, fakat henüz iki kanadı birleştirilmemiş, saçakları yapılmamış ehram.

Zülfe: Birinci kanadı dokunan ehram ile ikinci kanat arasında çözgü ipliklerinden oluşan ve dokumadan bırakılan saçak boşluğu.

Saçak: Ehramın iki kanadının alt ve üst kısmında gordanın dışındaki dokunmamış ipliklerin adı, püskülcük.

Saçakçı: Saçak yapan kişidir (Millî Eğitim Bakanlığı, Ehram Dokuma, 2012, s.4-5).

1.7. Ehramın Toplumdaki Anlamı ve Kullanımı

Ehram, sadece bir giysi olarak değil, aynı zamanda bir kimlik, aidiyet duygusu ve manevi bağlılık sembolü olarak büyük bir öneme sahiptir. İslam'ın ibadetlerinden biri olan Hac veya Umre sırasında giyilen ehram, sadece bir kıyafet olmanın ötesinde, müminler arasında eşitlik, tevazu ve beraberlik anlayışını simgeler. Herkesin aynı şekilde, sade ve beyaz giysilerle bulunması, dünya üzerindeki sosyal statü farklarını ortadan kaldırır ve tüm müminleri Allah katında eşit kılar. Bu giysi, sadece fiziksel bir örtü değil, aynı zamanda manevi bir temizlenişin, içsel bir dönüşümün işareti olarak da kabul edilir. Ehramın farklı kültürlerdeki yansımaları ve toplumsal rolleri, farklı coğrafyalarda onun taşıdığı anlamı daha da derinleştirmektedir.

Ehram, toplumda taşıdığı sembolik anlamlarla çok önemli bir yer tutar. Geleneksel giyimdeki rolü, bireyin kültürel kimliğini ve ait olduğu toplumun değerlerini yansıtan bir unsurdur. Özellikle kırsal alanlarda yaşayan insanlar için ehram, sadece bir giysi değil, aynı zamanda bir aileyi ve toplumun köklerini simgeleyen bir ifadedir. Bu bağlamda, ehram, kişilerin hem kendi bireysel kimliklerini hem de toplumsal normlara ve geleneklere olan bağlılıklarını gösterir. Özellikle kadınlar açısından ehram, hem bir örtünme aracı hem de toplumsal cinsiyet normlarının bir göstergesi olarak önemli bir işlev görür. Bu giysi, sadece dış dünyadan korunmayı değil, aynı zamanda bir kadınlık anlayışının, geleneksel değerlerin ve toplumsal kabulün bir yansımasıdır. Dini ve kültürel ritüellerdeki yeri ise ehramın anlamını daha da derinleştirir; çünkü bu ritüellerde yer alan her hareket, her sembol, kişinin manevi dünyasında bir arınma ve içsel bir yolculuk

anlamına gelir. Ehram hem bireysel bir deneyim hem de toplumsal bir kimlik inşası sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır.

1.7.1. Kullanım Biçimleri

Ehramın kullanım biçimleri, sosyal, kültürel ve coğrafi faktörlere bağlı olarak büyük bir çeşitlilik gösterir. Örneğin, bazı Müslüman topluluklarda ehram, sadece dini ibadetlerde değil, aynı zamanda geleneksel kıyafet olarak günlük yaşamda da kullanılmaktadır. Bu durum, ehramın toplumun sosyal yapısındaki yerini ve anlamını daha da derinleştirir. Diğer bazı bölgelerde ise ehram, özellikle hac ve umre gibi dini ritüellerle sınırlı kalır ve sadece bu özel zamanlarda giyilir. Bu çeşitlilik, ehramın farklı kültürlerdeki yeri ve etkisini anlamak açısından oldukça önemlidir.

Ehram, günlük yaşamda olduğu kadar özel günlerde de sıklıkla tercih edilen bir giysi olmuştur. Düğünler, bayramlar ve diğer özel etkinliklerde, ehramın estetik ve kültürel değeri ön plana çıkar. Özellikle bazı topluluklarda, ehramın giyilmesi, bu özel günlerin kutsiyetine ve anlamına bir saygı göstergesidir. Bu ritüel kullanım, hem bireylerin manevi dünyasında bir özel anı işaret eder, hem de toplumsal normların ve geleneklerin bir parçası olarak kabul edilmektedir.

Salman ve Kırkıncıoğlu makalesinde belirttiği gibi “Ehram; geçmişte bütün Erzurumlu kadınların, kullandığı yünden dokunmuş kumaştan yapılan bir sokak giysisidir. Günümüzde ise ehram, daha çok düğünlerde gelinin başına örtülerek, gelinin çeyizi olarak sandıklarını süsleyen; cenazede tabutların üstüne örtülerek kullanılan malzemeler arasında yer almaktadır” (Salman ve Kırkıncıoğlu, 2014, s. 50).

Günümüzde ise ehram, geleneksel ve modern unsurların birleştiği bir alan olarak moda tasarımıda önemli bir yere sahiptir. Birçok tasarımcı, ehramı modern çizgilerle yorumlayarak yeni koleksiyonlarına dahil etmekte ve geleneksel ile çağdaş modayı harmanlamaktadır. Bu tasarımlar, ehramın kültürel değerini yansıtırken aynı zamanda onu global moda dünyasında farklı bir kimlik kazanacak şekilde sunmaktadır. Böylece ehram, hem geçmişin izlerini taşıyan hem de geleceğe dair bir anlam taşıyan bir giysi haline gelir.

Bu tür yenilikçi yaklaşımlar, ehramın kültürel mirasının günümüzde nasıl yaşatıldığını ve modern toplumlar tarafından nasıl benimsendiğini gözler önüne sermektedir.

1.7.1.1. Moda Tasarımı Açısından İnceleme

Ehram, modern moda tasarımcıları için önemli bir ilham kaynağı olmaktadır. Geleneksel öğeler, çağdaş kesimler ve yaratıcı tasarım anlayışlarıyla harmanlanarak yenilikçi ve özgün koleksiyonlar ortaya çıkmaktadır. Bu süreç, geçmişin geleneksel değerlerinin modern dünyada nasıl canlandığını ve yeniden şekillendiğini gözler önüne serer. Moda tasarımcıları, ehramı sadece bir giysi olarak değil, kültürel bir ifade biçimi olarak da değerlendirerek onu çağdaş moda dünyasında yeniden yorumlamaktadır. Bu bölümde, çeşitli moda tasarımcılarının koleksiyonlarında yer alan ehram etkisi, bu etkilerin estetik boyutları ve örneklerle nasıl somutlaştığı ele alınacaktır. Ehramın, günümüzde nasıl farklı biçimlerde yorumlandığı ve tasarım dünyasında nasıl önemli bir yer edindiği, bu alandaki evrimin izlerini sürmek açısından büyük önem taşımaktadır.

Ehramın, günümüz moda tasarımında nasıl kullanıldığı, bu çalışmanın odak noktalarından biridir. Geleneksel formlar, modern tekniklerle birleştirilerek farklı stil ve tasarımlar yaratılmaktadır. Tasarımcılar, ehramın sade yapısını ve kültürel mirasını modern çizgilerle harmanlayarak, hem geleneksel hem de çağdaş bir estetik anlayışı ortaya koymaktadır. Özellikle minimalist ve doğal malzemelerin öne çıktığı bu tasarımlar, ehramın ruhunu modernize ederek şıklık ve işlevselliği bir araya getirir. Bu bağlamda, ehramın sürdürülebilir moda anlayışı içerisinde nasıl bir yer edindiği de incelenmelidir. Geleneksel kıyafetlerin doğaya dost malzemelerle tasarlanması, sürdürülebilirliği destekleyen bir yaklaşımı ortaya koymaktadır. Moda dünyasında artan çevre duyarlılığı göz önüne alındığında, ehramın sade yapısı ve geleneksel malzemeleri, ekolojik ve etik tasarımlara yönelik bir katkı sağlamaktadır.

Sürdürülebilir moda anlayışı, ehramın modern yorumlamasında önemli bir yer tutmaktadır. Tasarımcılar, ehramın geleneksel estetiğini korurken, çevre dostu malzemelerle ve yerel üretim teknikleriyle çalışarak bu giysiyi daha sürdürülebilir hale getirmektedir. Böylece ehram, sadece kültürel bir miras olarak kalmaz, aynı zamanda

çağdaş tasarım dünyasında çevresel ve etik değerlere saygı gösteren bir öge olarak yeniden hayat bulmaktadır. Bu anlamda tasarımlar, hem estetik hem de işlevsel açıdan yenilikçi bir yaklaşım sergiler.

1.7.2. Ehramın Kadın Hayatındaki Yeri: Anlam ve Semboller

Ehram, yün iplik tercih edilerek dokunan, vücudu tamamen örtmesi amaçlanan kadın dış giysisinde kullanılan bir dış giysi yani örtüdür. Çok eskilerden gelen bu gelenek, Türklerin yerleşik hayata geçerek doğuya yerleşmesi ile gelişmeye başlamıştır. Ehram zamanla sadece bir örtü olma görevinden çıkmış ve özellikle soğuktan korunması amacıyla kullanılmaya başlanmıştır. Bu gelişim Arış Dergisinde şu şekilde geçmiştir; “Kadınların giydiği üç etek, kadama (bindallı) gibi giysiler, zamanla yerini günümüzün modern giyimine bırakmıştır. Bununla birlikte bazı kadınların sokağa çıkarken, hâlâ ehram ve çarşaf giyenlerine rastlanmaktadır” (Salman ve Kırkıncıoğlu, 2014, s. 43).

Anadolu’ya Türklerin yerleşmesi ile gelişen bu örtü yani ehram aslında Türklerin yaptığı göçler sırasında gelişmiş, gelenek ve göreneklere entegre olmuştur. Özellikle Erzurum ve Bayburt başta olmak üzere çevre illerde de çok önemli bir miras haline gelmiştir. Adem Çelik bu konudan şu şekilde bahseder; “İslamiyet’e birlikte kadınların giysileri, inançları doğrultusunda şekil almıştır. Erzurumlu kadınlar da geleneksel giysilerini inançlarıyla birleştirmiş, yeni şekiller ortaya koymuşlardır” (Çelik, 1997, s. 1).

Ehram, yalnızca bir giysi bir örtü olmaktan çoktan çıkmıştır. Çok önemli bir kültürel miras olmanın yanı sıra artık o yörenin simgesi olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Özellikle Anadolu’daki köy yerleşimlerinde hala daha kullanılmaya devam etmektedir. Ehram gerek dokunması gerek işlenmesi ile zaman içinde kadınların aile ve toplum içinde yerini daha doğrusu statüsünü gösteren bir unsur haline gelmiştir.

Ehram yalnızca kullanılırken değil aynı zamanda üretim sürecinde de önemli bir toplumsal işleve sahiptir. Yünlerin koyunlardan toplanma aşamasından, tezgâhta ehram olma aşamasına kadar, halkın emeği ile ehram şekillenmekte ve son haline gelmektedir. Bu aşamalar kadın iş gücünü ortaya çıkaran önemli bir faaliyet olarak toplumda yer tutar. Adem Çelik yüksek lisans tezinde bu konudan şu şekilde değinmiştir; “Ehram

dokumacılığında kullanılan ipler (teller) in büküm işlemi (eğirme) herhangi bir makina kullanılmadan yapılmaktaydı. Böyle olunca, bu iş kadınlara düşmekteydi” (Çelik, 1997, s. 7).

Ehram, kadınların toplumsal yaşamında önemli bir role sahiptir. Geleneksel giyimdeki yeri, kadınların kimliklerini ve sosyal rollerini belirler.

Ehram, kadınların örtünme ihtiyacını karşılarken, aynı zamanda saygınlık ve toplumsal kabul sağlar. Özellikle evli ve bekâr kadınlar arasında kullanım farkları vardır; bu durum, toplumsal normların ve değerlerin bir yansımasıdır. Evli kadınlar için ehram, bağlılık ve sorumluluk simgesi iken, bekâr kadınlar daha sade ve zarif modelleri tercih edebilirler.

1.7.2.1. Sembol Anlamlar

Ehram, birçok sembolik anlam taşır. Beyaz rengi, saflık ve masumiyeti simgelerken, geleneksel olarak birçok kültürde kadınların evlilik ve aile kurma süreçlerinde de önemli bir yer tutar. Ayrıca, ehramın kadınlar tarafından kullanılması, onların sosyal hayatındaki konumlarını ve toplumsal cinsiyet rollerini şekillendiren bir unsur olarak öne çıkar. Kadınların ehramı giymesi, toplum içindeki statülerini ve aidiyet duygularını pekiştirir, toplumsal normlarla olan bağlarını güçlendirmektedir.

1.7.2.2. Modern Yansımalar

Günümüzde, ehramın modern moda tasarımındaki yeri, bu çalışmanın önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Geleneksel ehram formları, çağdaş tasarımcılar tarafından farklı yorumlarla, stilize edilerek, modern yaklaşımlarla yeniden ele alınmaktadır. Moda dünyasında ehram, hem estetik bir ifade aracı hem de kültürel bir miras olarak kabul edilmektedir. Sürdürülebilir moda anlayışı çerçevesinde, ehramın yeniden kullanımı ve modern tasarımlara entegrasyonu, gelecekte önemli bir trend haline gelebilmektedir. Bu durum, hem geleneksel öğelerin korunmasına hem de çevresel duyarlılığın artmasına olanak sağlar.

Erzurum'daki modernleşme kentleşme ile ehramın günlük yaşamdaki kullanımı ters oran ile gitmiş ve giderek azalmıştır. Ancak, geleneksel tarzda tasarım yapan tasarımcılar yâda geleneksel kültürler hakkında araştırma yapan araştırmacılar, ehramı günümüzde etkin olarak kullanılabilir bir hale getirmek üzere çalışmalar yapmaktadır.

Betül Elibol ve Safiye Sari, deneysel çalışmanın yapılma amacı geleneksel kültürün ve el emeğinin bir parçası olan ehramın, bilinen formu dışında da kullanımının sağlanması ve yeni tasarımlarla günümüze taşınmasıdır. Çalışmanın temasında 'sürdürülebilirlik' konsepti bulunmaktadır. Bu tema ekseninde moda ve gelenek kavramları birlikte düşünülerek dokumanın kültürel miras bağlamında gelecek nesillere belgelendirilerek aktarılması hedeflenmiştir (Elibol ve Sarı, 2021, s. 16).

Ehram, kadınların sosyal kimliğini belirlemede derin bir rol oynamış ve zamanla kültürel bir sembol haline gelmiştir. Toplumların sosyal yapısı, kültürel değerleri ve gelenekleri doğrultusunda şekillenen ehram, yalnızca bir örtü olmanın ötesinde, kadının yaşadığı çevredeki toplumsal değerleri ve kimliğini dışa vuran bir öğedir. Her kültürde farklı anlamlar taşıyan ehram, kadınların toplumdaki yerini simgelerken, aynı zamanda bir aidiyet duygusunun da ifadesidir. Geleneksel çerçevede, ehram kadınların sadece dış görünüşlerini değil, içsel dünyalarını, aile ve toplumla olan bağlarını da yansıtmaktadır.

Günümüzde ehramın kullanımı, modern yaşamın etkisiyle azalmış olsa da, bu geleneksel giysinin modern tasarımlar ve yenilikçi projelerle yeniden hayat bulması, kültürel mirasın korunması açısından son derece önemlidir. Ehram, geçmişten bugüne uzanan bir geleneği temsil ettiğinden, onun modernize edilmesi ve yeniden tasarlanması, kültürel çeşitliliğin yaşatılması adına değerli bir adım olarak kabul edilebilir. Modern tasarımcılar, geleneksel ehramı, çağdaş estetik anlayışlarıyla harmanlayarak hem geçmişin izlerini taşıyan hem de geleceğe hitap eden yeni yorumlar ortaya koymaktadırlar.

Kendi görüşüme göre, ehramın sembolik anlamlarının günümüzde de korunarak, farklı tasarımlar ve projelerle yeniden değer kazanması, yalnızca yerel kültürün ve kadın kimliğinin yaşatılması açısından değil, aynı zamanda toplumsal belleğin ve geleneklerin korunması açısından da büyük bir öneme sahiptir. Bu tür tasarımlar, kültürel mirası geleceğe taşıırken, toplumsal normların ve kadınların toplumdaki rollerinin yeniden sorgulanmasına da olanak tanımaktadır. Bu bağlamda, ehram yalnızca bir örtü olmanın

ötesine geçer; o, toplumların kimliğini, kültürel bağlarını ve tarihsel mirasını simgeleyen önemli bir araçtır. Bu geleneksel giysi, sadece geçmiş değil, aynı zamanda geleceği şekillendiren bir sembol olarak yeniden değer kazanabilir.

1.7.3. Törenlerde ve Günlük Hayatta Ehram: Gelenekten Günümüze

Ehram, geleneksel Türk toplumlarında hem günlük yaşamda hem de törenlerde önemli bir yer tutmuş, kültürel bir miras olarak şekillenmiştir. Özellikle kadınların giydiği ehram, toplumsal statülerini yansıtan ve sosyal kimliklerini belirleyen bir giysi olmanın ötesinde, farklı törenlerdeki yerini ve anlamını da derinden etkilemiştir.

Ehram yünlü dokumalar ile yapılmış, genellikle kadın vücudunu tamamen kapatan bir giysi olarak tanımlanır. Ama ehramın kullanım alanları ile birlikte bu bütün vücudu kapatan giysi farklı anlamlar kazanmıştır. Düğünlerde kullanılan gelinlik ehramı bu konuya en güzel örneklerden biridir. Salman ve Kırkıncıoğlu şu şekilde bahseder; “Ehram; geçmişte bütün Erzurumlu kadınların, kullandığı yünden dokunmuş kumaştan yapılan bir sokak giysisidir. Günümüzde ise ehram, daha çok düğünlerde gelinin başına örtülerek, gelinin çeyizi olarak sandıklarını süsleyen; cenazede tabutların üstüne örtülerek kullanılan malzemeler arasında yer almaktadır” (Salman ve Kırkıncıoğlu, 2014, s. 50).

Ehramın rengi, dokusu ve motifleri kadınların toplumsal konumuyla doğrudan ilişki içerisindedir. Örnek olarak evli kadınlar genellikle daha koyu renkleri tercih ederken, daha açık renkteki ehramları genç ve bekâr kadınlar tercih ederdi. Kadınlar kendilerini ifade etme aracı olarak da ehramı tercih etmişler ve çevrelerine belirli mesajları yine ehram ile vermişlerdir.

Ehramın toplumdaki yeri sadece bir örtü olmanın ötesindedir. O aynı zamanda bir kendini ifade etme biçimi ve kültür taşıyıcısıdır. Erzurum yöresinde çok önemli bir değere sahip olan gelin olacak kızların çeyizlerinin aile ve yakın çevreye sunulduğu çeyiz sergisi denilen minik bir tören ile çeyizler teslim edilir. Bu çeyizlerde artık giyecek bir örtü olarak kullanılmasa da ehram gerek çeyiz sandık örtüsü gerek yatak odası takımı gibi daha güncel şekillerde çeyize eklenir. Mutlaka gelin kızların çeyizinde olan önemli bir geleneksel motife dönüşmüştür.

Şekil 4. Ehram Kumaşından Çanta ve Şal Örneği, Kuzey Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı 2022

Kaynak: <https://kalkinmagalerisi.org.tr/gorsel/ehram-686>

Günümüzde ehram dokumacılığı yapan çok fazla kimse olmadığı için kullanılan ehramların kalitesi aynı zamanda bir gizli statü simgesine dönüşmüştür. Bu aşamada bazı Erzurumlu kadınlar kendi annelerinden kalan yadigâr ehramları güncele taşıyıp onlara yeni ve kendilerinden anlamlar katarak aynı şekilde çocuklarına birer miras olarak bırakmaktadırlar.

Ehramın hem günlük yaşamda hem de törenlerdeki rolü, modern dünyada kültürel mirasın korunmasına ve yeniden değer kazanmasına katkı sağlamaktadır. Özellikle tasarımcıların ve el sanatları ustalarının bu geleneksel giysiyi modernleştirmesi, hem geleneksel kültürün hem de kadının kimliğinin korunmasına yardımcı olmaktadır. Ehramın, sadece bir giysi olmanın ötesine geçerek, kadının toplumsal statüsünü ve kimliğini simgeleyen bir öge olarak değerini sürdürmesi gerektiğini düşünüyorum.

Ehramın, toplumsal kimliği belirlemenin ötesinde, kadının içsel dünyasını ve toplumla olan ilişkisini gösterdiği bir araç olarak kullanılmaya devam etmesi gerektiğini savunuyorum. Geleneksel törenlerdeki anlamı ve modern yaşamda taşıdığı sembolik değer, ehramı sadece geçmişin bir hatırası olmaktan çıkarıp, geleceğe taşınabilir bir kültürel öge haline getirmektedir. Bu nedenle, ehramın, hem günlük yaşamda hem de törenlerdeki anlamının ve kullanımının derinlemesine incelenmesi, kültürel mirasın korunması adına büyük bir öneme sahiptir.

1.7.4. Ehramın Sosyokültürel Rolü: Erzurum Kimliğinin Bir Parçası

Erzurum'un zorlu hava koşulları yüzünden ehram kullanımı zorunlu bir hale gelmiştir. Bu örtü zamanla yalnızca soğuktan korunma aracı değil aynı zamanda kadınlar için kendilerini sosyokültürel olarak ifade etmeye yarayan bir araç haline gelmiştir.

Ehram, Erzurum'un sosyokültürel yapısında kritik bir role sahiptir. Erzurum, tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış ve bu durum kültürel çeşitliliği beraberinde getirmiştir. Ehram, bu çeşitliliğin bir yansıması olarak, farklı sosyal katmanlar arasında bir köprü işlevi görmektedir. Kadınların ehramı giymesi, onların toplumsal yaşamda nasıl bir yer edindiğini ve hangi normlarla şekillendiğini göstermektedir.

Ehramın telaffuzu ile ilgili Geçmişten Günümüze Erzurum'da Ehram (İhram) Dokumacılığı yazısında şu şekilde geçer; “Erzurum yerli halkının “Çulha” sözcüğünü “Culfa” ya dönüştürdüğü, “İhram”ı da “Ehram” olarak telaffuz ettiği bilinen bir gerçektir. Elli atmış yıl önce ehramcılık (ihramcılık) Erzurum'da tutulmuş ve yapılmış ayrı bir meslek dalı idi” (Salman ve Kırkıncıoğlu, 2014, s. 43). Eskiden çok yaygın olan ehram dokuması günümüzde tam tersi şekildedir. Zaman içinde geleneksel tezgâhlarda üretilen, çok fazla el emeği ve zaman isteyen ehram yerini ulaşımı daha kolay olan ve günümüz modasına daha çok hitap eden sanayileşmiş tekstil ürünlerine bırakmıştır.

Ehramın toplum içerisindeki bir diğer önemli rolü, kadınların sosyal ve kültürel yaşamına olan etkisidir. Erzurum'da kadınlar arasında ehram bir bağlılık ve kimlik göstergesidir. Düğünler, bayramlar ve dini törenlerde ehramın özel bir anlamı vardır.

Örneğin, gelinler için özel olarak dokunan ehramlar, onların yeni bir statü kazandığını ve evliliğe adım attığını gösteren bir simge olarak kullanılmıştır.

Son yıllarda ehram kullanımında çok ciddi bir azalma görülse de, kültürel mirasın bir parçası olarak modern dünyada yeniden keşfedilmeye başlanmıştır. Özellikle Erzurum Olgunlaşma Enstitüsü gibi yerler de ve vakıflar desteği ile atölyeler kurulmuş ve ehramın üretimi desteklenmeye başlanmıştır. Geçmişten farklı olarak modern tasarımlar ile ele alınan ehram, günümüz modasına daha uygun bir hale bürünmektedir.

Erzurum halkı ise ehram geleneğinin kaybolmaması için çözümü ehramı ev tekstilinde daha yaygın bir şekilde kullanarak bulmuştur. Ehram ev tekstilinde gerek masa örtüsü gerek yemek takımı örtüsü olarak çeşitli yerlerde kullanılmaktadır. Ev tekstilinde kullanılan bu ürünler aynı zamanda kişiye özel olduğu için ve ehram dokumacılığı çok daha nadir olduğu için hem maddi hem manevi olarak daha değerli bir yere sahiptirler. Bu sayede halk kendi hayatına ehramı katmayı başarırken aynı zamanda ehram değerini kaybetmemiş tam aksine değerini halk arasında arttırmaya devam edebilmiştir.

Kendi görüşüme göre, ehramın modern tasarımlarla yeniden yorumlanması, bu kültürel mirasın yaşatılması açısından büyük önem taşımaktadır. Geleneksel motiflerin ve dokuma tekniklerinin korunarak, ehramın çağdaş moda anlayışıyla birleştirilmesi, hem bölgenin kültürel değerlerinin tanıtılmasına hem de ekonomik kalkınmaya katkı sağlayacaktır. Kültürel mirasın korunması, sadece geçmişin hatırlanması anlamına gelmez; aynı zamanda bu mirasın yeni nesillere aktarılması ve modern dünyada yaşatılması da gerekmektedir.

1.8. Ehramın Sanatsal ve Edebî Yansımaları

Ehram, geçmişten günümüze taşıdığı kültürel anlamıyla sanat ve edebiyatta simgesel bir değer kazanmıştır. Şiirlerde özlemle anılan, hikâyelerde koruyucu bir örtü olarak betimlenen ehram, duygusal anlatıların güçlü bir parçası olmuştur. Yalın dokusuyla, Anadolu insanının hayatına dair sessiz ama derin izler bırakmıştır.

1.8.1. Sanatsal Yansımalar

Sanatçılar, ehramı kullanarak geleneksel yaşam tarzlarını ve kültürel kimliği yansıtırken, aynı zamanda bu unsuru modern sanat formlarında da yeniden yorumlamışlardır. 20. yüzyılda, çağdaş sanatçılar ehramı, çağın ruhuna uygun şekilde estetik ve sembolik bir öge olarak ele almışlardır. Bu yeni yaklaşımlar, ehramın geçmişle bağını korurken, günümüz sanatında da bir yer edinmesine olanak tanımıştır. Örneğin, bazı modern sanatçılar ehramı soyut formlarla birleştirerek, geleneksel ve modern arasında bir köprü oluşturmuşlardır.

Ehram aynı zamanda doğadan da ilham almıştır ve çoğu motif doğadan esinlenilerek ortaya çıkan motiflerdir. Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisinde şu şekilde bahseder; “Ehram dokumacılığında genellikle sembolik, geometrik, bitkisel kaynaklı bezemeler kullanılmaktadır. Ceviz kanadı, reyhan dalı, hanımeli, çift pirinç, antika, makarna, yıldızın oynayışı, mercimek, hanımgöbeği, pirinç deni, kelleli-kellesiz uçan kuş, elma şeleği, beli bağlı-beli bağırsız boyun bağı, perçem tarağı, çift kartlar, elmas küpe, arı dala konu, ceylan boynuzu, merdin küpesi gibi farklı isimlerle anılan motifler genellikle kompozisyon içinde belirli düzenlerde yerleştirilmektedir. Bu motifler çoğunlukla dokumanın ortasında serpme olarak ya da kenar süsleme gibi kısımlarda yer almaktadırlar. Kenarlarda kullanılan ve haşiye olarak bilinen nakışlar ise; tekli haşiye, saat kordonu, aynalı kutu, tetiksiz zincir gibi nakışlardır” (Elibol ve Sarı, 2021, s. 15).

Ehram, heykel ve tekstil sanatında da sıkça kullanılmaktadır. Geleneksel Türk el sanatlarında, ehramın motifleri ve desenleri, zengin bir estetik dil oluşturur. Bu motifler, yalnızca süsleme unsuru olarak değil, aynı zamanda kültürel ve toplumsal hikâyeleri aktaran semboller olarak karşımıza çıkar. Tekstil sanatında, ehramın farklı dokuma teknikleriyle bir araya gelmesi, hem estetik hem de işlevsel bir değer taşımaktadır.

Ayrıca, ebru sanatı gibi geleneksel sanat formlarında, ehramın yansımalarını görmek mümkündür. Ebru sanatında kullanılan renkler ve desenler, ehramın zarif yapısını ve kadınların onun içindeki duruşlarını yansıtan bir anlatım dili oluşturur.

Bu şekilde, ehram, sanatçılara duygu ve düşüncelerini ifade etme imkânı sunarken, aynı zamanda izleyiciye de derin bir kültürel deneyim yaşatmaktadır.

Sonuç olarak, ehramın sanatsal yansımaları, yalnızca bir giyim unsuru olmaktan öte, Türk kültürünün çok katmanlı doğasını yansıtan önemli bir unsurdur. Sanatçılar, ehramı bir ifade aracı olarak kullanarak, geleneksel değerleri modern bağlamlarda yorumlamış ve bu sayede kültürel mirası geleceğe taşımışlardır. Ehram, sanatın her dalında karşımıza çıkan ve derin anlamlar taşıyan bir sembol olarak, Türk sanatının zenginliğini gözler önüne sermektedir.

1.8.1.1. Edebî Yansımalar

Ehram, Türk edebiyatında önemli bir sembol olarak, kadın kimliğinin, toplumsal rollerin ve kültürel değerlerin yansıtılmasında önemli bir işlev üstlenmektedir. Edebiyatımızın çeşitli dönemlerinde, ehramın kullanımı, kadınların toplum içindeki yerini ve sosyal normlara karşı duruşunu ifade eden derin bir anlam taşımaktadır. Bu bölümde, ehramın edebî yansımalarını tarihsel bağlamda inceleyecek ve farklı edebi türlerdeki örneklerine odaklanacağız.

1.8.1.2. Klasik Dönem Edebiyatında Ehram

Osmanlı İmparatorluğu döneminde, divan edebiyatı eserlerinde ehram sıkça yer almaktadır. Şairler, kadınların ehram giymesi üzerinden onların masumiyetini, sadakatini ve aile değerlerine bağlılıklarını vurgulamışlardır.

1.8.2. Ehramın Halk Edebiyatına ve Şiirlere Yansıması

Ehram, halk edebiyatında genellikle kadınların yaşamını, özlemlerini ve beklentilerini simgeleyen önemli bir motiftir. Şiirlerde ise sadeliği ve koruyuculuğu ile duygusal anlatımlara derinlik katar.

1.8.2.1. Halk Edebiyatında Ehram

Halk edebiyatında da ehramın izlerine rastlamak mümkündür. Türk halk hikâyelerinde, kadın karakterler genellikle ehramla betimlenir. Bu eserlerde, ehram, kadınların toplum içindeki rollerini ve fedakârlıklarını temsil eder. Düğünler ve özel günlerde giyilen ehram, toplumsal kutlamaların ve geleneklerin bir parçası olarak hikâyelerde sıkça yer bulur. Bu bağlamda, ehram, sadece bir giysi değil, aynı zamanda bir kültürel kimlik ve aidiyet simgesidir.

Halk şairleri, ehramı kullanarak, kadınların toplumdaki önemini ve onların yaşam mücadelelerini dile getirmişlerdir. Özellikle türkülerde, ehramın örtücü ve koruyucu özelliği, kadınların onurlu duruşlarını temsil eder. Bu eserlerde, ehramın giyilmesi, bir kadının toplumdaki konumunu ve değerini simgelerken, aynı zamanda onun içsel gücünü de ortaya koymaktadır. Ehramın halk edebiyatındaki yeri, kadınların günlük yaşamındaki rolüne ve toplumsal yapıdaki yerlerine bağlı olarak şekillenmiştir. Bu şiirler, ehramın sadece bir giyim eşyası değil, aynı zamanda toplumun kültürel kimliğini ve değerlerini ifade eden önemli bir nesne olduğunu göstermektedir.

1.8.2.2. Modern Edebiyatta Ehram

Modern Türk edebiyatında da ehramın yeri göz ardı edilmemiştir. Cumhuriyet döneminden itibaren, yazarlar, kadın kimliğini ve toplumsal baskıları ele alırken ehramı bir simge olarak kullanmışlardır. Modern romancılar, kadın karakterlerin ehram aracılığıyla toplumsal normlara karşı duruşlarını ve kendi kimliklerini bulma çabalarını anlatmışlardır.

Örneğin, günümüz yazarları, ehramı modern anlatım biçimleriyle birleştirerek, geleneksel unsurları modern hayatla harmanlamaktadır. Bu bağlamda, ehram, geçmişle bugünü birleştiren bir köprü işlevi görür. Kadınların ehramı giymesi, onların geçmişten gelen değerlerle nasıl bir ilişki kurduklarını ve bu değerlerin modern dünyadaki yansımalarını sorgulamaları için bir zemin sunmaktadır.

Ehramın edebî yansımaları, Türk edebiyatının çok katmanlı doğasını anlamak için bir anahtar niteliğindedir. Kendi görüşüme göre, ehram, yalnızca bir giysi unsuru değil, aynı zamanda derin anlamlar taşıyan bir semboldür. Edebiyat, bu sembolü kullanarak, kadınların toplum içindeki konumlarını, yaşadıkları zorlukları ve direnişlerini ifade etme imkânı sunmaktadır. Ehram, geçmişin izlerini günümüze taşıırken, aynı zamanda modern yaşamda da önemli bir yer edinmektedir. Bu durum, edebiyatın, kültürel mirasın sürekliliğini sağlamak adına önemli bir rol üstlendiğini göstermektedir.

1.8.2.3. Şiirlerde Ehram

Ehram, modern Türk şiirinde de ilham kaynağı olmuştur. Özellikle Orhan Veli Kanık'ın "Ehram" adlı şiiri, bu geleneksel giysinin edebiyattaki yansımalarına güzel bir örnektir. Şiirde, ehramın sembolik anlamları ve insan ruhundaki derin etkileri betimlenmektedir. Bu şiirde ehram kelimesi bir engel veya arzuya ulaşmanın zorluğunu temsil etmektedir. Aynı zamanda Arapça çöküntüler ve yıkıntılar gibi manalara gelmekte olup modern Arapçada meşhur piramitler için kullanılan bir kelime anlamına gelen ehram bu şiirde çift anlamda kullanılmıştır.

“Ey asılmaz dağların ardında,
Ulaşılmaz beldelerden uzak,
Hasretin dallarını tutan sak,
Mavi, sonsuz bir takın altında!

Ey gülüşü sabahlardan güzel,
Dünyası düşüncelerden geniş!
Ey göğsünde ilahi geriniş,
Rüyalarım hükmenden güzel!
Nerde irinlen dalından yere
Portakalların düştüğü çardak,
Kadehe duyarak değen dudak,
Sergile bakan göz, gecelere;

Yanmış ruhu titreyen ilahi,
Yapraklarda billurlaşan seher;
Nemde cam kokan tahta testiler,
Geyik sebile cinli yan vadi?

Yaldız dallarda çiçek yerine
Yıldız açmaz mı artık ağaçlar,
Yanmaz mı bin rüya ile saclar
Kapanıp günün eteklerine?

Ey gülüşü sabahlardan güzel
Dünyası düşüncelerden geniş!
Ey göğsünde ilahi geriniş
Rüyalarım hükmeden güzel!
Hakikate olmaz mı açar ram
Yıllardır beslediğim düşünce?
Çıkılmaz dağlardan da mı yüce
Hasretlerin tırmandığı ehram?" (Kanık, 1936).

1.8.2.4. Toplumsal Yansıma ve Anlam

Ehram, yaşadığı sosyal çevreyi de yansıtır. Kadınların, özellikle evlilik öncesinde giysilerinin, kişisel özelliklerini ve toplumsal rollerini ifade ettiği, ehramda da görülen bir özelliktir. Bu bağlamda ehram, kadınların yalnızca fiziki değil, kültürel kimliklerini de şekillendiren bir öğedir.

Ehramın halk edebiyatına ve şiirlere yansıması, bu geleneksel öğenin toplumsal ve kültürel hayatımızdaki rolünü ne denli önemli kıldığını göstermektedir. Edebiyat, bir toplumun duygularını, özlemlerini ve değerlerini en güçlü şekilde ifade etmenin yollarından biridir. Ehramın hem geleneksel halk şiirlerinde hem de modern şiirlerde yer alması, bu kültürel mirasın canlı ve süreklilik arz eden bir öge olduğunun kanıtıdır. Bu tür geleneksel unsurların günümüz sanatında ve edebiyatında yaşatılması, hem geçmişe bir saygı duruşu hem de kültürel mirasın geleceğe taşınması için önemlidir.

1.8.3. Ehram Motiflerinin Görsel Sanatlardaki Kullanımı

Ehram motifleri, geleneksel Türk sanatlarının önemli bir parçasıdır ve zengin sembolik anlamları ile dikkat çekmektedir. Ehram motiflerinin görsel sanatlarda kullanımı, geleneksel desenlerin çağdaş sanat formlarıyla buluşmasını sağlar ve kültürel mirasın sürdürülebilirliğine katkıda bulunur. Ehram, Osmanlı dönemine ait geleneksel bir dokuma tekniğidir. Motifler, genellikle geometrik ve bitkisel formlardan oluşur. Bu motiflerin kökeni, Orta Asya Türk kültürüne kadar uzanmaktadır.

1.8.3.1 Ehram Motiflerinin Tanımı ve Özellikleri

Ehram dokumalarında kullanılan genellikle doğadan gelen ve sembolleri daha çok geometrik şekilleri andıran bezemelerden oluşur. Adem Çelik'in Erzurum'da Ehram tezinde bahsettiği gibi; "Erzurum ve Bayburt'ta kullanılan ehramlarda nakış farklılıkları olmamakla birlikte aynı şekilde isimlendirilmektedir. En yaygın kullanılan nakışlar aşağı doğru sırasıyla şu şekildedir; Saat Kordonu, Pirinçdeni, Kışniş Çöpi (Hanımeli), Reyhan Dalı, Ceviz Kanadı, Antika, Uçan Kuş, Elma Şeleği, Yıldızın Oynayışı, Çark Yıldızı, Elmas Küpe, Mercimek, Arı Dala Kondu, Ceylan Boynuzu, Nar Çiçeği, Mum Desteği, Saç Örgüsü, Burma, Düz Sıra ve Tavan örneği. Bunların dışında; Haşiyeye ve Aynalı Kutu (peten) isimlerini alan, adeta ehram çerçevesini oluşturan nakışlar bulunmaktadır. Aslında Aynalı Kutu da bir haşiyedir. Sadece ona özel bir isim verilmiştir" (Çelik, 1997, s. 1).

1.8.3.2 Ceviz Kanadı

Türk geleneksel sanatlarında sıkça rastlanan önemli bir motiflerden biridir. Adını, ceviz ağacının yapraklarının şekline benzerliğinden alır. Bu motif, genellikle bitkisel formlar arasında yer alır ve estetik bir değer taşımasının yanı sıra derin sembolik anlamlar içerir. Ceviz kanadı motifi, kıvrımlı ve dalgalı hatlarla tasvir edilir. Yaprakların doğal formlarını taklit eden bu motif, çoğunlukla simetrik bir düzen içinde yer alır. Renk kullanımı açısından zengin bir yelpazeye sahip olabilir; yeşil, kahverengi ve altın tonları en yaygın olanlarıdır.

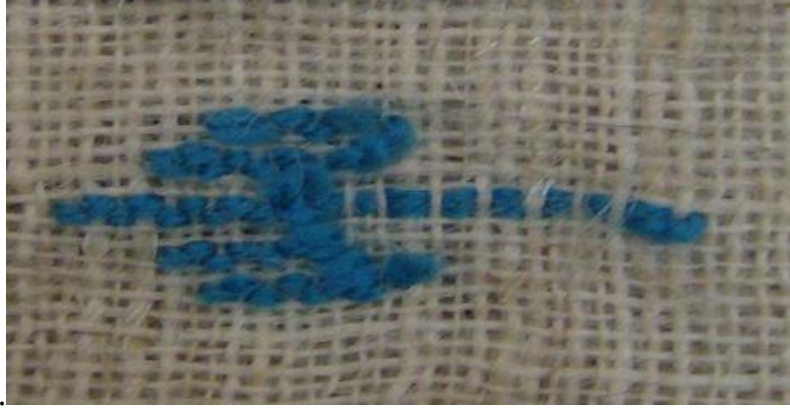
Şekil 5. Ceviz Kanadı Desen Örneği

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı. (2012). *El sanatları teknolojisi: Ehram Dokuma* (s. 14). Milli Eğitim Bakanlığı.

1.8.3.3. Hanımeli

Türk geleneksel sanatlarının ve özellikle tekstil sanatlarının önemli ve sıkça kullanılan motiflerinden biridir. Hanımeli, hem bir bitki olarak hem de sembolik anlamlarıyla bu motifin tasarımında büyük bir yer tutar. Genellikle doğal formlar ve zarif detaylarla öne çıkar.

Hanımeli motifi, kıvrımlı hatlarla tasvir edilen yaprak ve çiçeklerden oluşur. Bitkinin doğal formunu yansıtan bu motif, genellikle simetrik bir kompozisyonda düzenlenir. Çiçekler genellikle pembe veya mor tonlarında, yapraklar ise yeşilin farklı tonlarında tasvir edilmektedir.

Şekil 6. Hanımeli Desen Örneği

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı. (2012). *El sanatları teknolojisi: Ehram Dokuma* (s. 13). Milli Eğitim Bakanlığı.

1.8.3.4. Yıldızın Oynayışı

Türk geleneksel sanatlarında sıkça rastlanan ve özellikle tekstil, seramik ve mimaride kullanılan önemli bir motiflerden biridir. Bu motif, gökyüzündeki yıldızların hareketini ve dinamik yapısını temsil eder. Sıklıkla geometrik ve soyut formlarla ifade edilmektedir.

Yıldızın oynayışı motifi, genellikle çokgenler, daireler ve kıvrımlı hatlar ile oluşturulan dinamik bir kompozisyona sahiptir. Motif, yıldızların yan yana ya da üst üste gelmiş gibi görünen düzenlemeleriyle dikkat çeker. Renk paleti, genellikle canlı tonlar içerebilir; mavi, altın ve beyaz gibi renkler, gece gökyüzünün ve yıldızların görünümünü yansıtmak için tercih edilmektedir.

1.8.4. Ehram Motiflerinin Çağdaş Sanatlardaki Yansımaları

Geleneksel motiflerin çağdaş sanat formlarında kullanımı, kültürel mirasın korunması ve yeni nesillere aktarılması açısından büyük önem taşır. Örneğin, Selçuklu halı motiflerinin çağdaş Türk seramik sanatında kullanımı üzerine yapılan bir çalışmada, bu motiflerin modern seramik formlarıyla nasıl birleştirildiği incelenmiştir (Aslanapa,

2005, s. 78). Bu tür disiplinler arası etkileşimler, geleneksel desenlerin evrensel sanat diliyle buluşmasını sağlar ve sanatın anlatım çeşitliliğini artırır.

Aynı zamanda, eham motiflerde farklı sanat dallarında yeniden yorumlanabilir. Görsel sanat dallarında yeniden yorumlanması, ehamın motiflerinin desenlere sağladığı boyutlar sayesinde daha etkileyici bir görüntüye sahip olur.

Eham motifleri, çeşitli görsel sanat disiplinlerinde kendine yer bulmuştur. Özellikle aşağıdaki alanlarda bu motiflerin kullanımı gözlemlenmektedir.

Moda tasarımında eham motifleri, giysi ve aksesuar tasarımlarında sıkça kullanılmaktadır. Özellikle son yıllarda, modern tasarımcılar geleneksel motifleri çağdaş bir bakış açısıyla yeniden yorumlamaktadır. Geleneksel ve kültürel kıyafetler üzerine tasarım yapan modacılar için eham değerlendirilmesi gereken bir kumaştır. Nitekim çoğu sanatçı tarafından değerlendirilmiştir de.

Eham motifleri, halı, kilim ve diğer tekstil ürünlerinde sıkça kullanılır ve bu desenler, Anadolu'nun farklı bölgelerindeki kültürel farklılıkları yansıtır. Özellikle kilim ile eham arasında, hem dokuma tarzı hem de motiflerin kullanımı bakımından benzerlikler bulunur. Bu benzerlik, eham ve kilimin birbirini olumlu yönde desteklediğini gösterir ve her iki ürün de Anadolu'nun zengin kültürel mirasını yansıtır.

Eham motifleri, seramik ve çini sanatında da yer almaktadır. Özellikle İznik çinilerinde, eham motifleri sıkça rastlanan bir unsurdur. Bu motifler, hem estetik açıdan hem de tarihi açıdan büyük bir öneme sahiptir.

Eham motifleri az da olsa seramik sanatında ve çini sanatında da yer almıştır. Bu motifler estetik ve özellikle tarihi açıdan çok önemlidir.

Modern grafik tasarımında eham motifleri özellikle logo tasarımları ve ambalaj grafiklerinde kullanılmaktadır. Markalarına özgün bir ifade katmak isteyen bu tasarımcılar için bu motifler çok önemli ilham kaynaklarıdır. Örnek vermek gerekirse yerel bir markada bu motifler kullanılırsa hem daha dikkat çekici hem daha akılda kalıcı olabilir.

1.8.5. Ehramın İlham Kaynağı Olduğu Moda Koleksiyonları

Ehram dokumasındaki motifler ve renk kullanımı geleneksel Türk El sanatlarının altında şekillenmiştir. Tekstil yüzeylerinin üzerine çok rahat bir şekilde işleme yapılabileceği için giysiler ve el sanatları da aslında birlikte kullanılmakta çok uygundurlar. Bu sebeple ehram çok geleneksel bir giysi iken modern tasarımcılara ilham vermeye devam etmektedir.

Moda tasarımcıları, geleneksel Türk kültüründen ilham alarak ehramın karakteristik unsurlarını modern koleksiyonlarına entegre etmeye başlamıştır. Hatice Gökçe, Hüseyin Çağlayan gibi Türk moda tasarımcıları, 2000’li yıllardan itibaren geleneksel Türk giyimi unsurlarını modern çizgilerle harmanlamış, ehramın tasarımına dayanan koleksiyonlar oluşturmuşlardır. Bu koleksiyonlarda, ehramın kalın kumaş yapısı ve sade tasarımı, minimalist çizgilerle yeniden yorumlanmıştır.

Çağırışimler 9 Projesi, Anadolu kadınlarının geleneksel ehram kumaşını modern tasarım anlayışıyla buluşturan önemli bir girişimdir. Bu projede, 9 ünlü Türk moda tasarımcısı, ehram kumaşını yeniden yorumlayarak özgün koleksiyonlar oluşturmuştur.

Hatice Gökçe, Türk tasarım dünyasında geleneksel unsurları modern tasarımlarla harmanlayan bir tasarımcı olarak bilinir. Onun koleksiyonlarında, özellikle Türk halk kültüründen ve geleneksel tekstil desenlerinden ilham alınarak yaratılan şık ve modern giysiler bulunur. Ehramın kalın kumaş dokusu ve geleneksel kesimleri, Hatice Gökçe’nin koleksiyonlarında modernize edilerek günümüz modasına uyarlanmıştır. Hatice Gökçe, gelenekselin izlerini taşıyan ancak modern dünyada da giyilebilir olan tasarımlar yaratmayı hedefler (Bayburt Postası, 2013).

Hatice Gökçe’nin koleksiyonlarında geleneksel Türk giyim unsurlarının nasıl modernize edildiği üzerine yapılan yorumlarda, ehramın karakteristik özellikleri sert dokusu, koyu renkleri ve sade tasarımı, şık bir şekilde yeniden yorumlanabilir. Gökçe, bu gibi geleneksel kumaşları ve desenleri, minimalist ve çağdaş bir estetikle harmanlayarak, özellikle dış giyim ve gece elbiselerinde kullanabilir. Ehramın sert yapısı, Gökçe’nin koleksiyonlarında işlevsel estetik anlayışıyla modernize edilmiş olabilir.

Şekil 7. Modern Ehram Tasarımı, Hatice Gökçe, Yenidoğan Kış Koleksiyonu 2021

Kaynak: <https://haticegokce.com/pages/defile>

Hüseyin Çağlayan, Türk tasarım dünyasında uluslararası alanda tanınmış bir isimdir ve geleneksel Türk kültüründen ilham alarak modern tasarımlar yaratma konusunda önemli bir yer tutar. Hüseyin Çağlayan'ın ehram ile ilgili doğrudan bir koleksiyonu bulunmamaktadır, ancak genel tasarımlarında geleneksel Türk tekstil unsurlarına sıkça yer verdiği bilinir.

Çağlayan, geleneksel kumaşları ve işçilikleri modern bir bakış açısıyla yeniden yorumlayarak, kültürel mirası çağdaş moda dünyasında ifade eder.

Ehram gibi geleneksel Türk giyim unsurları, Çağlayan'ın koleksiyonlarında sade ve işlevsel bir şekilde modernize edilmiş olabilir. Çağlayan'ın tasarımlarında, geleneksel dokuların ve kumaşların modern silüetlerle birleştiği, işlevsel ve şık dış giyim parçalarının yaratıldığı görülmektedir. Bu bağlamda, ehramın yapısal özellikleri ve geleneksel Türk

kumaşları, Çağlayan'ın koleksiyonlarında minimalist bir estetikle yeniden hayat bulmuş olabilir.

Çağrışımlar 9 Projesi, Anadolu kültürünün zenginliğini ve geleneksel el sanatlarını modern moda ile birleştirerek, hem sanatçılara hem de izleyicilere ilham vermeyi amaçlayan önemli bir çalışmadır. Bu proje, sadece moda değil, aynı zamanda kültürel bir yeniden keşif niteliği taşır.

Proje, neredeyse unutulmaya yüz tutmuş ehram kumaşını gün yüzüne çıkarmayı amaçlar. Ehram, geleneksel Türk dokuma sanatının bir parçasıdır ve projede bu kültürel mirasın korunması hedeflenmektedir.

Anadolu kadınının güçlenmesini ve geleneksel el işçiliğinin değerini vurgulamak, projenin önemli bir parçasıdır. Tasarımcılar, bu kumaşı modern yaşamla birleştirerek, kadınların rolünü ön plana çıkarmaktadır.

Her bir tasarımcı, ehram kumaşını farklı bir bakış açısıyla ele alarak, özgün tasarımlar ortaya koyar. Tasarımlar, geleneksel motifleri modern kesimlerle birleştirir ve güncel moda anlayışına uyum sağlar. Projede yer alan tasarımcılar genellikle tasarımlarında geleneksel desen ve motifler ile modern silüetleri harmanlar. Doğal ve çevre dostu malzemelerle üretim yaparak, sürdürülebilir moda anlayışını benimserler.

Şekil 8. Ehram Aksesuarlar, Çağrışımlar 9 Sergisi, Baksı Müzesi, 2013

Kaynak: <https://www.bayburtpostasi.com.tr/modada-ehram-esintisi>

Şekil 9. Eham Elbise, Çağrışmlar 9 Sergisi, Baksı Müzesi, 2013

Kaynak: <https://www.bayburtpostasi.com.tr/modada-ehram-esintisi>

Şekil 10. Eham Elbise, Çağrışmlar 9 Sergisi, Baksı Müzesi, 2013

Kaynak: <https://www.bayburtpostasi.com.tr/modada-ehram-esintisi>

Ehramın tasarımındaki işlevsel özellikler, özellikle modern giyim anlayışında pratik ve fonksiyonel unsurların ön plana çıkmasıyla paralellik gösterir. Ehramın kesimi, rahatlık ve kullanım kolaylığı sunan bir stil sergiler. Bu tasarımlar, günümüz moda dünyasında “sade” ve “pratik” giysilerin popüler olmasında etkili olmuştur.

Ehram, sadece estetik bir öge olarak değil, aynı zamanda kültürel bir simge olarak da modern tasarımlarda yer almıştır. Bu giysi türünün, tarihsel anlamı ve kültürel kökeni, modern koleksiyonlarda, özgün bir kültürel kimlik arayışını temsil eder. Moda tasarımcıları, ehramı bir kimlik unsuru olarak kullanarak, kültürel mirası çağdaş bir dilde yeniden sunmuşlardır.

Ehramın çağdaş modaya ilham vermesi, kültürel mirasın korunmasına ve yayılmasına olanak tanır. Bu bağlamda, ehram gibi geleneksel giyim öğelerinin modern moda dünyasında yeniden hayat bulması, kültürel değerlerin sadece geçmişe ait birer figür olmaktan çıkıp, evrensel bir kültürel dil oluşturmaya katkı sağlar.

Moda, bir kültürün toplumlar arası tanıtımında önemli bir araçtır ve ehram gibi geleneksel tasarımlar, bu kültürel mirası görsel sanatlar ve tasarımlar aracılığıyla geniş bir izleyici kitlesine tanıtır.

Kendi görüşüme göre, ehram gibi geleneksel giysilerin modern moda koleksiyonlarında yer alması, sadece estetik bir dönüşüm değil, aynı zamanda bir kültürel mirasın global düzeyde tanınması için önemli bir fırsattır. Moda dünyasında geçmişle bugün arasındaki köprüyü kuran bu tür tasarımlar, hem kültürel çeşitliliği kutlar hem de çağdaş dünyada geleneksel değerlerin hala geçerli ve anlamlı olduğunu gösterir.

1.9. Ehramın Ekonomik ve Ticari Boyutları

Ehram dokumacılığı, bölge ekonomisinde önemli bir yer tutarak yerel emeğin değerlendirilmesini sağlar. Ticari açıdan, hem geleneksel pazarlarda hem de günümüzde turistik ve kültürel ürün pazarlarında talep görmektedir.

1.9.1. Ekonomik Boyutlar

Ehram üretimi, büyük ölçüde geleneksel yöntemlerle gerçekleştirilmekte olup, el dokuma tezgâhlarında büyük bir emekle üretilmektedir. Bu süreç, bölgesel kalkınmaya katkı sağlayan önemli bir ekonomik faaliyet olarak değerlendirilebilir.

1.9.1.1. Yerel Ekonomiye Katkı

Ehram üretimi, özellikle Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde yerel ekonomilerin önemli bir parçasını oluşturur. Yerel zanaatkârlar ve küçük işletmeler, ehram dokuma süreçlerinde aktif rol oynamaktadır. Bu durum, bölgedeki ekonomik faaliyetlerin çeşitlenmesine ve yerel halkın geçim kaynaklarının artırılmasına katkı sağlar. Geleneksel üretim yöntemleri, yerel kültürü de yaşatırken, aynı zamanda bu bölgelere özgü turizmi de destekleyerek ekonomik fayda sağlamaktadır.

Ehram, bölgesel bir ürün olarak yerel kalkınma modelleri açısından önemli bir yere sahiptir. Geleneksel tekstil üretimi, kırsal bölgelerde alternatif bir ekonomik gelir kaynağı sunarken, turizm sektörü ile birleştiğinde önemli bir ticari potansiyele ulaşmaktadır. Örneğin, UNESCO tarafından desteklenen “Somut Olmayan Kültürel Miras” projeleri kapsamında, geleneksel el sanatlarının korunması ve ekonomik bir değer olarak yeniden canlandırılması teşvik edilmektedir (Hacıoğlu ve Çubukçu, 2012).

Erzurum Ticaret ve Sanayi Odası'nın yayımladığı bir rapora göre, ehram üretimi ve satışı, Erzurum'da küçük ölçekli girişimciler için önemli bir gelir kaynağı oluşturmaktadır. Bu tür yerel üretim faaliyetleri, hem iç piyasaya yönelik satışları hem de hediyelik eşya sektörünü besleyerek ekonomik çeşitliliğe katkıda bulunmaktadır.

1.9.1.2. İstihdam Yaratma Potansiyeli

Ehram üretim süreci, iş gücü talebini artıran bir sektördür. Dokuma atölyeleri, özellikle kadınların istihdamında önemli bir rol oynamaktadır. Geleneksel el dokuması ile modern üretim yöntemlerinin bir araya gelmesi, hem kalifiye iş gücünün hem de istihdam

olanaklarının artmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda, ehram sektörü, işsizlik oranlarının düşürülmesine ve sosyal eşitliğin sağlanmasına katkıda bulunur.

Kadın emeğinin yoğun olduğu geleneksel dokuma sektörüne ilişkin yapılan çalışmalarda, el sanatlarının kadın istihdamındaki önemine dikkat çekilmektedir. El dokuma sektörünün kırsal kadın istihdamına katkı sağlayacağı ve ekonomik sürdürülebilirliği destekleyeceği düşünülmektedir. Bu bağlamda, ehram üretimi de yerel ekonomiyi destekleyen bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

1.9.1.3. İhracat Olanakları

Ehram, uluslararası pazarda da talep gören bir ürün haline gelmiştir. Türkiye, geleneksel tekstil ürünleri arasında ehramı öne çıkararak, ihracatını artırma potansiyeline sahiptir. Avrupa, Amerika ve Asya pazarlarında, özgün tasarımlar ve kaliteli üretim ile ehramın satışı yapılmakta, bu durum ülke ekonomisine döviz girdisi sağlamaktadır. İhracat stratejileri geliştirmek, ehramın global pazardaki rekabet gücünü artırmak için kritik öneme sahiptir.

1.9.1.4. Pazar Dinamikleri

Ehramın ekonomik değeri, pazar dinamiklerine bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Talep, moda trendlerine ve tüketici tercihlerine göre şekillenmektedir. Son yıllarda, sürdürülebilir moda anlayışı ile birlikte doğal ve geleneksel kumaşlara olan ilgi artmıştır. Bu durum, ehramın pazar payını genişletmekte ve fiyatlandırma stratejilerini etkilemektedir. Aynı zamanda, yerel üretim ile uluslararası pazar arasındaki bağlantılar, ehramın ticari potansiyelini artırmaktadır.

1.9.1.5. Ehramın Moda Sektörüne Entegrasyonu

Son yıllarda, geleneksel motifler ve yerel dokumalar, modern moda tasarımlarında giderek daha fazla yer almaktadır. Bu bağlamda, tasarımcılar ehram dokumasını yeni stillerle harmanlayarak, geleneksel ile modern birleştiren koleksiyonlar

oluşturmaktadır. Bu tür girişimler, ehramın sadece yöresel bir kıyafet olmaktan çıkıp, ulusal ve hatta uluslararası bir pazarda yer edinmesini sağlamaktadır. Geleneksel el sanatlarını modern tasarımlarla birleştiren projeler, sürdürülebilir moda ya katkı sağlamakta ve el dokuması ürünlerin değerini artırmaktadır.

1.9.1.6. Ehram Üretiminin Sürdürülebilirliği ve Gelecek Perspektifi

Ehram üretiminin sürdürülebilirliği, hem ekonomik hem de kültürel açıdan korunması gereken bir değerdir. Ancak el dokuma sanatlarının devamlılığı, zanaatkârların eğitimi, hammadde temini ve genç nesillerin bu mesleğe ilgisinin artırılması gibi faktörlere bağlıdır.

Geleneksel el sanatlarının sürdürülebilirliği üzerine yapılan araştırmalar, bu tür sanatların yaşatılması için kooperatifleşmenin ve devlet desteklerinin önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Ayrıca, dijital pazarlama ve e-ticaret platformlarının kullanımı da ehram üreticileri için önemli bir fırsat sunmaktadır. El yapımı ürünlerin Etsy ve Trendyol gibi platformlarda satışı, geleneksel üreticilerin ulusal ve uluslararası pazarlara erişimini kolaylaştırmaktadır.

1.9.2. Ehram Dokumacılığının Erzurum Ekonomisindeki Yeri

Erzurum, tarih boyunca el sanatları açısından önemli bir merkez olmuştur. Özellikle geleneksel dokuma sanatları, kırsal kesimde yaşayan halk için ekonomik bir geçim kaynağı olmuştur. Ehram dokumacılığı da bu el sanatlarının en dikkat çekenlerinden biridir.

1.9.2.1. Kadın İstihdamına Etkisi

Ehram üretimi büyük ölçüde kadın emeğine dayanmaktadır. Erzurum'daki birçok kadın, evlerinde veya küçük atölyelerde Ehram dokuyarak aile bütçesine katkı sağlamaktadır. Bu durum, kırsal kesimde kadınların ekonomik bağımsızlığını artırmak açısından son derece önemlidir.

Ancak, Ehram üretiminin modern tekstil sanayisine kıyasla sınırlı kapasitede olması, bu sektörün gelişimini kısıtlamaktadır. Bu noktada, kadın üreticileri destekleyecek kooperatifleşme modellerinin geliştirilmesi ve devlet teşviklerinin artırılması gerekmektedir.

El sanatlarının sürdürülebilirliği konusunda yapılan araştırmalar, üreticilerin bir araya gelerek kooperatifler kurmasının sektörü canlandıracağını göstermektedir. Devlet destekli projeler ve teşviklerle, geleneksel dokuma sanatlarının genç nesillere aktarılması sağlanabilir.

Geleneksel el sanatlarının devamlılığı için eğitim programlarının ve kooperatif modellerinin önemi düşünülmektedir. Erzurum'daki Ehram üreticilerinin de bu tür modellerle desteklenmesi, zanaatın gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlayabilir.

1.9.2.2.Yerel Esnafa ve Küçük İşletmelere Etkisi

Ehram üretimi yalnızca dokuma işçilerini değil, aynı zamanda yerel esnafı da doğrudan etkilemektedir. Dokuma tezgâhlarının yapımında kullanılan malzemelerden, iplik ve boyalara kadar birçok farklı sektör, Ehram üretiminden ekonomik fayda sağlamaktadır.

Erzurum İçin Öncü Sektörlerin Belirlenmesi raporunda, ehramın kültür turizmini destekleyen bir öge olduğu savunulmaktadır. Ayrıca, bu ürünler geleneksel kıyafet satan mağazalarda ve turistik çarşılarda yer bulmaktadır. Bu durum, Ehramın sadece bir giyim unsuru olmaktan çıkıp, Erzurum'un ticaret hayatına katkı sağlayan bir unsur haline geldiğini göstermektedir (Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı, 2011).

1.9.2.3. Ehram ve Turizm İlişkisi

Erzurum, Palandöken Kayak Merkezi ve tarihi yapılarıyla turistler için önemli bir cazibe merkezi olmuştur. Son yıllarda, turizm sektörüne yapılan yatırımların artması, bölgedeki geleneksel ürünlerin ticari değerini de artırmıştır (Kuzeydoğu Anadolu

Kalkınma Ajansı, 2011). Bu noktada, Ehram, yerli ve yabancı turistler için ilgi çekici bir kültürel ürün olarak ön plana çıkmaktadır.

1.9.2.4. Hediyeelik Eşya Olarak Ehram

Geleneksel el dokuması ürünler, turistik hediyeelik eşya sektöründe büyük bir pazar payına sahiptir. Türkiye’de Kapadokya, Mardin ve Safranbolu gibi turistik bölgelerde, geleneksel tekstil ürünleri önemli bir gelir kaynağıdır.

Erzurum’da da benzer bir durum söz konusudur ve Ehram, yerel hediyeelik eşya pazarında kendine özel bir yer edinmiştir.

Erzurum’da ise Ehram, özellikle turistlerin ilgisini çekerek, hediyeelik eşya mağazalarında satılmaktadır. Ancak, bu ürünlerin daha geniş kitlelere ulaşabilmesi için tanıtım faaliyetlerinin artırılması gerekmektedir.

1.9.2.5. Tanıtım ve Pazarlama Stratejileri

Ehramın ticari başarısı büyük ölçüde etkili pazarlama stratejilerine bağlıdır. Geleneksel üretim teknikleriyle üretilen Ehramlar, modern pazarlama yöntemleriyle desteklenirse daha geniş bir müşteri kitlesine ulaşabilir. Bu bağlamda, e-ticaret ve sosyal medya pazarlaması, geleneksel tekstil ürünleri için büyük fırsatlar sunmaktadır.

Örneğin, tanıtım ve pazarlama fikri olarak; geleneksel el sanatlarının sürdürülebilirliği için dijital pazarlamanın önemi büyüktür olabilir. Erzurum’daki Ehram üreticilerinin de benzer şekilde dijital platformlarda satış yaparak, ulusal ve uluslararası pazarlara açılmaları mümkündür.

1.9.3. Yöresel Üretimden Global Pazarlara: Ehramın Potansiyeli

Ehram, geleneksel el dokumacılığından modern pazarlara uzanan güçlü bir kültürel ve ekonomik değer taşır. Yöresel üretim tekniklerinin korunması ve yenilikçi tasarımlarla desteklenmesi, ehramın global pazarlarda rekabet edebilme potansiyelini artırmaktadır.

1.9.3.1. Yöresel Üretim ve Ekonomik Katkıları

Ehram dokumacılığı, yerel ekonomiler üzerinde olumlu etkiler yaratmaktadır. Özellikle kadınlar, bu alanda istihdam edilmekte ve aile bütçelerine önemli katkılarda bulunmaktadır. Yöresel üretim, sadece ekonomik fayda sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda yerel toplulukların sosyal yapısını da güçlendirmektedir. El dokuma atölyeleri, hem geleneksel zanaatın sürdürülmesine hem de genç nesillerin bu alanda eğitim almasına olanak tanımaktadır. Bu durum, yerel ekonominin canlanmasına ve kültürel mirasın korunmasına katkıda bulunmaktadır.

1.9.3.2. Global Pazar Fırsatları

Günümüzde sürdürülebilir moda anlayışı, doğal ve yerel kaynaklardan üretilen ürünlere olan talebi artırmaktadır. Ehram, bu bağlamda çevre dostu ve etik bir seçenek olarak öne çıkmaktadır. Özellikle sürdürülebilir moda, etik üretim ve el dokuması ürünlere olan ilgi, ehram gibi geleneksel tekstil ürünlerinin uluslararası pazarda rekabet gücünü artırmaktadır. Global pazarlarda, sürdürülebilir modaya yönelik talep giderek artmaktadır. Doğa dostu olması ile global pazarlarda ehram kendine kolayca yer edinebilecek potansiyeldedir. Ayrıca, dijitalleşmenin artmasıyla birlikte, ehramın çevrimiçi satış kanalları üzerinden global pazara ulaşması daha kolay hale gelmiştir. Sosyal medya ve e-ticaret platformları, bu ürünlerin tanıtımını ve satışını artırmak için etkili birer araç haline gelmiştir (Gürcüm ve Yüksel, 2011).

Ehramın uluslararası pazarda başarılı olabilmesi için doğru hedef kitleye yönelmesi gerektiği düşünülmektedir. Küresel ölçekte, el dokuması tekstil ürünlerine talep gösteren bazı önemli pazarlar olduğu düşünülmektedir:

- Avrupa Pazarı: Özellikle Fransa, Almanya ve İngiltere’de geleneksel el dokuması tekstillere yönelik büyük bir talep vardır.
- Kuzey Amerika Pazarı: ABD’de “Bohemian” ve “Etnik Moda” trendleri oldukça popülerdir.

- Orta Doğu Pazarı: Katar, Birleşik Arap Emirlikleri ve Suudi Arabistan gibi ülkelerde, lüks el dokuması ürünler büyük ilgi görmektedir.

Bu doğrultuda, Ehramın doğru pazarlama stratejileri ile bu pazarlarda yer edinmesi mümkündür.

1.9.3.3. Sürdürülebilirlik ve Gelecek Potansiyeli

Ehram dokumacılığı, sürdürülebilirlik açısından çok önemli bir potansiyele sahiptir. Üretildiği liflerin doğal olması sürdürülebilirliği desteklerken, üretimini çevreye duyarlı bir süreç şeklinde sunar. Doğal malzemelerden yani pamuk ve ipek gibi malzemeler üretilirken doğaya daha az zarar verir ve düşük enerji tüketimi sağlar.

Sosyal sürdürülebilirlik açısından ehram, özellikle kadınların istihdamına olanak tanır. Bu durum, kadınların ekonomik bağımsızlık kazanmalarını desteklerken, yerel topluluklarda sosyal dayanışmayı güçlendirir. El dokuma atölyeleri aracılığıyla geleneksel bilgiler ve beceriler gelecek nesillere aktarılmakta, kültürel miras korunmaktadır. Atılcan Erzurum barları ve yöresel giysileri kitabın da bahsettiği gibi “Ehram dokumacılığında kullanılan iplerin büküm hüküm işlemi (eğirme) herhangi bir makine kullanılmadan yapılmaktaydı. Kimi ev kadını boş zamanlarını değerlendirmek, el harçlığını çıkarmak, dolayısıyla aile bütçesine katkıda bulunmak amacıyla yapağı halinde yün satın alır, bu yünü evinde yıkar, ipleri sererek kurutur, özel gün çubuğu ile cırpar, yün tırağında tarar, teşi ile bükür, iplik yapar ve götürüp çulfalara satardı” (Atılcan, 1991, s. 110).

Ekonomik sürdürülebilirlik açısından ehram, global pazarlarda yüksek talep görebilecek bir ürün olarak öne çıkmaktadır. Sürdürülebilir moda akımları, doğal ve etik üretim süreçlerine sahip ürünlere yönelik talebi artırmaktadır. Bu durum, ehramın pazardaki rekabet gücünü artırmakta ve yerel ekonomilere katkı sağlamaktadır (Özüdoğru vd., 2025).

Gelecek vizyonu olarak, yerel üretimin desteklenmesi ve çeşitli eğitim programları ile ehram dokumacılığının güçlendirilmesi gerektirir. Genç modacılar ve kültürel

tasarımları destekleyen modacıların, ehramı koleksiyonlarına dâhil etmesi, yeni pazar fırsatları sunmakta ve seçenekler arasına sürdürülebilir olmasını sağlamaktadır.

Sonuç olarak, ehram dokumacılığı, sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda gelişerek yerel ve global pazarlarda önemli bir yer edinebilir. Geleneksel üretim yöntemlerinin modern dünya ile entegrasyonu, ehramın kültürel mirasını korurken ekonomik fırsatlar yaratma kapasitesini artıracaktır. Bu sayede ehramın, kaybettiği popülaritesini geri kazanması sağlanmaktadır.

1.9.4. Turistik Ürün Olarak Ehram: Kültürel Mirasın Ekonomik Katkısı

Ehram, turizm endüstrisi açısından dikkat çekici bir ürün olarak öne çıkmaktadır. Yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çeken ehram, çeşitli ürünler olarak pazarlanabilir. El yapımı ehram ürünleri, hediyelik eşya ve tekstil ürünleri olarak satışa sunulmakta, bu sayede yerel ekonomilere önemli katkılar sağlanmaktadır. Ayrıca, turistlerin yerel kültürü deneyimleyebilmeleri için ehram dokumacılığını öğrenebilecekleri atölye çalışmaları da düzenlenmektedir. Bu tür etkinlikler, ziyaretçilerin kültürel bağ kurmasını sağlamaktadır.

Ehramın turistik bir ürün olarak değerlendirilmesi, yerel ekonomilere birçok yönden katkı sağlamaktadır. Ehram üretimi ve satışı, yerel zanaatkârların gelir elde etmesine olanak tanırken, aynı zamanda turizmle birlikte gelişen diğer sektörlerin (otelcilik, restoranlar, ulaşım) de bu ekonomik büyümeden faydalanmasına neden olmaktadır. Aslında bu turizm sektörünün en önemli etkilerinden biri Erzurum'da ki kayak merkezleridir. Burada gerçekleştirilen kayak yarışmaları gerek yurt dışı gerek yurtiçi birçok misafiri ve turisti Erzurum'a çekmektedir. Bu bağlamda, ehramın tanıtılması ve pazarlanması, yerel ekonominin çeşitlenmesine ve sürdürülebilirliğine katkı sağlamaktadır. Bu süreç, sadece ekonomik açıdan değil, sosyal açıdan da yerel toplulukları güçlendirir.

Ehram dokumacılığı, kültürel mirasın korunmasında kritik bir rol oynamaktadır. Turizm sayesinde ehramın tanınması, bu geleneğin yaşatılmasına katkı sağlar. Yerel halkın kültürel miraslarına sahip çıkması, toplumsal bilinç oluşturmakta ve bu durum, gelecek nesiller için önemli bir kazanım sağlamaktadır. Ayrıca, devlet ve özel sektör iş

birlikleri, ehramın tanıtımını ve korunmasını destekleyen projeler geliştirmekte, bu da kültürel mirasın sürdürülebilirliğine katkıda bulunmaktadır.

Ehramın turistik ürün olarak değerlendirilmesi, gelecekte daha fazla önem kazanacaktır. Yerel yönetimlerin ve turizm acentelerinin, ehramı tanıtmaya çabaları, bu dokuma sanatının ekonomik ve kültürel değerinin artmasını sağlayacaktır. Eğitici programlar, sergiler ve festivaller düzenlenerek ehramın tanıtılması, yerel halkın katılımını artırabilir ve kültürel mirasın korunmasına katkıda bulunabilir.

Bu sayede ehram güncelliğini kaybetmemiş olurken Erzurum halkı içinde geçimlerine destek kaynağı olacaktır.

Ehram, turistik bir ürün olarak hem kültürel mirasın korunmasına hem de yerel ekonomilerin güçlenmesine önemli katkılarda bulunmaktadır. Bu bağlamda, ehramın değerinin anlaşılması ve tanıtılması, yerel halkın yaşam standartlarını artıracak ve kültürel çeşitliliği destekleyecektir. Ehram dokumacılığının sürdürülebilir bir şekilde geliştirilmesi, geçmişe saygı duyarak gelecek için umut dolu bir perspektif sunacaktır. Bu süreçte, yerel toplulukların aktif katılımı ve iş birlikleri, ehramın hem ekonomik hem de kültürel değerini artıracaktır.

1.10. Ehram ve Toplumsal Değişim: Bir Sosyo-Kültürel İnceleme

Ehram, Erzurum ve çevresindeki yerel halkın geleneksel el dokuması ürünlerinden biri olarak köklü bir geçmişe sahiptir. Ancak, bu geleneksel ürün, yalnızca kültürel ve estetik bir anlam taşımakla kalmamış, aynı zamanda toplumsal değişimle olan ilişkisi bakımından da önemli bir rol oynamıştır. Ehram, özellikle kadınların sosyal statülerini, toplumdaki yerlerini ve üretim ilişkilerini yansıtan bir nesne olarak değerlendirilebilir. Bu çalışmada ehramın toplumsal değişimle nasıl şekillendiği, bu değişimin ehram üzerindeki etkileri ve sonunda ehramın modern toplumdaki yeri incelenecektir.

Ehramın tarihsel olarak kadınların örtünme ve korunma ihtiyacını karşılamak amacıyla üretildiği bilinmektedir. Ancak, zamanla toplumsal değişimlerle birlikte ehramın üretim süreçleri, kullanım alanları ve toplumsal anlamı da değişmiştir. Bu

değişim, aynı zamanda ekonomideki dönüşümleri, toplumsal sınıf farklarını ve kadınların iş gücündeki yerini de yansıtmaktadır.

Geçmişte ehramın üretimi, tamamen geleneksel yöntemlere dayanarak yapılırken, modernleşme süreciyle birlikte bu üretim şekli büyük bir dönüşüm geçirmiştir. Bu dönüşüm, sadece üretim teknikleriyle ilgili değil, aynı zamanda ehramın toplumsal anlamıyla da ilgilidir. Geleneksel toplumda ehram, bir statü göstergesi olarak kabul edilirken, günümüzde moda endüstrisinin bir parçası haline gelmiştir. Bu, toplumsal değişimin ve modernleşmenin bir yansımasıdır.

1.10.1. Ehramın Geleneksel Toplumdaki Yeri ve Toplumsal Anlamı

Ehram, geleneksel olarak toplumda belirli bir yere sahipti. Erzurum gibi yerlerde, ehram üretimi sadece ekonomik bir faaliyet değil, aynı zamanda sosyal bir etkinlikti. Bu ürün, köylerde ve kasabalarda kadınlar tarafından üretilir ve genellikle düğünler, bayramlar ve diğer özel günlerde kullanılırdı. Ehram, aynı zamanda kadınların ekonomik bağımsızlıklarını ve toplumsal statülerini gösteren bir sembol olarak kabul edilirdi.

Geleneksel dönemlerde ehram üretimi, büyük ölçüde kadınların el emeğine dayalı olarak gerçekleşir ve bu süreç, kadınların ekonomik hayata katkı sağladığı önemli bir alanı temsil ederdi. Üretime aktif biçimde katılmalarına rağmen, ehram dokuyan kadınlar toplum içinde genellikle arka planda kalır, sınırlı bir görünürlük kazanırlardı. Buna karşın, ehram dokumacılığı köy ve kasaba ekonomilerinin vazgeçilmez bir parçası olmasının yanı sıra, sosyal ilişkileri güçlendiren kültürel bir bağlayıcı görev de üstlenirdi (KAMER Vakfı, 2012). Bu nedenle ehram, hem kadınların toplum içindeki konumlarını şekillendiren hem de dayanışma ve ortak değerleri barındıran simgesel bir unsur olarak öne çıkardı.

1.10.1.1. Toplumsal Değişim ve Ehram Üzerindeki Etkileri

Toplumsal değişimle birlikte ehram, yalnızca üretim yöntemi açısından değil; aynı zamanda toplumsal cinsiyet rolleri ve ekonomik yapılar bakımından da önemli bir

dönüşüm geçirmiştir. 20. yüzyılın sonlarına doğru, modernleşme ve sanayileşme gibi süreçlerin etkisiyle ehramın hem üretimi hem de kullanımı giderek azalmıştır. Bu değişim, geleneksel toplum yapısının evrimini, kadınların üretim faaliyetlerindeki rollerinin zayıflamasını ve yerel pazarlarda ticari faaliyetlerin artmasını da beraberinde getirmiştir.

Modernleşmenin etkisiyle birlikte Ehramın yerini, daha ekonomik ve kullanışlı modern kumaş türleri almıştır. Üretim faaliyetlerinin fabrikalara taşınması, geleneksel el emeğiyle yapılan işlerin gerilemesine neden olmuştur. Bu değişim sürecinde, Ehram gibi geleneksel dokumaların üretiminde kadınların rolü belirgin şekilde azalmıştır. Aynı zamanda Ehramın toplum içindeki sembolik değeri de dönüşüme uğramıştır; bir dönem toplumsal statünün göstergesi olan bu kumaş, günümüzde çoğunlukla geçmişe duyulan özlemin bir yansıması olarak değerlendirilmektedir. Erkeklerin üretim alanında daha fazla yer almaya başlaması ise, kadınların toplumsal konumlarını dolaylı biçimde etkilemiştir.

1.10.1.2. Ehramın Modern Dünyadaki Yeri

Günümüzde ehram, eski işlevinin çok ötesinde bir anlam taşımaktadır. Hem geleneksel el sanatlarıyla ilgilenen zanaatkarlar hem de modern tasarımcılar, ehramı yeniden biçimlendirerek ve modernize ederek küresel pazara sunmayı amaçlamaktadırlar. Sürdürülebilir moda anlayışının artmasıyla birlikte, ehram gibi geleneksel ürünlerin değeri yeniden anlaşılmaktadır. Doğal malzemelerin ve el işçiliğinin ön plana çıkması, ehramın modern dünyada rağbet görmesini sağlamıştır.

Ehram, günümüz dünyasında yalnızca bir ekonomik ürün olarak değil, aynı zamanda kültürel bir miras unsuru olarak da önem kazanmaktadır. Çağdaş tasarımcılar, geleneksel dokuma tekniklerinden faydalanarak ehramı, hem geleneksel değerleri hem de modern estetik anlayışı yansıtan özgün tasarımlarla buluşturmaktadır.

Bu gelişme, toplumsal değişim ve kültürel dönüşüm süreçlerinin bir sonucu olarak Ehramın anlamını yeniden tanımlamaktadır. Böylece Ehram, kültürel kimliğin taşıyıcısı olarak yeniden kıymet kazanmakta ve aynı zamanda toplumsal dönüşümün simgelerinden biri haline gelmektedir.

1.10.2. Modernleşme Sürecinde Ehram: Unutulma Tehlikesi ve Koruma Çabaları

Modernleşme ile birlikte ehramın üretiminde ve kullanımında ciddi değişimler yaşanmıştır. Bu değişimler, ehramın unutulma tehlikesini artırmaktadır.

Modernleşmenin Etkileri:

Modernleşme ile birlikte, geleneksel zanaatların yok olma tehlikesi giderek artmıştır. Seri üretime dayalı fabrikasyon sistemler, yerel el emeği ürünlerin ve zanaatkârların yerini almış; bu da Ehram gibi kültürel değeri yüksek el işlerinin öneminin azalmasına neden olmuştur. Tüketim alışkanlıklarının hızlı bir şekilde değişmesi, el yapımı ürünlere olan ilgiyi azaltmakta, bu da söz konusu geleneksel sanatların sürdürülebilirliğini zorlaştırmaktadır. Bu bağlamda, Ehramın geleceğini tehdit eden en temel unsurlardan biri, el emeğine olan talebin giderek azalmasıdır.

Unutulma Tehlikesi:

Ehramın unutulma tehlikesi, yalnızca ekonomik bir kayıp değil, aynı zamanda önemli bir kültürel mirasın yitirilmesi anlamına gelmektedir. Bu süreç, yerel toplulukların kültürel kimliklerini zayıflatarak, genç nesillerin geleneksel değerlere olan bağlarını zayıflatmaktadır. Kendi görüşüme göre, bu tehdit yalnızca bir zanaatın kaybolmasıyla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda toplumun kültürel sürekliliğini tehdit eden ciddi bir durumdur.

Koruma Çabaları:

Ehramın korunmasına yönelik çeşitli girişimler mevcuttur. Yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve akademik çevreler, ehramın tanıtılması ve korunması amacıyla çeşitli projeler geliştirmektedir.

Bu projeler arasında atölye çalışmaları, sergiler ve eğitim programları yer almaktadır. Ayrıca, geleneksel zanaatların genç nesillere aktarılması amacıyla düzenlenen etkinlikler, ehramın yaşatılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu tür koruma çabaları, yerel halkın katılımını artırarak, kültürel mirasa sahip çıkma bilincini pekiştirmektedir.

Gelecekte, ehramın korunmasına yönelik çabaların artması beklenmektedir. Yerel halkın ve genç nesillerin bu geleneksel sanata duyduğu ilgi, ehramın devamlılığını sağlama noktasında umut verici bir işarettir. Ayrıca, uluslararası düzeyde gerçekleştirilen tanıtım çalışmaları, ehramın global pazarda daha fazla yer bulmasına olanak tanıyarak yerel ekonomilere katkı sağlayabilir. Kendi düşünceme göre, bu süreç sadece ekonomik kazanç sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda kültürel mirasın korunmasına önemli bir destek sunacaktır.

1.10.3. Yöresel Kıyafetlerin Küresel Kültürdeki Yeri: Ehram Örneği

Yöresel kıyafetler, kültürel kimliğin ve yerel geleneğin önemli bir parçasıdır. Ehram, hem estetik hem de fonksiyonel özellikleriyle, yerel ve uluslararası düzeyde farklı anlamlar taşımaktadır.

Ehram, geleneksel Türk dokuma sanatı içinde yer alır. Bu dokuma, hem estetik değerleri hem de işlevselliği ile dikkat çekmektedir.

Ehram, yöresel kıyafetlerin yapımında önemli bir malzeme olarak kullanılmaktadır. Kıyafetlerin tasarımı, bölgenin kültürel özelliklerini yansıtırken, ehramın dokusu ve desenleri, yerel estetik anlayışını ortaya koymaktadır. Bu özellikler, ehramı geleneksel kıyafetlerde vazgeçilmez bir malzeme haline getirmiştir.

Modernleşme ile birlikte, yöresel kıyafetlerin global kültürdeki yeri yeniden değerlendirilmeye başlanmıştır. Ehram, geleneksel bir kıyafet unsuru olmanın yanı sıra, uluslararası moda dünyasında da ilgi görmektedir. Moda tasarımcıları, ehramın özgün dokusunu ve desenlerini modern koleksiyonlarına dâhil ederek, geleneksel unsurları modernize etmektedir. Bu durum, ehramın sadece yerel bir ürün olmaktan çıktığını ve gitgide gelişen dünya ya uyum sağladığını göstermektedir.

Ehram, yerel kültürün ve kimliğin korunmasında önemli bir rol oynamaktadır. Yöresel kıyafetler aracılığıyla, geleneksel değerler ve kültürel miras, gelecek nesillere aktarılmaktadır. Yerel topluluklar, ehramı ve diğer geleneksel kıyafetleri giyerek, kendi kimliklerini ve kültürel geçmişlerini vurgulamaktadır. Artık sadece giymekle kalmazlar

ve çeşitli yerlerde dekoratif olarak kullanırlar. Bu durum, sadece geçmişe bağlı kalmayı değil, aynı zamanda kültürel çeşitliliği ve zenginliği de vurgulamaktadır.

Ehram ve diğer yöresel kıyafetlerin korunması için çeşitli projeler ve etkinlikler düzenlenmektedir. Yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları, ehramı tanıtmak amacıyla festivaller, sergiler ve atölye çalışmaları düzenlemektedir. Bu çabalar, hem yerel halkın bu geleneksel sanata sahip çıkmasını sağlamaktadır hem de küresel düzeyde bu kültürel mirasın tanınmasına katkıda bulunmaktadır (Sabah, 2021).

Ehramın ve diğer yöresel değerler için çeşitli projeler ve etkinlikler düzenlenmektedir. Yöresel değerler sadece giyeceklerden ibaret değildir. Gerek Oltu taşı gerek yöresel yiyeceklerde bu faaliyetlerde sergilenmektedir. Yöresel ürünlerin kaybedilmemesi için yapılan bu çalışmalar, kültürün kaybolmaması için en büyük desteklerden biridir.

Yöresel kıyafetlerin, özellikle ehramın, küresel kültürdeki yeri ve önemi giderek artmaktadır. Geleneksel değerlerin modern dünyada yeniden yorumlanması, ehramın hem ekonomik hem de kültürel açıdan değer kazanmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda, ehramın korunması ve tanıtılması, yerel kültürel kimliğin sürekliliği açısından kritik bir öneme sahiptir.

1.10.4. Genç Nesiller ve Ehram: Geleneksel Kıyafetlere Bakış Açısı

Geleneksel kıyafetler, kültürel kimliğin ve sosyal değerlerin önemli bir parçasıdır. Ehram, sadece bir dokuma türü olmanın ötesinde, kültürel mirasın bir parçası olarak değerlendirilmektedir.

Ehram geçmişten gelen, yüzyıllardır devam eden bir kültürün parçasıdır. Ama maalesef zamanla bir giyecek olmaktan çıkmış ve halk arasında ev tekstilinde kullanılmaya evrilmiştir. Özellikle kırsal alanlarda kullanılmaya devam edilmektedir. Şehir içinde ise daha fabrikasyon işi giyecekler kullanılmaktadır. Ancak modernleşme ile birlikte, ehramın rolü ve algısı genç nesiller arasında değişkenlik göstermektedir.

1.10.4.1. Genç Nesillerin Geleneksel Kıyafetlere Bakışı

Genç nesillerin geleneksel kıyafetlere bakışı, kültürel kimlik arayışı ve modern yaşam tarzı ile şekillenmektedir. Birçok genç, geleneksel kıyafetleri tarihsel ve kültürel bir miras olarak görse dahi günlük yaşamda bu kıyafetleri tercih etmemektedir. Modern yaşamın getirdiği hızlı değişimler, gençlerin geleneksel kıyafetleri giymekte isteksiz olmalarına yol açmaktadır.

Ehram gibi geleneksel dokumaların, gençler tarafından modern moda ile harmanlanması, kültürel mirasın korunması açısından büyük bir öneme sahiptir. Tasarımcılar, ehramın özgün desenlerini ve dokusunu çağdaş koleksiyonlarında kullanarak, genç neslin ilgisini çekmeyi amaçlamaktadır. Bu yaklaşım, gençlerin geleneksel öğelere karşı bakış açılarını olumlu yönde dönüştürebilir. Kendi düşünceme göre, geleneksel ve modern arasındaki bu denge, kültürel sürekliliği sağlamak adına kritik bir öneme sahiptir.

1.10.4.2. Eğitim ve Farkındalık

Eğitim, genç nesillerin geleneksel kıyafetlere bakış açılarını değiştirmek için önemli bir rol oynamaktadır. Yerel okullarda ve üniversitelerde düzenlenen atölye çalışmaları ile seminerler, ehram gibi geleneksel kıyafetlerin değerini öğrencilere aktarmada etkili bir yöntem olabilir. Bu tür etkinlikler, gençlerin kültürel mirasa olan ilgisini artırarak, geleneksel değerlerin korunmasına katkıda bulunabilir.

Gelecekte, genç nesillerin geleneksel kıyafetlere bakış açıları değişmeye başlayacaktır. Teknolojik gelişmeler ve küreselleşme, geleneksel unsurların modern tasarımlarla bütünleşmesine olanak sağlayabilir. Bu durum, ehram ve benzeri geleneksel kıyafetlerin yeniden gözden geçirilmesine ve gençler tarafından benimsenmesine yol açacaktır. Kendi düşünceme göre, bu süreç, kültürel mirasın sürdürülebilirliği açısından önemli bir fırsat yaratmaktadır.

Genç nesillerin ehrama ve geleneksel kıyafetlere bakış açısı, kültürel mirasın korunmasında kritik bir rol oynamaktadır. Eğitim ve farkındalık çalışmaları ile bu bakış

açısının olumlu yönde değişmesi sağlanabilir. Geleneksel değerlerin modern yaşam ile entegre edilmesi, kültürel kimliğin sürekliliği için büyük bir fırsat sunmaktadır.

1.11. Ehramın Eğitim ve Atölye Çalışmalarındaki Yeri

Erzurum Olgunlaşma Enstitüsü ile yerinde yapılan ziyaret ve görüşmelerde şu sonuç ve değerlendirmeler elde edilmiştir:

Ehramın eğitim ve atölye çalışmalarındaki yeri, bu geleneksel sanatın gelecekte de varlığını sürdürebilmesi açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, Erzurum Olgunlaşma Enstitüsü, ehram dokuma sanatının öğretilmesi amacıyla çeşitli atölye çalışmaları düzenlemektedir. Bu atölyelerde katılımcılar, geleneksel dokuma tekniklerini öğrenmekte ve ustalar rehberliğinde ehram dokuma işlemlerini uygulamalı olarak görmektedirler. Atölyelerde, ayrıca geleneksel malzemeler kullanılarak üretim yapılmakta ve katılımcılara bu sürecin tüm aşamaları aktarılmaktadır.

Erzurum Olgunlaşma Enstitüsü'nün gerçekleştirdiği bu atölyelerde, ehramın sadece bir giyim eşyası olarak değil, aynı zamanda kültürel bir öge olarak değeri vurgulanmaktadır. Katılımcılar, geleneksel el sanatlarını öğrenirken aynı zamanda bu kültürel mirası geleceğe taşımak için gerekli bilgi ve becerileri kazanırlar. Bu atölyelerin bir diğer önemli yanı ise, katılımcıların yaratıcılıklarını kullanarak geleneksel üretim süreçlerine yenilikçi dokunuşlar katabilmeleridir.

KAMER Vakfı, Ehram Üretim Atölyesi projesiyle de ehramın sadece geleneksel bir örtü olarak değil, modern dünyada farklı kullanım alanlarına sahip ürünlere dönüştürülmesini sağlamaktadır. Bu atölye, geleneksel ehram dokumasının yanında şal, kilim, çanta gibi yeni ürünlerin üretimini teşvik etmektedir. Bu şekilde ehramın kültürel mirası, modern işlevselliğe sahip ürünlere dönüşerek hem geleneksel hem de modern talepleri karşılamaktadır (KAMER Vakfı, 2012).

Atölye çalışmaları, moda tasarımı eğitiminde uygulamalı öğrenme ve yaratıcılığın teşvik edilmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Bu bağlamda, ehram, geleneksel bir dokuma tekniği olarak atölye çalışmalarında sıkça tercih edilen bir malzeme olmuştur. Ehram, sadece bir dokuma türü olmanın ötesinde, öğrencilerin tasarım süreçlerini derinleştirerek yenilikçi fikirler geliştirmelerine katkı sağlayan değerli bir kaynak işlevi görmektedir.

Atölye çalışmaları, öğrencilerin teorik bilgilerini uygulamaya dökme fırsatı sunduğu için büyük bir öneme sahiptir. Ehram ile yapılan uygulamalar, öğrencilere dokuma tekniklerini deneyimleme, malzeme bilgisi kazanma ve yaratıcı süreçlerini geliştirme imkânı tanır. Ehram kullanarak, öğrenciler farklı dokuma stillerini keşfedebilir ve bu süreçte hem geleneksel hem de çağdaş tasarım tekniklerini birleştirme fırsatı bulabilirler.

Ehram, öğrencilere yaratıcılıklarını özgürce ifade etme imkânı sunar. Atölyelerde gerçekleştirilen projeler, öğrencilere kendilerine ait tasarımlar yaratma fırsatı verir. Örneğin, geleneksel ehram dokumasını modern kesimler ve detaylarla birleştirerek, özgün kıyafetler ve aksesuarlar tasarlayabilirler. Bu tür projeler, öğrencilerin estetik vizyonlarını ve tasarım yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olur.

Ehramla gerçekleştirilen atölye projeleri, çok çeşitli tasarımları kapsayacak şekilde geniş bir yelpazeye sahiptir. Öğrenciler, bu geleneksel malzemeyi kullanarak elbiseler, çantalar ve aksesuarlar gibi farklı ürünler ortaya koyma imkânına sahiptir. Ehramın sunduğu renk ve desen çeşitliliği, her projeye kendine özgü bir karakter katarken, aynı zamanda öğrencilerin farklı tasarım yaklaşımlarını geliştirmelerine de olanak tanır.

Ehramın kullanımı, geleneksel Türk el sanatlarının modern moda tasarımına nasıl entegre edilebileceğinin bir örneğidir. Atölye çalışmalarında, öğrenciler geleneksel dokuma tekniklerini çağdaş tasarım anlayışlarıyla harmanlayarak hem kültürel mirası yaşatmakta hem de çağdaş estetik değerler geliştirmektedirler. Bu süreç, öğrencilere kültürel kimliklerini hem keşfetme hem de ifade etme fırsatı sunar.

Atölyelerde ehram kullanılarak yapılan projeler, aynı zamanda öğrenciler arasında iş birliğini teşvik eder.

Takım çalışmaları, öğrencilerin birlikte düşünme, tartışma ve yaratma süreçlerine katılmalarını sağlar. Bu, öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmelerine ve farklı bakış açıları ile tasarım yapmalarına yardımcı olur. Ehram ile yapılan grup projeleri, yaratıcı düşüncenin kolektif bir şekilde şekillenmesine olanak tanır.

Günümüzde moda tasarımında sürdürülebilirlik ön plana çıkmaktadır. Ehram, doğal liflerden üretilen bir malzeme olduğu için çevre dostu bir seçenek sunar. Atölyelerde ehram kullanarak yapılan projeler, öğrencilere sürdürülebilir tasarım pratiklerini öğrenme fırsatı verir. Öğrenciler, bu bağlamda hem estetik hem de ekolojik açıdan sorumlu tasarımlar geliştirebilirler.

Bu yaklaşım, moda tasarımının geleceği için kritik bir öneme sahiptir.

1.11.1. Moda Tasarımında Yöresel Kıyafetlerin Eğitime Katkısı: Ehram Atölyeleri

Moda tasarımı, sürekli değişen ve gelişen bir alan olarak, hem estetik hem de kültürel unsurları barındırmaktadır. Bu bağlamda, yöresel kıyafetlerin moda tasarım eğitimi üzerindeki etkisi önemli bir konudur. Yöresel kıyafetler, kültürel mirasın ve toplumsal kimliğin bir ifadesi olarak, moda tasarımında zengin bir kaynak sunar.

Yöresel kıyafetler, bir toplumun kültürünü, geçmişini ve sosyal yapısını yansıtan önemli unsurlardır. Her bölgenin kendine ait giysi stilleri, dokuma teknikleri ve desenleri, o bölgenin kültürel kimliğini oluşturur. Moda tasarımı öğrencileri, bu geleneksel kıyafetleri inceleyerek, geçmişten gelen estetik değerleri günümüze taşımak için fırsatlar yakalarlar. Yöresel kıyafetlerin öğrenilmesi, öğrencilerin kültürel çeşitliliğe duyarlılıklarını artırırken, aynı zamanda tasarım anlayışlarını da zenginleştirir.

Ehram atölyeleri, moda tasarımı öğrencileri için uygulamalı öğrenme açısından büyük bir fırsat sunar. Bu atölyelerde, öğrenciler ehramın dokuma tekniklerini keşfederken, aynı zamanda yaratıcılıklarını geliştirmek için pratik yapma imkânı bulurlar. Yapılan çalışmalar, öğrencilere el becerilerini kazandırmanın yanı sıra, özgün ve yenilikçi tasarımlar üretmelerine de yardımcı olur. Böylece, teorik bilgileri pratikte kullanarak

deneyim kazandıkları bir ortamda eğitim almış olurlar. Bu süreç öğrencilerin yaratıcı düşünmesini destekler.

Atölye ortamı, öğrencilerin yaratıcı düşünme yeteneklerini geliştirmeleri için mükemmel bir zemin sağlar. Ehram, sunduğu farklı renk ve desen seçenekleriyle öğrencilerin çeşitli kombinasyonlar denemelerine olanak tanır. Bu durum, öğrencilerin tasarım süreçlerinde yenilikçi çözümler üretmeye teşvik eder. Ayrıca, geleneksel ve modern unsurların birleştiği projeler, öğrencilerin tasarım anlayışlarını daha da genişletir.

Ehram atölyeleri, geleneksel dokuma kültürünün yaşatılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Öğrenciler, bu atölyelerde gerçekleştirdikleri projelerde, geleneksel desen ve teknikleri modern bir perspektifle kullanarak kültürel mirası yeniden şekillendirebilirler. Bu süreç, geçmişin değerlerine saygı gösterirken, aynı zamanda bu mirası gelecek kuşaklara aktarma sorumluluğunu da taşır.

Ehram atölyelerinin, moda tasarım eğitimi açısından büyük bir potansiyele sahip olduğunu düşünüyorum. Bu tür uygulamalar, öğrencilerin sadece teknik becerilerini geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda kültürel bir bağ kurmalarını da sağlar. Yöresel kıyafetlerin incelenmesi, öğrencilerin kendi kültürel kimliklerini keşfetmelerine ve bu kimliği tasarım süreçlerine entegre etmelerine olanak tanır. Bu nedenle, ehram atölyelerinin eğitim müfredatına daha fazla yerleştirilmesi gerektiği kanısındayım.

1.11.2. Geleneksel Dokuma Tekniklerinin Öğretimi: Ehram Örneği

Geleneksel dokuma teknikleri, bir kültürün en derin izlerini taşıyan ve tarihsel sürekliliği sağlayan önemli el sanatları arasında yer almaktadır. Bu tekniklerin öğretilmesi, yalnızca eski sanatların gelecek nesillere aktarılmasını sağlamaz; aynı zamanda el becerileri ve yaratıcılığın gelişmesine katkı sağlar. Türkiye'nin geleneksel tekstil mirasında önemli bir yere sahip olan ehram, özellikle Erzurum, Bayburt ve Erzincan gibi illerde uzun yıllar boyunca kadınların dış giysisi olarak kullanılmıştır. Ehram, koyun yününden dokunan kalın bir kumaş olup, sıcak tutma özelliği ile bilinir. Ancak günümüzde ehram üretimi azalmış ve geleneksel dokuma tekniklerinin unutulmaya yüz tuttuğu bir dönemde, bu sanatın korunması ve öğretilmesi büyük önem taşımaktadır.

Ehram, geleneksel olarak koyun yününden üretilen ve kimyasal madde içermeyen bir kumaş türüdür. Yün ipliklerinin, el tezgâhlarında titizlikle dokunarak üretilmesi, ehramın en önemli özelliğidir. Bu dokuma tekniği, hem işçilik hem de kullanılan malzemenin doğal olması açısından geleneksel Türk tekstilinin en nadide örneklerinden biridir. Ehram dokuma tekniği, ince ve kalın ipliklerin birleşimiyle, sıcak tutma özelliklerine sahip sağlam bir kumaş oluşturulmasını sağlar.

Ehram üretimi, geleneksel dokuma teknikleri ile yapılır. Bu tekniklerin öğrenilmesi, öğrencilerin hem fiziksel hem de zihinsel olarak el sanatlarıyla ilişkilendirilen becerileri geliştirmelerine yardımcı olur. Dokuma işlemi, kullanılan tezgâhın türüne ve işin zorluğuna göre farklılık gösterebilir. Bu süreç, el becerisi ve zamanlama açısından büyük bir özen gerektirir. Geleneksel dokuma tekniklerinin öğretilmesi, sadece ürünü değil, aynı zamanda bu ürünün arkasındaki kültürel değeri de öğretmek anlamına gelir.

Geleneksel dokuma tekniklerinin öğretimi, ehram örneği üzerinden gerçekleştirildiğinde, öğrenciler sadece bir ürün üretmekle kalmaz, aynı zamanda bu ürünün tarihsel ve kültürel bağlamını da öğrenirler. Erzurum Olgunlaşma Enstitüsü, bu bağlamda önemli bir rol üstlenmektedir. Enstitüde gerçekleştirilen ehram dokuma atölyeleri, katılımcıların geleneksel dokuma tekniklerini öğrenmeleri için fırsatlar sunmaktadır. Olgunlaşma Enstitüsü, geleneksel el sanatlarını koruyarak, katılımcılara bu sanatı sadece bir meslek olarak değil, aynı zamanda bir kültür olarak sunmaktadır (Erzurum Olgunlaşma Enstitüsü, 2023). Burada, öğrenciler hem teorik bilgiler alır hem de pratik uygulamalarla bu bilgilerini pekiştirirler.

Ehram dokuma tekniklerinin öğretiminde kullanılan yöntemler arasında, öncelikle geleneksel iplik seçimi ve dokuma desenlerinin anlatılması yer alır. Yün ipliklerin doğru şekilde seçilmesi, doku yapısının belirlenmesinde kritik bir rol oynar. Ayrıca, ipliklerin renklendirilmesi ve dokuma sırasında ortaya çıkacak desenlerin tasarlanması da eğitim sürecinin önemli bir parçasıdır. Bu eğitimler, öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini geliştirirken, aynı zamanda geleneksel Türk tekstil sanatlarına olan saygılarını artırır.

Ehramın geleneksel ve modern arasındaki köprü kurularak, sadece kültürel bir değer olarak değil, aynı zamanda işlevsel bir ürün olarak varlığını sürdürmesi sağlanmaktadır.

1.11.3. Moda Öğrencileri için Ehramın İlham Kaynağı Olarak Kullanımı

Moda öğrencileri, ehramdan ilham alarak geleneksel tekstil sanatlarının modern dünyada nasıl hayat bulabileceğini keşfetme fırsatı bulurlar. Ehramın dokusu ve tasarımındaki özgünlük, öğrencilere yeni bir yaratıcı alan sunar. Öğrenciler, geleneksel bir dokumayı ve onun desenlerini alıp, günümüz trendlerine uygun hale getirmek için farklı tasarım teknikleri uygulayabilirler. Bu süreç, öğrencilerin tasarım becerilerini geliştirmelerine ve geleneksel sanatları modernleştirmelerine olanak tanır. Ayrıca, ehramın geleneksel üretim süreci de öğrencilere işçilik ve üretim teknikleri hakkında derinlemesine bilgi sağlar. Bu bağlamda, ehram dokuma tekniklerinin öğrenilmesi, moda öğrencilerinin sadece estetik değil, aynı zamanda teknik bilgi edinmelerine de katkı sağlar.

“Ehramın modern tasarımlara entegrasyonu, tasarımcıların yaratıcı vizyonlarını genişletirken, kültürel mirası yaşatmalarına da olanak tanır. “Ehram, geçmişin kültürel birikimini modern moda ile buluşturarak, geleneksel dokumacılığı ve tekstil mirasını geleceğe taşıyabilecek bir potansiyele sahiptir” (KAMER Vakfı, 2024).

Moda öğrencileri, ehramı sadece bir tekstil ürünü olarak değil, bir kültürel ifade biçimi olarak da kullanabilirler. Bu süreç, öğrencilerin kültürel farkındalıklarını artırırken, aynı zamanda tasarımlarına derinlik katar.

1.11.4. Ehramın Çağdaş Moda ile Buluşması: Tasarımlar ve Uygulamalar

Ehram, modern moda dünyasında çeşitli şekillerde yer bulabilir. Özellikle son yıllarda, geleneksel Türk kumaşları ve tekstil ürünleri, modanın sürdürülebilirlik ve el işçiliğine yönelik ilgisinin artmasıyla birlikte yeniden popülerlik kazanmaktadır. Ehramın kalın yapısı, günümüzün soğuk iklim koşulları için uygun giyim seçenekleri sunarken, geleneksel desenler de şıklık ve zarafet katmaktadır. Modanın hızla değişen dünyasında,

geleneksel bir kumaşın modernize edilmesi, estetik açıdan ilgi çekici olduğu kadar, kültürel anlam taşıyan bir tasarım anlayışını da beraberinde getirir.

Özellikle kadın giyimi ve dış giyim ürünlerinde ehram, modern tasarımlara ilham verebilir. Palto, kaban, şal gibi üst giyim ürünlerinde ehramın kullanılan desenleri, desenlerin modernize edilmesi ile zenginleştirilebilir. Bu tür tasarımlar, kültürel bir değer taşıırken, aynı zamanda günümüzün trendlerine uygun estetik anlayışına sahip olabilir. Ayrıca, ehramın tekstil olarak güçlü yapısı, farklı aksesuar tasarımlarında da kullanılabilir.

Moda öğrencileri, ehramdan ilham alarak hem teknik becerilerini geliştirebilir hem de kültürel farkındalıklarını artırabilirler. Geleneksel dokuma tekniklerinin modern moda dünyasına adapte edilmesi, moda tasarımcılarının yenilikçi ve özgün çalışmalar üretmelerine olanak sağlar.

1.11.4.1. İlham Kaynağı Olarak

Moda tasarımı eğitimi alan gençler için ehram, yalnızca geçmişin izlerini taşıyan bir kumaş değil, aynı zamanda yaratıcı ufuklar açan bir ilham kaynağına dönüşmektedir. Ehramın el işçiliğine dayalı üretim süreci ve çevreye duyarlı yapısı, sürdürülebilir moda anlayışını benimseyen öğrenciler için değerli bir referans noktası oluşturur. Geçmişle geleceği buluşturan bu kadim dokuma, genç tasarımcıların kimliklerini bulma ve kendi anlatılarını oluşturma sürecinde onları hem estetik hem de etik açıdan besleyen güçlü bir kaynaktır.

1.11.4.2. Doku ve Dışavurum

Ehramın karakteristik yapısı, tasarımcılar için önemli bir yaratıcı kaynak olarak öne çıkar. Bu özel dokuma, sahip olduğu hafiflik ve esneklik sayesinde öğrencilerin biçim, katman ve yapı açısından cesur denemeler yapmasına olanak tanır. Ehramın bu yönü, sıradanın ötesine geçmek isteyenler için özgün tasarımlar geliştirme fırsatı sunar. Özellikle katmanlı kıyafet tasarımlarında kullanıldığında, hem fonksiyonel hareket kolaylığı sağlar hem de görsel açıdan güçlü bir ifade ortaya koyar.

1.11.4.3. Renk Paletleri

Doğal liflerden dokunan ehram, doğadan gelen canlı ve sıcak tonlarıyla dikkat çeker. Bu renk çeşitliliği, moda tasarımıyla ilgilenen öğrenciler için hem ilham verici hem de öğretici bir kaynak oluşturur. Özellikle renk teorisi üzerine uygulamalı çalışmalar yapmak isteyenler için ehram, farklı tonları bir araya getirerek özgün kombinasyonlar oluşturma fırsatı sunar.

Geleneksel motiflerle harmanlanan bu doğal renkler sayesinde, hem özgün hem de modern estetik anlayışa sahip tasarımlar ortaya koymak mümkündür.

“Dokumanın tabanı orijinal yün rengindedir. Beyaz, boz, mor ve siyah renkli koyunlardan elde edilen doğal yünlerden elde bükülerek yerel tezgâhlarda üzerine değişik renklerle nakışlar atılarak dokunmaktadır. Günümüzde desen yapmak için boya kullanılabilir” (DAP Bölge Kalkınma İdaresi, 2016, s. 50).

1.11.4.4. Desen ve Motifler

Ehram, geleneksel Türk kültürüne ait motiflerle bütünleştğinde, tasarım sürecine derinlik ve özgünlük katar. Moda tasarımıyla uğraşan öğrenciler, bu geleneksel öğeleri günümüz estetik anlayışıyla harmanlayarak yeni ve farklı yorumlar geliştirme şansı yakalar. Örneğin, geçmişe ait bir motifin dijital araçlarla yeniden çizilmesi, yalnızca teknik becerileri artırmakla kalmaz, aynı zamanda tasarımcının hayal gücünü ve yenilikçi yaklaşımını da besler.

2. EHRA MIN TEKNİK TASARIM VE DOKUMA YÖNTEMLERİ

Ehramın teknik yapısı ve dokuma özellikleri, onun kültürel kimliği kadar işlevsel yönünü de ortaya koyar. Geleneksel üretim yöntemleriyle oluşturulan bu dokuma, hem dayanıklılığı hem de estetik sadeliğiyle dikkat çeker. Kullanılan malzeme, dokuma sıklığı ve teknik detaylar, ehramın ait olduğu coğrafyanın iklim koşulları ve yaşam tarzıyla doğrudan ilişkilidir. Bu bölümde, ehramın teknik tasarım özellikleri ve dokuma yöntemleri ayrıntılı biçimde ele alınarak, geleneksel üretim sürecinin yapısal temelleri incelenecektir.

2.1. Ehramın Teknik ve Tasarım Özellikleri

Ehram kalın, sık dokulu yapısıyla sert iklim koşullarına uyum sağlar. Dokuma yapısı düz, desenleri ise sadedir; bu sadelik hem işlevselliği hem de estetik bütünlüğü destekler. Kumaş genellikle dikdörtgen formda tasarlanır ve kullanım amacına göre ölçülendirilir. Geleneksel olarak çizgisel motifler ve doğal renkler tercih edilerek hem kültürel kimlik hem de pratiklik ön planda tutulur.

2.1.1. Ehramın Yapımı ve Kumaş Özellikleri

Ehram, yüzyıllar öncesine uzanan geçmişle, geleneksel Türk el sanatlarının önemli öğelerinden biridir. Özellikle Doğu Anadolu Bölgesi'nin Erzurum, Kars ve Ardahan gibi şehirlerinde sıkça karşılaşılan bu örtü, yalnızca soğuktan korunma amacıyla değil; aynı zamanda mahremiyetin sağlanması ve estetik bir duruşun ifadesi olarak da kullanılır. Ehram, sadece bir giysi parçası değil; kültürel, teknik ve sanatsal değerleri bir arada taşıyan bir mirastır. Moda tasarımı öğrencileri için ise, bu geleneksel ürün, geçmişin ustalığını günümüz tasarım anlayışına taşıyan değerli bir ilham kaynağıdır.

Elibol ve Sarı'nın çalışmasında bahsedildiği gibi "Ehram dokumada kullanılan farklı nakış çeşitleri vardır. Bu nakışların yapılması için renkli nakış iplikleri dokuma esnasında uzatmaların arasından geçirilir. Bu şekilde her sıradaki nakış bölümü tamamlandıkça ayakça ile gücü açılır ve bir sıra içine nakış ipliği yerleştirilir, nakış

iplikleri tarak yardımıyla dokuma arasında sıkıştırılır ve nakış tamamlanana kadar aynı işlem devam eder” (Elibol ve Sarı, 2021, s. 15).

El dokuması olan ehramlar genellikle yün ipliklerle hazırlanır ve özellikle Erzurum yöresinde kalın, dayanıklı dokumalar olarak öne çıkar. Bu dokumalar, bölgenin sert iklimine uygun şekilde üretilir. Geleneksel tezgâhlarda gerçekleştirilen üretim süreci, sadece kumaşın sağlamlığını değil, aynı zamanda estetik bütünlüğünü de belirleyen önemli bir aşamadır.

Şekil 11. Ehram Ustası, Kuzey Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı, 2022

Kaynak: <https://kalkinmagalerisi.org.tr/gorsel/ehram-686>

Anadolu’da dokumacılık geleneği, nesiller boyunca el tezgâhlarında yaşatılan köklü bir zanaattır. Ehram dokumaları da bu zengin kültürel mirasın ayrılmaz bir unsurudur. Özellikle Erzurum’a özgü ehramlar, sık dokuma teknikleri sayesinde bölgenin sert iklim koşullarına uygun şekilde tasarlanır. Kullanılan malzemeler, kumaşın doğal yapısını ve yumuşak yüzeyini oluşturan temel etkenlerdendir. Genellikle elde eğrilen yün

iplikler, doğal bitkilerle renklendirilerek hem sağlıklı hem de estetik açıdan güçlü bir dokuma elde edilir.

Ehram, tarihsel gelişim süreci içinde Türk topluluklarının göç hareketleriyle biçimlenmiş bir dokuma geleneğidir. Anadolu'da bu el sanatı, özellikle Osmanlı döneminde kadınların ve zanaatkârların başlıca uğraş alanlarından biri hâline gelmiştir. O dönemde ehram yalnızca bir örtü olarak değil, aynı zamanda sosyal konumu simgeleyen bir unsur olarak da değerlendirilmiştir.

Ehram üretiminde en çok başvurulan teknikler arasında düz dokuma ve cicim dokuma öne çıkar. Düz dokuma, dayanıklı ve sade bir zemin oluştururken; cicim tekniği, özellikle desen ve motiflerin işlenmesinde tercih edilen, daha süsleyici bir yöntemdir.

Bu dokuma süreçleri, geleneksel el tezgâhlarında el emeğiyle gerçekleştirilir ve her bir aşama, yüksek düzeyde el becerisi ve deneyim gerektirir.

2.1.2. Geleneksel Desenler ve Renkler

Ehramın estetik yapısı, en çok desenleri ve renk seçimleriyle anlam kazanır. Geleneksel ehramlarda genellikle geometrik formlar ve stilize edilmiş bitki öğeleri yer alır; bu motifler doğadan ilham alınarak geliştirilmiştir. Her desen, yalnızca süsleme amacı taşımaz; aynı zamanda dokumacının ait olduğu kültürel ve toplumsal yapıya dair ipuçları da barındırır.

Şekil 12. Açık Kahve Eham Kumaşı, Blanc Sile Fabrics

Kaynak: <https://blancsilefabrics.com/blanc-ehram-acik-kahve-1-2>

Eham desenleri, sadece estetik amaçlı süslemeler değil, aynı zamanda dokumacının kişiliğini ve çevresini anlatan semboller olarak da işlev görür. Desenlerde kullanılan renkler, çoğunlukla doğal boyalarla elde edilen kahverengi, bej, kırmızı ve siyah gibi tonlardan oluşur. Kahverengi ve bej, ehramın doğal ve sade yapısını vurgularken; kırmızı ve siyah tonları ise tasarımdaki estetik odak noktalarını belirler.

Ehramın renk paleti çoğunlukla doğal boyalarla oluşturulur. Ceviz kabuğu, nar kabuğu ve soğan kabuğu gibi organik malzemeler, ehramın kendine has renk tonlarını elde etmek için kullanılır. Beyaz, krem, kahverengi ve siyah, bu dokuma türünde en sık karşılaşılan renklerdir.

“Ehramların rengi koyunun yününe göre seçilir. Bu yüzden kahverengi ve kahverenginin tonları ve açık beyazın tonları gibi doğal renkler, ehram renkleridir” (Kılıç, 2010, s. 104).

2.1.3. Ehramın Estetik Dili

Ehram, sadeliğiyle dikkat çekerken, etkileyici bir tasarım anlayışına sahip bir üründür. Desenler, kumaşın dokusuyla uyumlu bir şekilde yerleştirilir, bu da ehramı sadece bir giysi olmaktan çıkarıp adeta bir sanat eserine dönüştürür.

Şekil 13. Ehram Dokuma Atkı, Saltuklu Kadın Kooperatifi

Kaynak: <https://saltuklukadinkooperatifi.com.tr/author/saltuklu/>

Ehram, hem geçmişin geleneksel izlerini hem de günümüzün modern tasarım anlayışını yansıtan zarif ve sade bir estetikle ön plana çıkar. Günümüzde birçok moda tasarımcısı, bu özgün yapıyı referans alarak geleneksel dokuyu çağdaş çizgilerle harmanlayan koleksiyonlar oluşturur. Ehram üzerindeki çizgiler ve desenler, sadece dekoratif öğeler değil; aynı zamanda dokumacının duygularını ve çevresine dair gözlemlerini dile getiren görsel anlatılardır. Kullanılan geometrik motifler ise birçok farklı anlamı ve isteği sembolize eder.

Şekil 14. Ehram Dokuma Fular, Saltuklu Kadın Kooperatifi

Kaynak: <https://saltuklukadinkooperatifi.com.tr/urunlerimiz/giyim/ehram-dokuma-fular-sekeriboz/>

Ehramın estetik yapısında renkler yalnızca görsel bir unsur değil, aynı zamanda sembolik anlamlar taşıyan bir ifade aracıdır. Doğal boyalarla elde edilen renk tonları, hem doğayla kurulan güçlü bağı hem de yerel ustaların el emeğiyle ortaya koyduğu yaratıcılığı temsil eder.

Ehramda kullanılan renklerin bir araya gelişi, izleyici ya da kullanıcı üzerinde güçlü bir duygusal etki yaratır. Günümüzde modern tasarımlarda bu geleneksel renk paletine yer verilmesi, geçmişle günümüz arasında estetik bir köprü kurmakta ve tasarımlara bütüncül bir karakter kazandırmaktadır.

Ehramın estetik yapısını oluşturan temel unsurlar; motiflerden renklere, uygulanan dokuma yöntemlerinden kullanım şekillerine kadar uzanır. Bu unsurlar, sadece görsel bir bütünlük sağlamaz; aynı zamanda kültürel bir anlatı sunar. Ehram, geçmişten günümüze taşınan geleneksel sanat anlayışını yansıtarak, Türk el sanatlarının derinliğini ve

sürekliğini ortaya koyar. Böylece, bu zanaat sadece bir giyim unsuru değil, kuşaktan kuşağa aktarılan kültürel bir hafıza görevi de görür.

2.1.4. Ehramda İşlevsellik ve Zarafet: Tasarımın İncelikleri

Ehram, Anadolu'nun geleneksel giyim mirası içinde hem kullanışlı hem de zarif yapısıyla öne çıkan seçkin el sanatlarından biridir. Sert iklim koşullarına uyum sağlayan yapısı, örtünme ihtiyacına yanıt vermesi ve görsel açıdan taşıdığı estetik değerler sayesinde, ehram zamanla sadece bir giysi değil, aynı zamanda kültürel bir kimliğin simgesi hâline gelmiştir.

Geçmişte ehram, kadınların günlük yaşamlarında farklı işlevler üstlenen çok amaçlı bir örtü olarak kullanılıyordu. Soğuk kış aylarında sıcak tutan yapısıyla koruyucu bir giysi olurken, yaz aylarında ise hafif dokusu sayesinde serinlik sağlayan bir kullanım sunuyordu. Aynı zamanda, kadınların mahremiyetini gözetten geleneksel bir unsur olarak da önemli bir rol oynuyordu.

Şekil 15. Ehram Giyen Kadınlar, DHA, 2020

Kaynak: <https://www.dha.com.tr/gundem/bayburt-ehrami-tescillendi-1751404>

“Görsellerden de anlaşılacağı üzere yörede yaşayan kadınlar kendilerine özgü bir kullanımla vücutlarını ve başlarını örtecek şekilde dokumaya sarılarak kullanmaktadırlar. Bazen kadınların yüzlerini tamamen kapatmakta ya da sadece gözleri açıkta kalacak şekilde kullandıkları da gözlemlenmiştir” (Elibol ve Sarı, 2021, s. 15).

2.2. Erzurum Ehram Atölyelerinde Kullanılan Çeşitli Dokuma Teknikleri

Ehram dokumasında, geleneksel el tezgâhlarında çözgü ve atkılı ipliklerinin belirli bir düzen içinde bir araya getirilmesi esas alınır. Yoğun atkılı geçişleri sayesinde kumaş hem sağlam hem de ısıyı iyi tutan bir yapıya kavuşur. İplikler, belirli bir gerilimle tezgâha yerleştirilir ve manuel kontrollerle sıra sıra dokunur. Bu yöntem, yüzeyde yoğun ama sade bir doku oluşturarak ehrama özgü geleneksel dokuyu ortaya çıkarır. Bu atölyelerde çeşitli geleneksel dokumlarda çalışılmaktadır (Kılıç, 2011 s.105-106).

2.2.1. Düz Dokuma (Zemin Dokuma)

Düz dokuma, tekstil tarihinde bilinen en eski ve en temel tekniklerden biridir. Bu yöntem, ipliklerin yatay ve dikey düzlemlerde sırayla birbirine geçirilmesiyle elde edilir. En sade dokuma biçimi olan bu teknik sayesinde ortaya çıkan kumaşlar, düz yüzeyli, sağlam ve uzun ömürlü olur (Milli Eğitim Bakanlığı, Zili Dokuma, 2013, s. 18). Ayrıca, bu dokuma türünün yapısal sadeliği, kumaşların kolay işlenmesini ve çeşitli formlarda rahatça kesilmesini mümkün kılar. Bu yönüyle düz dokuma, hem pratik hem de fonksiyonel bir kullanım sunar.

2.2.2. Cicim Dokuma

Cicim, geleneksel Türk dokuma sanatında yer alan bir teknik olup, genellikle yün veya pamuk iplikleri ile dokunmaktadır. “Cicim; çözgü ve atkılı iplikleri arasına renkli desen iplikleri atılarak sıkıştırma suretiyle meydana getirilen dokuma türüdür. Dokumanın yüzeyinde sonradan iğne ile yapılmış gibi kabarık desenler oluşur. Zemini oluşturan atkılı ve çözgü iplikleri genellikle aynı renk ve kalınlıkta, deseni meydana getiren iplikler ise ayrı renk ve kalınlıkta olur” (Milli Eğitim Bakanlığı, Cicim Dokuma, 2012, s. 4).

Cicim dokumada desenler daha kareli şekillerden oluşur. Bu desenler, dokumanın kalitesini ve karakterini belirlerken, aynı zamanda geleneksel kültürün izlerini taşımaktadır. En yaygın kullanılan dokuma türlerinden biridir.

Şekil 16. Cicim Dokuma

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı. (2012). *El sanatları teknolojisi: Cicim Dokuma* (s. 5). Milli Eğitim Bakanlığı.

2.2.3. Zili Dokuma

El Sanatları Teknolojisi Modülünde Zili dokuma şu şekilde geçer: “Çözüğü çiftlerine uyulmayarak üç üstten bir alttan, motiflerin içini ve dışını değişik renklerle tamamen doldurarak yapılan düz dokuma tekniğidir. Her desen ipliği kendi desen alanında enine olarak üç üstten bir alttan atlayarak geçirilir. Bu sıra tamamlandıktan sonra araya atkı ipliğinin kalınlığına göre bir veya birkaç atkı atarak sıkıştırılır. Desen oluşturabilmek için üç üstten bir alttan yapılan işleme her sırada çözgü ipliği kaydırılarak devam edilir” (Milli Eğitim Bakanlığı, Zili Dokuma, 2013, s. 4). Zili dokuma, sadece Erzurum yöresinde

değil Türkiye'nin birçok yerinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Erzurum'da bu dokuma türü yine en çok tercih edilen dokumalar arasındadır.

Motiflerin özellikleri ile ilgili olarak El Sanatları Teknolojisi Zili Dokuma modülünde “Desenler genellikle doğadan, insanların çevrelerinden gördüğü eşyalardan alınmıştır.” olarak ifade edilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı, Zili Dokuma, 2013, s. 5). Bu desenler dokumada daha rahat işlenebilmek için geometrik şekillere evrilmiştir.

Şekil 17. Zili Güllü Desen

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı. (2013). *El sanatları teknolojisi: Zili Güllü dokuma* (s. 4). Milli Eğitim Bakanlığı.

2.2.4. Kilim Dokuma

“Dokuma boyunca önlü arkalı çift sıra halinde olan çözgü ipliklerinin arasından, bir ön bir arkadan geçen enine atkı ipliklerinden oluşan ve çözgülerin atkılar tarafından tamamen örtüldüğü bir dokuma türüdür” (Milli Eğitim Bakanlığı, Kilim Dokuma-1, 2012, s. 3).

Kilim dokuma tekniği, dayanıklılığı ve işlevselliği artıran bir yöntemdir. Bu dokuma tekniği sayesinde kumaşın dayanıklılığı artar ve uzun yıllar boyunca sağlam kalması sağlanır.

“Kilim desenlerinde; Doğal çevreden ve eşyalardan faydalanılır” (Milli Eğitim Bakanlığı, Kilim Dokuma-1, 2012, s. 4). Doğal çevre olarak, daha çok göl, akarsu yada hayvanlardan faydalanılırken eşya olarak, çadırdan insan vücuduna kadar çeşitli yapılar desenlere ilham olmaktadır.

Kilim dokuma tekniği, günümüzde modern tekstil teknolojileriyle harmanlanarak hala üretilmekte ve kültürel mirasın yaşatılmasına katkıda bulunmaktadır.

Şekil 18. Kilim Dokuma

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı. (2012). *El sanatları teknolojisi: Kilim dokuma-1* (s. 4). Milli Eğitim Bakanlığı.

2.2.5. Sumak Dokuma

Sumak dokuma; aynı renkteki desen alanı içinde desen ipliklerinin çözgü çiftlerine devamlı olarak sarılması ile oluşur. Desen iplikleri kendi alanında çözgü'lere sarıldıktan sonra bazen arkadan yana veya yukarıya dönerek, başka desen alanlarında sarılmaya devam eder. Bu dokumanın özelliği desen ipliklerinin dokuma yüzeyinde kabarıklık meydana getirmesidir. Sumak dokuma aynı renkteki desen alanında, desen ipliklerinin

Dokumacılıkta yaygın olarak uygulanan bu teknik, atkı ipliklerinin çözgü ipliklerine sarılmasıyla belirgin desenlerin oluşmasına imkân tanır. Düz dokumadan farklı olarak, bu yöntemle elde edilen kumaşlar daha dolgun ve süsleyici bir yapıya kavuşur. Atkının çözgüyü tamamen kuşatması sonucunda yüzeyde yoğun, dikkat çekici bir doku meydana gelir ve bu da kumaşa estetik açıdan zenginlik katar.

3. EHRAMLARLA BİRLİKTE MODA ÜZERİNDE YENİLİKÇİ YAKLAŞIMLAR

Geleneksel dokuma kültürünün çağdaş tasarım anlayışıyla buluşması, moda alanında yeni ve özgün yaklaşımların ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Ehlram da bu dönüşüm sürecinde, geçmişin estetik değerlerini günümüzün yenilikçi tasarım anlayışıyla birleştiren güçlü bir kaynak olarak öne çıkmaktadır. Gelenekten ilham alarak modern biçimlerde yeniden yorumlanan ehlram, kültürel mirasın sürdürülebilir bir şekilde geleceğe taşınmasına katkı sağlamaktadır. Bu bölümde, ehlramın moda alanındaki yenilikçi kullanımları ve tasarım süreçlerindeki yeri üzerinde durulacaktır.

3.1. Ehlram ve Moda İlişkisi

Her ne kadar moda sektörü geçmişte geleneksel kumaşlara olan ilgisini zaman zaman yitirmiş olsa da, günümüzde kültürel miras unsurlarını çağdaş tasarımlarla birleştirme eğilimi giderek güç kazanıldığı düşünülmektedir. Bu dönüşüm sürecinde ehlram kumaşı da yeniden değer kazanarak dikkat çeken bir unsur hâline gelmiştir. Eskiden giysi olarak kullanılan bu kumaş, şimdilerde halı, kilim ya da örtü gibi ev eşyalarında kullanılan bir kumaş haline geldiği gözlemlenmiştir. Günümüz tasarımcıları tarafından estetik açıdan özgün bir malzeme olarak görülmektedir. Böylece ehlram, yalnızca tarihî bir kumaş değil, aynı zamanda modern tasarımlar için yaratıcı bir esin kaynağı olarak moda dünyasında yer bulmaktadır.

Ehlramın günümüz modasında ki rolü, geleneksel dokuma yöntemlerinin ve zengin desenlerin, modern kıyafetler ve aksesuarlara nasıl yansıdığını ortaya koymaktır. Bu kumaş, çağdaş tasarımcıların geçmişin izlerini ve geleceğin yeniliklerini harmanlayarak, hem işlevsel hem de sanatsal açıdan yaratıcı ürünler üretmelerine olanak sağlamaktadır.

Ehlram ile modanın bağlantısı, yalnızca geleneksel bir kumaşın modern tasarımlar ile birleşmesinden çok daha fazlasını ifade ettiği düşünülmektedir. Hem tarihi hem de kültürel açıdan büyük bir öneme sahip olan ehlram, günümüz modasında yeniden bir değer kazanmıştır. Estetik zenginliği ve fonksiyonel yapısı ile ehlram, geleneksel Türk dokuma tekniklerinin ve kültürünün günümüz modasına katkıda bulunan güçlü bir temsilcisi olmuştur. Ehlram kumaşları, sadece geçmişin izlerini taşımakla kalmaz, aynı zamanda

sürdürülebilir tasarıma olan katkılarıyla geleceğe yön veren önemli bir materyal olarak öne çıkar.

3.1.1. Gelenekselden Moderne: Ehramın Güncel Moda Yansımaları

Günümüz moda dünyasında, geleneksel unsurlara olan yeniden ilgi, pek çok tasarımcının eski teknikleri ve malzemeleri modern tasarımlara entegre etmeye başlamasına yol açmıştır. Ehram kumaşı, Türk tekstil sanatının köklü bir parçası olarak, moda sektöründe yeniden değer kazanmaktadır. Günümüzde, moda tasarımcıları, ehram kumaşının desenlerinden ve sağlam dokusundan ilham alarak yeni ve yenilikçi tasarımlar yaratmaktadır (T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2022). Bu kumaş, hem tarihsel bir bağlam taşıyarak geçmişin izlerini günümüze taşır, hem de modern estetik anlayışıyla birleşerek çağdaş modaya katkı sağlamaktadır.

“Ehram, Erzurum’da yaşlı kadınların, köylerde ise hemen hemen bütün kadınların dışarı çıkarken üzerlerine örttükleri bir sokak giysisidir. Yaşlı kadınlarda gün geçtikçe ehram kullanımı azalırken, genç kadınlarda bu oran daha da düşüktür. Ancak günümüzde kız meslek liselerinde yapılan çalışmalarla Ehram kumaşının ev süsleme tekstilinde masa örtüsü, yatak örtüsü olarak kullanılması, bazı tasarımcılar tarafından da etek, ceket, yelek, palto gibi gündelik giysi olarak yeniden tasarlanıp piyasaya sunulması, ehramın çeşitli şekillerde değerlendirilmeye başlandığının göstergesidir” (Salman ve Kırkıncıoğlu, 2014, s. 50).

Ehramın modaya olan etkisi, yalnızca estetikle sınırlı kalmaz, aynı zamanda fonksiyonel açıdan da büyük bir katkı sunar. Kumaşın sağlam ve dayanıklı yapısı, uzun ömürlü ve sürdürülebilir moda anlayışlarını teşvik eder. Doğal malzemelerin tekrar moda dünyasında ön plana çıkması, çevre dostu tasarımların artan popüleritesine de önemli bir katkı sağlamaktadır. Ehram, özellikle modern tasarımlarda hem işlevsel hem de çevreye duyarlı bir materyal olarak dikkat çeker. Tasarımcılar, ehramı yalnızca estetik bir öğe olarak kullanmanın ötesine geçerek, dayanıklılığı ve çevre dostu özellikleriyle moda endüstrisinde önemli bir değişim yaratmaktadırlar.

Ehram kumaşı, modern moda dünyasında farklı biçimlerde kullanılmakta ve geleneksel desenlerin günümüz tasarımlarıyla birleşmesinin ötesine geçmektedir. Bu kumaş, aynı zamanda yenilikçi tekniklerle dönüştürülerek tasarım dünyasında özgün ve etkileyici stiller oluşturulmaktadır. Tasarımcılar, ehramı günümüz giyim trendlerine adapte ederek, hem işlevsel hem de estetik açıdan dikkat çekici ürünler tasarlamaktadırlar. Bu süreç, geleneksel kumaşların modern modaya entegre edilmesinin ve yeniden şekillendirilmesinin güzel bir örneğidir.

3.1.2. Ehram ve Sürdürülebilir Moda: Doğal Kumaşların Yeniden Yükselişi

Sürdürülebilir moda, günümüzde giderek daha fazla önem kazanmakta ve çevreye duyarlı tasarımlar arayışında olan tasarımcılar için odak noktalarından biri haline gelmiştir. Doğal malzemelerin kullanımı, çevre dostu üretim süreçleri ve uzun ömürlü ürünlerin tasarımı, sürdürülebilir modanın temel taşlarını oluşturur. Ehram kumaşı, doğal malzemelerle üretilip geleneksel dokuma teknikleriyle işlenmiş bir kumaş olarak, sürdürülebilir moda anlayışıyla mükemmel bir uyum sergiler. Hem çevreye duyarlı hem de uzun ömürlü bir malzeme olarak ehram, modern moda dünyasında sürdürülebilirliğin sağlanmasına katkıda bulunan değerli bir materyaldir.

Günümüzde, ehramın modern moda üzerindeki etkileri giderek daha belirgin hale gelmektedir. Hem yerli hem de yabancı birçok tasarımcı, geleneksel ehram dokumalarını ve desenlerini, çağdaş tasarımlarla harmanlayarak koleksiyonlarında kullanmaktadır. Bu tasarımlar, geçmişin zengin kültürel mirasını bugünün estetik anlayışıyla buluşturur. Ehram, özellikle modern kıyafetlerde, aksesuarlar ve çantalar gibi çeşitli moda ürünlerinde kendine yer bulur. Bu tarz uygulamalar, hem geleneksel tekstil sanatlarını yaşatmayı hem de yenilikçi ve sürdürülebilir tasarımların ortaya çıkmasını teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

Ayrıca, sürdürülebilir moda anlayışının güçlenmesiyle birlikte, ehram kumaşı gibi doğal malzemelerin kullanımı da artmaktadır. “Doğal ve sürdürülebilir kumaşlar, çevre dostu giyim tercih edenler için pek çok avantaj sunmaktadır. Bu kumaşların kullanımı hem kendimize hem de çevreye bir çok fayda sağlamaktadır” (Bursa Kumaş, 2024). Bu

bağlamda, ehram, hem estetik hem de fonksiyonel özellikleriyle, modern tasarımcıların koleksiyonlarında yer alarak sürdürülebilir moda dünyasında fark yaratan bir unsur haline gelmiştir.

Modern moda endüstrisinde ehramın yeniden yorumlanması, hem geleneksel değerlerin korunmasına hem de yenilikçi üretim yöntemlerinin benimsenmesine olanak tanımaktadır. Bu dönüşüm, kültürel mirasın yaşatılması ve sürdürülebilir moda anlayışının güçlendirilmesi açısından büyük bir adım olarak kabul edilmektedir. Ehram, geçmişin estetik ve işlevsel öğelerini modern tasarımlarla birleştirerek, hem tarihsel bağları güçlendiriyor hem de çevre dostu, uzun ömürlü ve fonksiyonel tasarımlar için ilham kaynağı oluyor. Bu süreç, sadece modayı değil, aynı zamanda çevre bilincini ve kültürel mirası da geleceğe taşımaktadır.

3.1.3. Yöresel Kıyafetlerin Moda Dünyasındaki Yeri: Ehram Örneği

Yöresel kıyafetlerin modern moda dünyasındaki yeri, tasarımcıların kültürel mirası yeniden yorumlamasıyla şekillenmektedir. Moda dünyası, geleneksel el işçiliği ve dokuma tekniklerini modern tasarımlarla harmanlayarak, geçmişe farklı bir bakış açısı kazandırmaktadır. Bu bağlamda, ehramın modern modadaki yeri, hem nostaljik bir duygu uyandırmakta hem de yenilikçi bir anlayışı benimsemektedir. Bugün birçok tasarımcı, ehramı yalnızca geleneksel şal veya örtü olarak kullanmanın ötesine geçerek, ceket, etek ve hatta abiye elbise gibi farklı tasarımlar yaratmaktadır. Bu, ehramın geleneksel yapısını modern estetikle birleştirerek, hem geçmişi hem de geleceği bir araya getiren yeni bir moda anlayışını yansıtmaktadır (Özdemir, 2024).

Sürdürülebilirlik kavramının moda dünyasında giderek daha fazla önem kazanması, ehram gibi doğal ve dayanıklı kumaşlara olan ilgiyi artırmıştır. Moda endüstrisinin büyük bir bölümü, sentetik malzemeler ve hızlı üretim süreçlerine dayalı olsa da, ehram gibi geleneksel kumaşlar, hem uzun ömürlü olmaları hem de çevre dostu özellikleriyle öne çıkmaktadır. Bu tür kumaşların, hem doğal malzemelerden üretilmesi hem de geri dönüşüm süreçlerine uygun olmaları, tüketiciler arasında sürdürülebilir moda konusunda artan bir farkındalık yaratmaktadır. Sonuç olarak, ehram gibi geleneksel

kumaşlar, modern moda içinde sürdürülebilir alternatifler olarak değerlendirilebilir ve bu yönüyle tasarım dünyasında önemli bir yer edinmektedir.

“Koyun yünü kırkma işleminden sonra su dolu havuzlara ya da leğenlere konularak birkaç seferde kirlerinden arındırılır. Yün üzerinde bulunan toz, toprak ve yapışkan malzemeler temizlenene kadar yıkanır. Burada temizlenen ve yumuşak bir hal alan yünler topak denilen bir ağaç tokmakla dövülür. İplere serilerek kurutulur. Kuruyan yünler uzun sopalarla vurularak havalandırılır, bu şekilde birbirine yapışan yünler çırpılarak ayrılmış olur. Çırpılan yünler, yün tarağı adı verilen bir aletten geçirilerek birbirinden ayrılması ve varsa kalan kirlerinden temizlenmesi sağlanır” (Çelik, 1997, s. 36).

Moda dünyasında geleneksel kıyafetlerin yeniden önem kazanmasında etkili olan bir diğer önemli faktör, el işçiliğine olan ilginin artmasıdır. Özellikle haute couture (özel dikim) koleksiyonlarında, el yapımı detaylar ve geleneksel dokuma teknikleri, hem estetik hem de zanaat anlamında büyük bir değer taşımaktadır. Bu süreç, modanın kişiselleştirilmiş ve özgün olma anlayışını güçlendirirken, aynı zamanda geçmişin zanaatkar becerilerinin günümüze taşınmasını sağlar. El işçiliğinin yeniden vurgulanması, hem geleneksel kumaşların modern tasarımlar içinde yer bulmasına olanak tanımakta hem de sürdürülebilir moda anlayışını desteklemektedir. “Haute couture koleksiyonları sayesinde bu geleneksel el sanatları modern tarzda canlanabiliyor, zanaatkârlar işlerine devam ederek gelir elde edebildikleri gibi bu zanaatı yeni nesillere aktarabiliyor” (Akgün Ünalı, B. 2018).

Sonuç olarak, yöresel kıyafetlerin moda dünyasındaki yeri, geleneksel el sanatlarının çağdaş tasarımlarla birleşmesiyle şekillenmektedir. Moda endüstrisinde geleneksel kıyafetlerin yeniden yorumlanması, sadece estetik bir değişimi değil, aynı zamanda kültürel mirasın korunmasını ve sürdürülebilir moda anlayışının güçlenmesini sağlamaktadır. Bu nedenle, ehram gibi yöresel kumaşların modern tasarımlarla bütünleşmesi, geçmişin ve geleceğin bir araya geldiği özgün bir moda anlayışı sunmaktadır.

3.2. Ehram ve Yenilikçi Yaklaşımlar ile Sürdürülmesi

Ehram, yüzyıllar boyunca işlevselliği ve kültürel değeriyle önemli bir yer tutmuştur. Günümüzde ise geleneksel dokuma tekniği, yenilikçi tasarımlar ve teknolojilerle yeniden şekillendirilmelidir. Ehramın tarihsel ve kültürel bağlamı göz önünde bulundurularak, modern tasarım dünyasında nasıl yeni bir yön kazanabileceği üzerine çalışmalar yapılmaktadır. Bu hem geçmişin mirasını yaşatmayı hem de sürdürülebilir ve fonksiyonel moda anlayışına katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Ehramın günümüzde karşılaştığı sorunları aşmak için ilk adım, onu modern bir dille yeniden tanımlamaktır. Tasarımcılar için ehram, yalnızca kalın bir kumaş değil, aynı zamanda geçmişle kurulan bir köprüdür. Bu şekilde ehram, hem geleneksel hem de çağdaş değerleri birleştiren yeni bir ifade biçimi olarak değerlendirilebilir.

Ehramın yeniden canlandırılmasında yenilikçi adımların başında, onu sürdürülebilir moda anlayışıyla buluşturmak yer alır. Organik yün, doğal boyalar ve yerel üretim modelleriyle ehram, çevre dostu bir tasarım yaklaşımına entegre edilebilir. Aynı zamanda, geleneksel dokuma tekniklerinin dijitalleştirilmesi, üretim süreçlerini modernleştirerek bu mirasın geleceğe taşınmasını kolaylaştıracağı düşünülmektedir.

Ehramın moda dünyasında yeniden anlam kazanabilmesi için yalnızca estetik bir dönüşüm değil, aynı zamanda güçlü ve güncel bir anlatı inşa edilmelidir. Bu anlatı, geleneksel dokumayı yalnızca geçmişe duyulan özlemle değil; yenilik, sürdürülebilirlik ve toplumsal bilinçle birlikte sunulmalıdır. Örneğin, bir ehram ceketini giymek sadece sıcak kalmak değil; kültürel mirasa sahip çıkmak, doğayla uyumlu yaşamak ve el emeğine saygı göstermek anlamını taşımaktadır.

Ehram, sadece tarihsel bir değer ya da nostaljik bir simge değil; aynı zamanda geleceğe yönelik yaratıcı çözümlerin içinde yer alabilecek bir kültürel mirastır. Onu çağdaş tasarım anlayışıyla yeniden yorumlamak, yalnızca biçimsel değil; anlam düzeyinde de bir dönüşüm sağlar. Bu yaklaşımda asıl önemli olan, ehramı geçmişin kapanmış bir parçası değil, yaşayan, dönüşebilen ve güncel ihtiyaçlara yanıt verebilen bir kültürel ifade biçimi olarak değerlendirmektir.

3.2.1. Ehramın Giysi Modasındaki Çağdaş Yorumu

“Ehramı günümüze taşımak ve modern giysilere uyarlamak için, geleneksel kimliğini bozmadan farklı tasarımlara gidilmektedir” (Çomaklı, 2008, s. 74). Son dönemde geleneksel dokumalara artan ilgiyle birlikte, ehram da sadece tarihsel bir unsur değil, aynı zamanda güncel tasarım pratiklerinin bir parçası olarak öne çıkmaktadır. Günümüz moda anlayışında ehramı yalnızca geçmişe duyulan özlemle sınırlamak, onun potansiyelini tam anlamıyla yansıtmaz. Aksine, ehramın yeniden değerlendirilmesi; geleneksel zanaatkârlığın, çağdaş tasarım diliyle buluştuğu yenilikçi bir kesişim noktası sunar.

“Geleneksel sanatların özgünlüğünün korunarak günümüze uyarlanmasında ustaların somut olmayan kültürel mirası koruma bilinci oldukça önemlidir” (Koyuncu Okça, A. ve Kabukçu E. 2020 s. 533). Tasarımcı, estetik unsurları yeniden yorumlarken, aynı zamanda ehramın taşıdığı tarihsel bağlamı ve toplumsal anlamları da göz önünde bulundurarak kültürel sürekliliği sağlamalıdır. Bu bağlamda ehram, sadece bir materyal değil, aynı zamanda bir anlatıdır; tasarımcı ise bu anlatının çağdaş sözcüsüdür.

Tasarımcılar için ehram, yalnızca bir kumaş değil, köklü bir kültürel mirasın taşıyıcısıdır. Bu dokumayı yeniden biçimlendirmek, estetik bir tercih olmanın ötesinde, geleneksel değerleri günümüzle buluşturma sorumluluğunu da içerir (Bayburt Postası, 2013). Ehramı dönüştürmek, onu sıradanlaştırmak değil; özgünlüğünü koruyarak yeni anlamlar yüklemek demektir. Bu sayede ehram, hem çağdaş tasarımlarda kendine yer bulur hem de ait olduğu kültürel bağlamı yaşatmaya devam etmektedir.

3.2.2. Gelenekten İlham Alan Çağdaş Tasarımlar: Ehramın Geleceği

Günümüz dünyasında küreselleşmenin etkisiyle kültürel sınırlar giderek belirsizleşirken, moda sektörü geçmişe yönelerek geleneksel unsurları çağdaş tasarımlarla birleştirme eğilimi göstermektedir. Bu yaklaşım yalnızca estetik açıdan değil; aynı zamanda kültürel kimliği koruma ve sürdürülebilir üretim anlayışıyla da önem kazanmaktadır. Geleneksel el işçiliğinin moda tasarımında yeniden öne çıkması, tasarımcılara hem yaratıcı özgünlük hem de kültürel aidiyet sunmakta; aynı zamanda

toplumsal belleğin korunmasına katkıda bulunmaktadır. Bu çerçevede, Anadolu'nun zengin dokuma miraslarından biri olan ehram, çağdaş moda içinde tekrar hayat bulacağı düşünülmektedir.

Günümüzde birçok tasarımcı ve kurum, ehram dokumasını çanta, panço, yelek, kaban ve atkı gibi farklı ürünlerde değerlendirmektedir. Bu çalışmalarda geleneksel desenler korunmakta; ancak modern tasarım anlayışıyla yeni formlarla harmanlanmaktadır. Böylece ehram, sadece geçmişe ait bir hatıra değil, aynı zamanda günümüz modasında aktif olarak yer bulan çağdaş bir tasarım ögesi haline gelmektedir (T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2022).

Ehram, doğal malzeme oluşu nedeniyle de sürdürülebilir moda açısından önemlidir. Türkiye Tekstil Sanayi İşverenleri Sendikası yün ile ilgili olarak bir haberde: Yünü diğer materyallerden ayıran özellikleri, öncelikle tekstil sanayii için son derece değerli unsurlar olan sürdürülebilirliği sağlaması ve çevreye zarar vermeden toprakta çözünebilmesi olarak vurgulamıştır (Tekstil Sanayi İşverenleri Sendikası, 2019).

Erzurum Olgunlaşma Enstitüsü, ehram dokumasını modernize etmek amacıyla pek çok projeye öncülük etmiştir. Burada oluşturulan koleksiyonlarda ehram kumaşı, çanta, elbise, masa örtüsü, perde, telefon kılıfı gibi farklı ürünlere dönüşmektedir. Bu tasarımlar, yerel halkın geçmişle bağlarını güçlendirirken aynı zamanda ekonomik kazanç sağlamalarına da olanak tanımaktadır (Erzurum Olgunlaşma Enstitüsü, 2023).

Şekil 19. Eham Yelek, Erzurum Olgunlaşma Enstitüsü

Kaynak: <https://www.erkurumolgunlasma.com.tr/product-page/%C5%9Fekeri-boz-ehram-yelek>

Koleksiyonun temel amacı, genç nesilleri ehamla tanıştırmak ve onlara bu kumaşın geçmişini anlatmaktır. Ayrıca, ehamın yaşlı nesiller için taşıdığı değeri de gençlere aktararak bu kültürel mirası yaşatmayı hedeflemektedir. Bu yaklaşım, ehamın sadece fiziksel ürünlerle değil, aynı zamanda kavramsal tasarımlarla da yeniden şekillendirilebileceğini ortaya koymaktadır.

Gelenekten ilham alarak modern bir ifade yaratmak, moda tasarımının en güçlü özelliklerinden biridir. Bu anlamda eham, sadece bir kumaş olmanın ötesinde, kültürel hafızanın izlerini taşıyan bir yüzeydir (Erzurum Olgunlaşma Enstitüsü, 2023). Ehamla tasarım yapmak, geçmişle geleceği birleştiren bir sanat pratiği olarak öne çıkmaktadır.

3.2.3. Ehram ve Yüzey Tasarım Önerileriyle Şekillenen Üretim Süreçleri

Tekstil ve moda endüstrisi, dijital çağın sunduğu fırsatlar sayesinde büyük bir dönüşüm süreci yaşamaktadır. Bilgisayar destekli tasarım yazılımları, 3D modelleme teknolojileri, sanal prototipleme ve artırılmış gerçeklik uygulamaları, tasarım süreçlerini hem hızlandırmış hem de daha esnek hâle getirmiştir. Bu teknolojik değişim, yalnızca tasarım süreçlerini değil, aynı zamanda kültürel mirasın korunması ve yeniden yorumlanma şekillerini de etkilemektedir.

Tekstil tasarımında geleneksel ve dijitalin birleşimi, hem kültürel sürdürülebilirlik hem de teknolojik yenilik açısından önemli bir araştırma konusu olmuştur. Ehram üzerine yapılan çalışmalar genellikle geleneksel bağlam ve kullanım biçimlerine odaklanırken, dijital tasarımın entegrasyonu ise henüz yeni keşfedilen bir araştırma alanıdır.

Çeğindir vd. ehramın moda tasarımı bağlamında yeniden üretimini ele alırken yaptıkları sergide izleyicilerin ehram dokumasının geleneksel değerlerin günümüz eğilimleri ile buluşmasını pozitif bir yaklaşım gösterdiğini vurgulamıştır (Çeğindir vd., 2023, s. 44).

Geleneksel Baskı Motiflerinin Vektörel Nakışlara Dönüştürülmesi çalışmasında “Günümüz çağdaş sanat dünyasında; her yapının farklı disiplinlerde yeniden yorumlanmasıyla yaşatılmasına ve devam ettirilmesine olanak veren teknolojiler sayesinde; geleneksel baskı motiflerinin vektörel nakışlara dönüştürülmesiyle yeni temalar oluşturulabilmektedir” ifadesi ile teknoloji ve yeni tema oluşturma ilişkisi vurgulanmıştır (Koçak, 2017, s. 382).

Ehramın dijital ortama aktarılması, dokuma yapısının 3D modelleme ile yeniden inşa edilmesiyle gerçekleşmektedir. Bu tür 3D modelleme yazılımları, kumaşın davranışlarını simüle edebilmekte, geleneksel ehram desenleri ise grafik tasarım yazılımları yardımıyla dijital ortama aktarılmaktadır.

Bu süreçte, hem geleneksel çözü-atkı yapısı dijital ortamda modellenmekte hem de ehrama özgü çizgili desenler dijital yüzeylere entegre edilmektedir. Böylece, kültürel miras korunurken aynı zamanda modern sunum teknikleriyle de desteklenmiş olmaktadır.

Geleneksel motiflerin, kadim desen ve anlatıların dijital teknolojiler aracılığıyla yeniden yorumlanması ve uygulanması, yalnızca teknik kolaylık sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda önemli ölçüde zaman tasarrufu da sunmaktadır. Dijital sanat uygulamaları, sanatçılara tasarım, üretim ve sergileme süreçlerinde yeni perspektifler kazandırarak yaratıcı süreci dönüştürmektedir (Kızılaslan ve Kozlu İsmailoğlu, 2021 s. 123). Bu bağlamda, ehram gibi geleneksel ürünler dijital araçlarla yalnızca estetik açıdan değil, anlam düzeyinde de yeniden inşa edilebilmekte; bu da kültürel mirasın çağdaş biçimlerle ifadesine imkân tanımaktadır. Böylece moda tasarımı, kültürel bir anlatım biçimi olarak daha da güçlenmekte ve gelenekle modernite arasında yeni bir köprü kurulmaktadır.

4. UYGULMA BÖLÜMLERİ

Bu bölümde yapılan çalışmaların bir çıktısı olarak ehram kumaşından model geliştirilmiştir.

4.1. Özgün Uygulama Örneği

Bu bölümde, geleneksel ehram dokuma tekniklerinden esinlenerek geliştirilen özgün bir tasarım uygulamasına yer verilmiştir. Çalışma, hem kültürel mirasın korunması hem de çağdaş yorumlarla yeniden işlevlendirilmesi amacıyla hazırlanmıştır.

4.1.1. Hikâye Panosu Hazırlama

İlham panosu çalışması literatür çalışması yaparak yöresel kıyafette kullanılan renk ve dokuların özellikleri araştırılarak bir çalışma sayfası oluşturuldu. Ehramın özel rengi olan kahverengi ve Türklere özgü olması ile yine Türklere özgü olan Türk Kahvesi içeceği birleştirilerek ilham panosuna eklendi.

4.1.2. Özgün Model Geliştirme

Özgün Model geliştirme aşamasında kahvenin telvesinin şekilleri yorumlanarak elde edilen 13 desen çıkarılmıştır. Bu desenlerin çoğu değişik efektler yardımı ile bulunmuştur. Geri kalanı ise kahve taveleri incelenerek bulunmuştur. Bu şekiller işaretlenmiştir. Kahvenin kendine has rengi ehram ile birleştirilerek desenlere ilham olmuştur.

4.1.3. Modele Karar verme

Hikâye panosu yorumlanarak yapılan 13 desen çalışması yapılmıştır. Bu desenlerden Desen 8 ve Desen 9 seçilmiştir.

4.1.4. Baskı Türüne Karar Verme

Günümüzde kullanılan popüler baskı ve nakış yöntemleri taranarak ehram ve kumaş özellikleri göz önünde bulundurularak iki yöntem kararlaştırılmıştır.

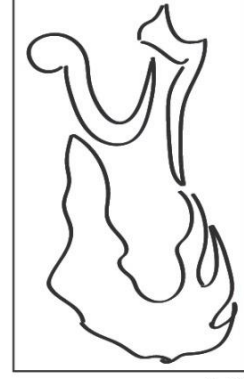
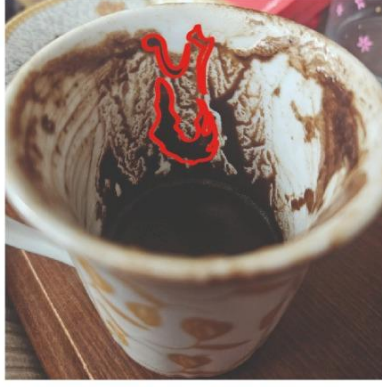
4.1.5. Punch Nakış

Punch nakışı, kumaşın bir çerçeveye gerilerek özel bir punch iğnesiyle işlenen bir nakış türüdür. Ucunda küçük bir halka bulunan ve diğer ucunda ipliği tutan bir alet yani punch iğnesi ile kumaş üzerindeki deliklere iğne geçirilerek desenler oluşturulur. “Punch nakışı kumaşın ters yüzü üzerine özel iğne ile nakış motifinin işlenmesi ve kumaşın ön yüzünde modelin kabartılı şekilde meydana gelmesini sağlar” (Karaoğlu, 2019, s. 384). Bu yöntem, basit olduğu kadar karmaşık desenler yaratmayı da mümkün kılar ve çok boyutlu, farklı seviyelerde uygulamalar yapılabilir. Genellikle hayvan figürleri, çiçekler ve geometrik şekillerle yapılan dekorasyon ve aksesuar tasarımlarıyla öne çıkmaktadır.

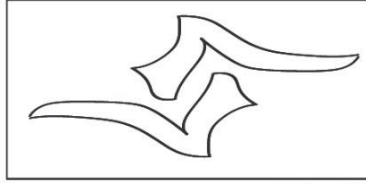
4.1.6. Dijital Baskı

Dijital baskı, tekstil yüzeyinin bilgisayar destekli bir yazılımdan faydalanarak bölgesel renklendirmesinin (baskı) yapılmasıdır (Doba Kadem ve Özdemir, 2024 s. 889). Özel yazıcılar kullanılarak kumaş, metal, plastik, kâğıt gibi farklı materyaller üzerine hızlı ve kaliteli bir şekilde baskı yapılır. Bu çalışmada da dijital yazıcılar kullanılarak ehram kumaşı üzerine baskı uygulanmıştır.

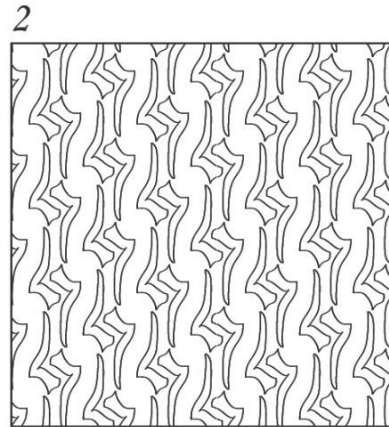
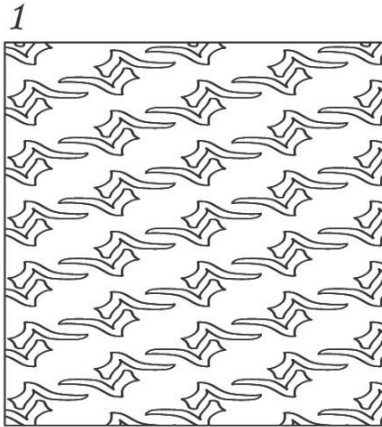
Desen 1

Şekil

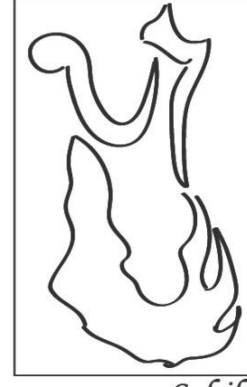
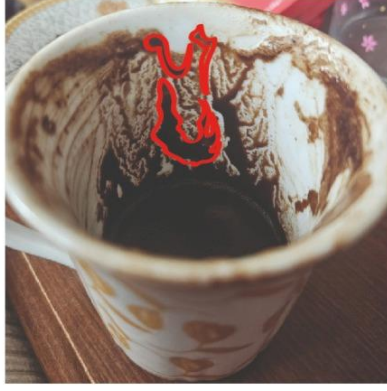
Motif

Şekil 21. Desen 1

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Desen 2

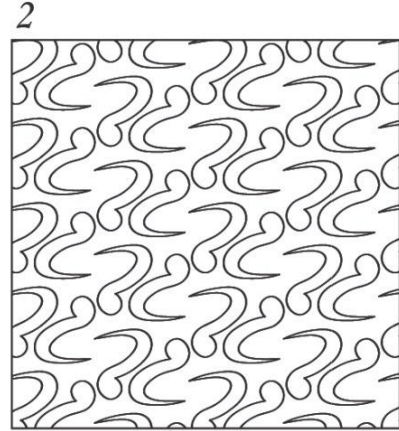
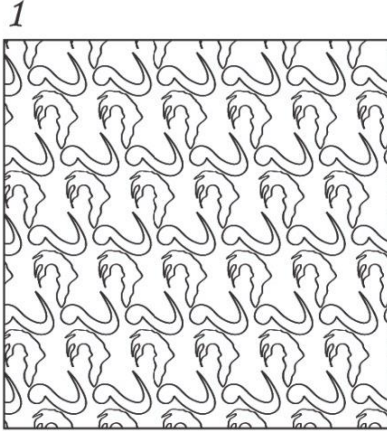
Şekil

Motif

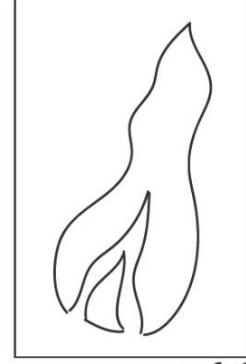
Motif

Şekil 22. Desen 2

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

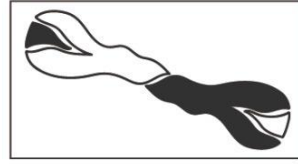
Desen 3

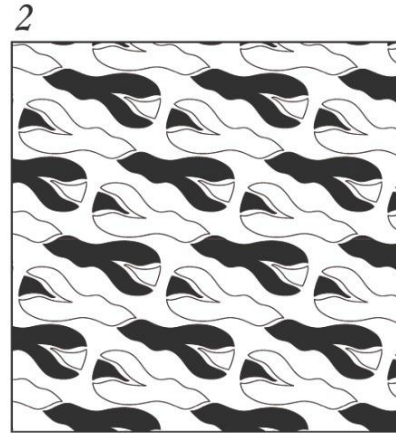
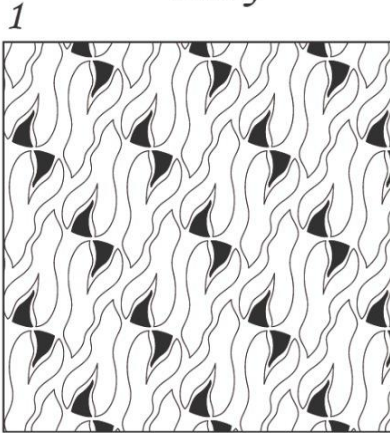
Şekil

Motif

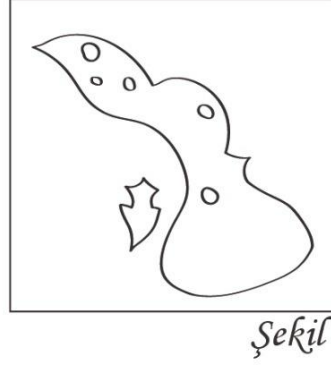
Motif

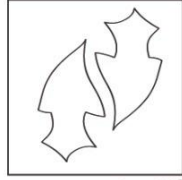
Şekil 23. Desen 3

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

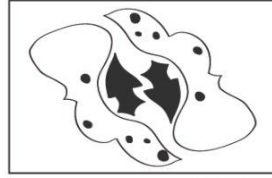
Desen 4

Şekil

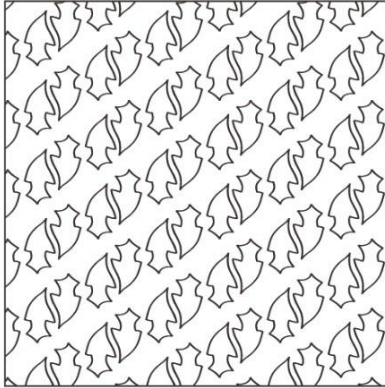

Motif

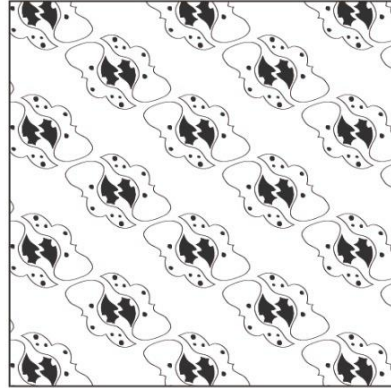

Motif

1

2

Şekil 24. Desen 4

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Desen 5

Şekil

Şekil 25. Desen 5

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Desen 6

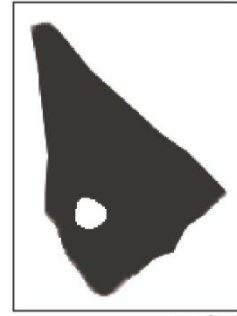
Şekil

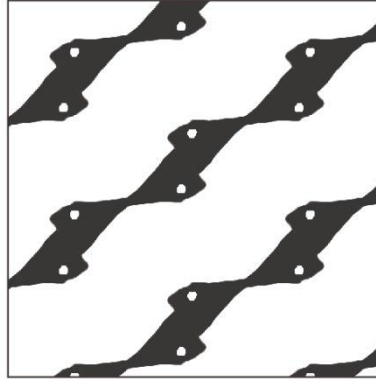
Şekil 26. Desen 6

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Desen 7

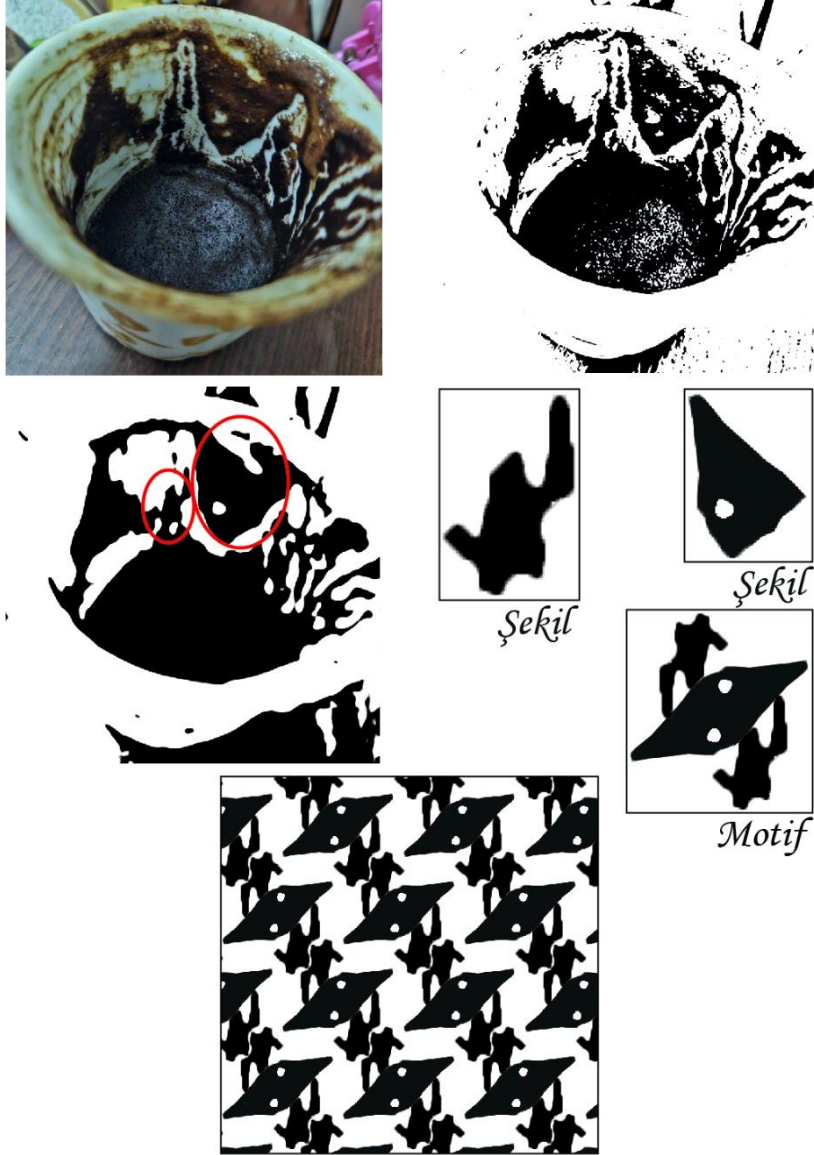
Şekil

Şekil 27. Desen 7

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

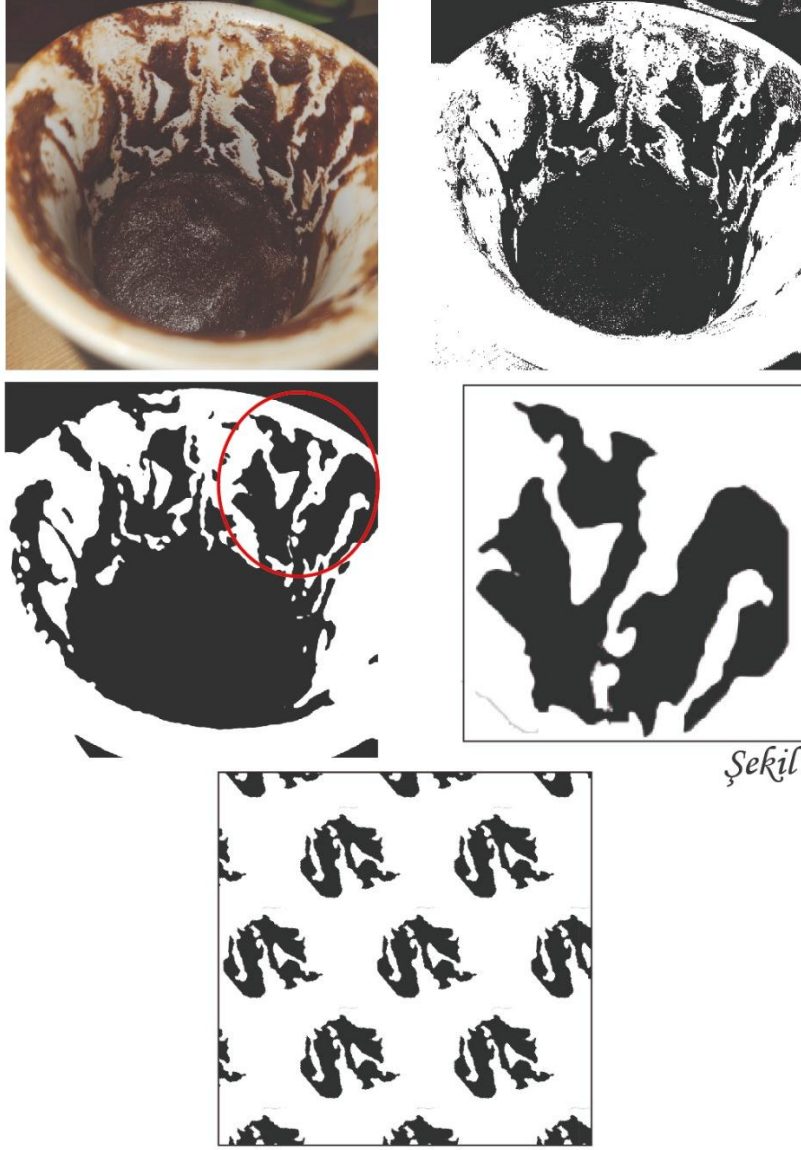
Desen 8

Şekil 28. Desen 8

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Desen 9

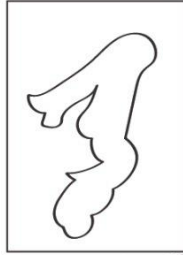

Şekil

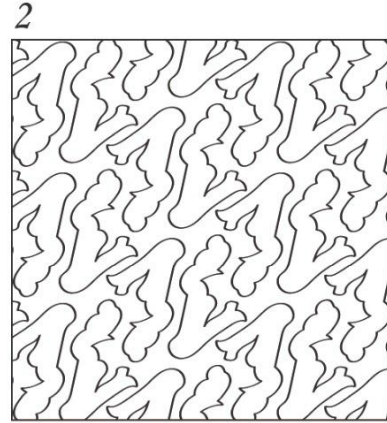
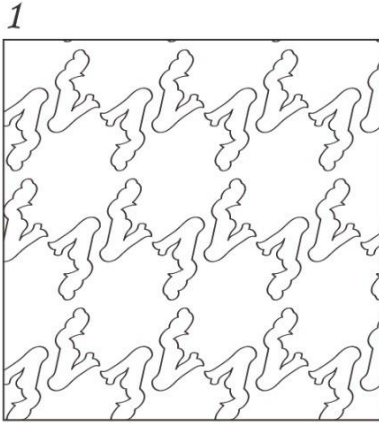
Şekil 29. Desen 9

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Desen 10

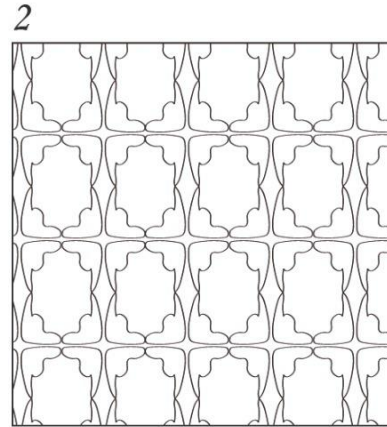
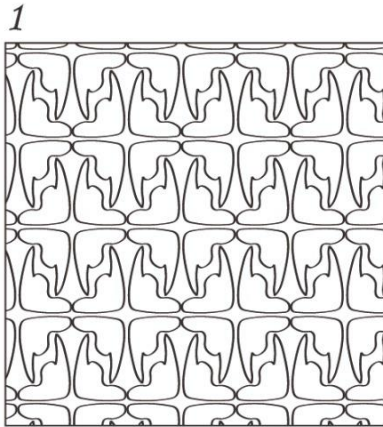
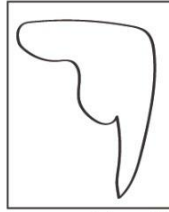
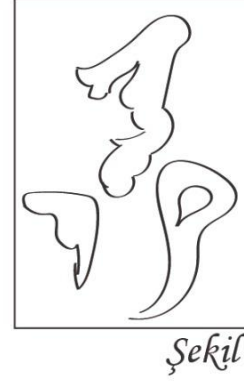
Motif

Şekil 30. Desen 10

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

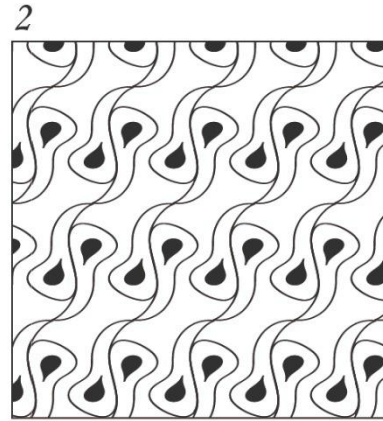
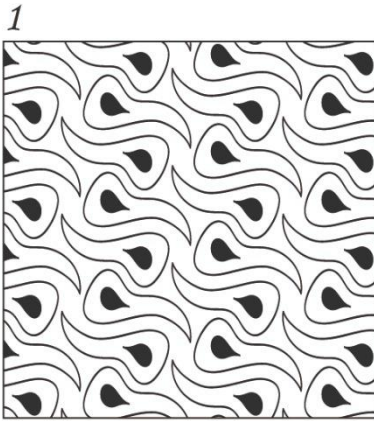
Desen 11

Şekil 31. Desen 11

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

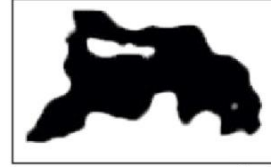
Desen 12

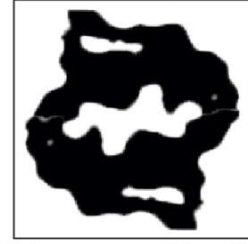
Şekil 32. Desen 12

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

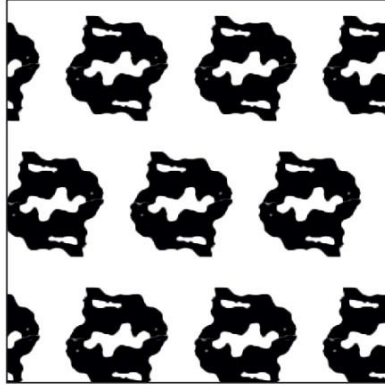
Desen 13

Şekil

Motif

Şekil 33. Desen 13

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 34. Punch Nakış Motifi Örneği 1

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Punch işleme, basit uygulanabilirliği ve kolay öğrenilebilir yapısı sayesinde günümüzde oldukça yaygın olarak kullanılan modern bir nakış tekniğidir. Geleneksel el sanatları ile çağdaş tasarımı birleştirme amacı taşıyan çalışmalarda punch tekniği, özellikle estetik görünümü ve hızlı sonuç vermesiyle tercih edilmektedir. Bu bağlamda, Anadolu'nun köklü kültürel miraslarından biri olan ehram gibi geleneksel bir kıyafetin üzerine desen uygulamalarında punch tekniğinin kullanılması, moda ile geleneğin yaratıcı bir biçimde harmanlandığı dikkat çekici bir örnek oluşturmuştur.

Şekil 35. Punch Nakışı Motifi Örneği 2

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 36. Dijital Baskı Motifi Örneği 1

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Gelişen teknolojiyle birlikte dijital baskı teknikleri tekstil ve moda alanında yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Özellikle kumaş üzerine doğrudan ve yüksek çözünürlükte desen uygulanabilmesi, dijital baskının tasarım süreçlerinde önemli bir yenilik olarak öne çıkmasına neden olmuştur. Bu yenilikçi yaklaşım, geleneksel kıyafetlere modern bir dokunuş kazandırmak amacıyla da kullanılmaktadır.

Şekil 37. Dijital Baskı Motifi Örneği 2

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

4.2. Ehramın Giysi Modasıyla İlişkilendirilmesi

Ehramın tarihsel dokusundan kültürel etkilerine kadar derinlemesine incelenen bu çalışmada çeşitli motif ve baskı türleri denenmiştir. Bu motifler ve baskılar gerçekte ilişkilendirilmek amacıyla bir dijital koleksiyona dönüştürülmüştür.

4.2.1. Dijital Koleksiyon Hazırlama

Anadolu'nun köklü tekstil geleneği olan ehramı; kültürel mirasın korunması ve yeniden yorumlanması fikrine dayanarak çağdaş tasarım anlayışıyla yeniden üretilip günümüz moda dünyasına taşımak amaçlanmıştır. Bu yaklaşımla, ehramın görünürlüğünün artmasına ve tanınmasına katkı sağlamayı amaçlamaktayım.

Bununla birlikte, ehramın üretim süreçlerinde yer alan doğaya duyarlı ve sürdürülebilir yaklaşım, günümüz modasında giderek önem kazanan çevre dostu üretim anlayışıyla da örtüşmektedir. Dijital koleksiyon hazırlama süreci ise, tasarımların minimum kaynak kullanımıyla görünür kılınmasını sağlayarak sürdürülebilirliği desteklemektedir.

Sonuç olarak, ehram ile hazırladığım dijital koleksiyon yalnızca bir tasarım sürecini değil; kültürel mirasın yaşatılmasını, sürdürülebilirlik ilkelerinin desteklenmesini ve evrensel ölçekte farkındalık yaratılmasını hedeflemektedir.

4.2.2. Ehram ile Yeniden Dijital Koleksiyonu

Hazırladığım koleksiyon, ehram geleneğinden ilham alınarak tasarlanmış toplam dokuz parçadan oluşmaktadır. Koleksiyonun temel çıkış noktası, ehramın tarihsel ve kültürel değerini çağdaş moda anlayışıyla yeniden yorumlamaktır. Bu doğrultuda, geleneksel motifler ve dokuma estetiği dijital tasarım teknikleriyle bir araya getirilmiş, modern formlar ve podyum sunumlarıyla bütünleştirilmiştir.

Koleksiyonda yer alan parçalar, işlevsellik ile estetiği bir arada sunmayı amaçlamaktadır. Özgün ehram motifleri kimi zaman giysilerin yüzeyinde baskı olarak, kimi zaman da detaylarda vurgulanarak görünür hale getirilmiştir. Özellikle şort, ceket ve

elbise formlarında kumaştan uzanan parçalar üzerinde motiflerin kullanılması, geleneksel doku ile çağdaş kesimleri bütünleştirmektedir.

Dijital ortamda hazırlanan tasarımlar, yalnızca kültürel bir unsuru yeniden görünür kılmakla kalmayıp aynı zamanda sürdürülebilir moda yaklaşımını da desteklemektedir. Böylece koleksiyon, hem mirasın korunmasına hem de teknolojinin sunduğu yeni ifade biçimlerinin keşfedilmesine olanak sağlamaktadır.

Sonuç olarak, bu dokuz parçalık koleksiyon; “*Ehram ile Yeniden*” kavramını somutlaştırarak gelenekten geleceğe uzanan, kültürel değerlerle modern tasarımı buluşturan bir yaratım sürecinin ürünü olmuştur.

Şekil 38. Moodboard

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

EHRAM İLE YENİDEN

Şekil 39. Eham ile Yeniden Koleksiyonu ½

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

EHRAM İLE YENİDEN

Şekil 40. Ehram ile Yeniden Koleksiyonu ³/₄

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

EHRAM İLE YENİDEN

Şekil 41. Eham ile Yeniden Koleksiyonu 5/6

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

EHRAM İLE YENİDEN

Şekil 42. Ehram ile Yeniden Koleksiyonu 7

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

EHRAM İLE YENİDEN

Şekil 43. Eham ile Yeniden Koleksiyonu 8/9

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

4.2.3. Ehram ile Yeniden Dijital Koleksiyonunun Yapay Zekâ ile Boyutlandırılması

Yapay zekâ, hem görsel üretim sürecinde hız ve çeşitlilik sağlamış hem de tasarımların alternatif yorumlarını görselleştirerek kavramsal araştırmaya katkıda bulunmuştur. Yapay Zekâ ile boyutlandırma, tasarım sürecine daha derin bir anlam katmakta, koleksiyonun çarpan etkisini artırmakta ve onu kültürel, teknolojik ve sosyal boyutlarda yeniden yorumlanabilir kılmaktadır.

Şekil 44. Ehram ile Yeniden Koleksiyonu 1/2 Yapay Zeka Çalışması

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 45. Ehram ile Yeniden Koleksiyonu 2/3 Yapay Zeka Çalışması

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 46. Ehram ile Yeniden Koleksiyonu 5/6 Yapay Zeka Çalışması

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 47. Ehram ile Yeniden Koleksiyonu 7 Yapay Zeka Çalışması

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 48. Ehram ile Yeniden Koleksiyonu 7 Yapay Zeka Çalışması Arka

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 49. Eham ile Yeniden Koleksiyonu 8/9 Yapay Zeka Çalışması

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

4.2.4. Koleksiyonun Moda Üzerindeki Çarpan Etkisi

Bu çalışma moda dünyasının kültürel etkilerle nasıl geliştirilebileceği açısından örnek ve rol model olmuştur. Koleksiyon yalnızca dokuz parçadan oluşsa da, kültürel mirasın yeniden yorumlanması açısından çok daha geniş bir etki alanına sahiptir. Burada söz konusu olan, tekil bir tasarım sürecinin ötesinde, ehramın dijital moda aracılığıyla görünür hale gelmesiyle yaratılan çarpan etkisidir.

Geleneksel bir tekstil ürünü olan ehramın çağdaş tasarımlarla yeniden sunulması, hem yerel kültürel belleğin korunmasına hem de yeni nesillerin bu mirası tanımaya aracılık etmektedir. Böylece, bir koleksiyon yalnızca bireysel bir tasarım üretimi olmaktan çıkarak, daha geniş bir kültürel farkındalık alanı yaratmıştır.

Dijital koleksiyon hazırlama süreci, teknolojinin moda tasarımında sağladığı olanakları görünür kılmakta; 3D tasarım, dijital defile ve sanal sunum gibi yöntemlerle farklı platformlara uyarlanabilir bir yapı ortaya çıkarmaktadır. Bu da tasarımın erişilebilirliğini artırarak daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlamıştır.

Geleneksel dokuma ürünlerinin modern tasarımlarla buluşturulması, yerel üretim potansiyelini canlandırabilir; aynı zamanda sürdürülebilir ve etik moda anlayışına katkıda bulunur. Bu yaklaşım, yalnızca bireysel bir koleksiyon değil, ileride farklı iş birliklerine ve projelere zemin hazırlayabilecek bir etki yaratır.

SONUÇ

Kültürel mirasın korunması ve geleceğe aktarılması, yalnızca geçmişini anımsamakla değil, aynı zamanda onu yaşatacak yeni yollar üretmekle mümkündür. Bu çalışma, Anadolu'nun köklü dokuma geleneğinin önemli bir parçası olan Erzurum ehramını, çağdaş moda anlayışıyla yeniden değerlendirme amacını taşımaktadır. Ehram, yüzyıllar boyunca yalnızca bir giyim ürünü olarak değil, aynı zamanda kadınların toplumsal varoluşlarının, estetik algılarının ve el emeğine dayalı üretim pratiklerinin bir ifadesi olarak varlık göstermiştir.

Ancak teknolojik gelişmelerin ve endüstriyel üretimin hızla ilerlemesiyle birlikte, geleneksel dokumalar modern yaşamdan uzaklaşmış; günlük kullanımdaki işlevlerini yitirerek kültürel belleğin gerisinde kalmıştır. Bu durum, ehram gibi derin anlamlar taşıyan dokuma ürünlerinin kaybolma riskiyle karşı karşıya kalmasına neden olmaktadır. Tam da bu noktada, geleneksel ile modern buluşturan yaratıcı tasarım yaklaşımları, bu değerlerin yaşatılması açısından kritik bir rol üstlenmektedir.

Bu tez kapsamında yapılan değerlendirmeler, ehramın yeniden anlamlandırılabilir bir tasarım unsuru olduğunu ortaya koymuştur. Doğal yapısı, sürdürülebilirliği ve kültürel derinliği, günümüz modasının değer verdiği etik, çevreci ve özgün tasarım kriterleriyle örtüşmektedir. Özellikle dijital baskı teknikleri ve punch işleme yöntemleriyle harmanlanan tasarımlar, ehramın estetik zenginliğini artırmakla kalmamış; aynı zamanda onu yeni kuşaklarla buluşturabilecek yenilikçi bir dil kazanmasını da sağlamıştır.

Bu bağlamda hazırlanan dokuz parçalık “Ehram ile Yeniden” koleksiyonu, söz konusu yaklaşımın somut bir çıktısıdır. Koleksiyon, ehram motiflerini çağdaş formlar ve dijital tasarım yöntemleriyle bütünleştirerek, geçmişin mirasını bugünün modasında görünür kılmayı amaçlamaktadır. Her bir parça, kültürel belleğin güncel estetik anlayışla yeniden yorumlanabileceğini göstermekte; aynı zamanda sürdürülebilir tasarım anlayışını desteklemektedir.

Kültürel olarak, ehramın yeniden görünür kılınmasına ve gelecek nesillere aktarılmasına katkı sağlamaktadır. Teknolojik olarak, dijital moda tasarımının sunduğu

imkânlarla yeni ifade biçimlerinin geliştirilmesine zemin hazırlamaktadır. Sosyal ve ekonomik olarak ise, yerel değerlerin modern tasarımlara uyarlanarak sürdürülebilir moda anlayışına katkı sunmasına aracılık etmektedir.

Elde edilen bulgular, Erzurum ehramının sadece bir miras değil, aynı zamanda dönüştürülebilir ve geleceğe taşınabilir bir tasarım malzemesi olduğunu göstermektedir. El emeği ile teknolojiyi, geçmiş ile bugünü bir araya getiren bu yaklaşım, yerel değerlerin unutulmadan modern yaşam içinde yeniden yer bulmasına olanak tanımaktadır. Böylece ehram, geçmişin bir hatırası değil; yaşayan, gelişen ve modaya yön verebilen bir kültür ögesi olarak varlığını sürdürebilecektir.

Sonuç olarak bu tez, Erzurum ehramının güncel tasarım anlayışlarıyla harmanlanarak yaşatılabileceğini ortaya koymakta; moda tasarımı alanında gelenekten beslenen, kimlikli ve sürdürülebilir yaklaşımlar geliştirilmesi gerektiğine dikkat çekmektedir. Bu yönde atılacak adımlar, yalnızca bir kumaşı değil, o kumaşla birlikte yaşatılan kültürü de geleceğe taşıyacaktır.

KAYNAKÇA

- Aslanapa, O. (2005). *Türk halı sanatının bin yılı*. İnkılap Kitabevi.
- Atılcan, İ. C. (1991). *Erzurum barları ve yöresel giysileri*. Erzurumlular Kültür ve Dayanışma Derneği Vakfı Yayınları.
- Çeğindir, N. Y., Arga Şahinoğlu, M., Çileroğlu, B. (2023). Geçmişten geleceğe kültür bağı: ehrama dokunuşlar sergisi. *Uluslararası Akademik Fikir Araştırma Dergisi*, 15 (30), 39-48. <https://doi.org/10.57205/yenifikirjournal.1313731>
- Çelik, A. (1997). *Erzurum'da Ehram* [Yüksek lisans tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Çelik, A. (2010). Erzurum'da Kadın Giyiminin Tarihi Süreci İçinde Ehram ve Dokumacılığı. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*(3), 6.
- Çomaklı, Z. (2008). *Anam başka bağlar bacım bir başka 'Erzurum oyları'*. Aktif Yayınevi.
- Doba Kadem, F., ve Özdemir, Ş. (2024). Dijital tekstil baskı teknolojilerine genel bir bakış. *Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 889-901. <https://doi.org/10.47495/okufbed.1183791>
- Elilbol, B., ve Sari, S. (2021). Erzurum ehram dokuması üzerine deneysel bir çalışma. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 27(46), 13-22. <https://doi.org/10.32547/ataunigsed.817355>
- Gürcüm, B. H. ve Yüksel, C. (2011). Moda sektörünü “yavaşlatan” eğilim: eko moda ve modada sürdürülebilirlik. *Akdeniz Sanat*, 4(8).
- Hacıoğlu, N. ve Çubukçu, M. İ. (2023). Yerel ürünlerde retro pazarlama: Bayburt ehramı üzerine uygulamalı bir araştırma. *ETÜ Sentez İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. (11) 1-20 <https://doi.org/10.47358/sentez.2023.37>
- Kanık, O. V. (1936). *Varlık aylık sanat ve fikir mecmuası*. Ankara

- Karaoğlu, H. (2019). Punch nakışı ile giyim süsleme yöntemi (yelek örneği). *Atlas International Refereed Journal On Social Sciences*,5(19). 383-389. <http://doi.org/10.31568/atlas.322>
- Kılıç, E. (2010). Erzurum’da geçmişten günümüze devam edegelen ve kaybolmaya yüz tutan el sanatları. *Journal of Turkish Research Institute*(5). 99-114.
- Kızılaslan, N., ve Kozlu, D. (2021). Teknolojinin ve dijitalleşmenin geleneksel türk sanatlarına yansımaları. *Medeniyet Sanat Dergisi*, 7(1), 105-126. <https://doi.org/10.46641/medeniyetsanat.930735>
- Koçak, E. (2017). Geleneksel baskı motiflerinin vektörel nakışlara dönüştürülmesi. *Kesit Akademi Dergisi*(12), 377-386.
- Koyuncu Okca, A., ve Kabukçu, E. (2020). Geleneksel üretimlerin tasarım odaklı düşünme metodu ile desteklenmesi: çaput dokumacılığı. *Sanat ve Tasarım Dergisi*(26), 517-535.
- Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı. (2011). *Erzurum için öncü sektörlerin belirlenmesi rapor*. Erzurum İli Arama Konferansları -1, Erzurum.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2012). *El Sanatları Teknolojisi Cicim Dokuma*. MEB.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2012). *El Sanatları Teknolojisi Ehram Dokuma*. MEB.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2012). *El Sanatları Teknolojisi Kilim Dokum-1*. MEB.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2012). *El Sanatları Teknolojisi Sumak Dokuma*. MEB.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2013). *El Sanatları Teknolojisi Zili Dokuma*. MEB.
- Özüdoğru, Ş., Odabaşı, S., Akdemir, İ., Ceylan, Ö., Meriç, D. (2025). Türkiye’de sürdürülebilir moda oluşumları: güncel durum, zorluklar ve olanaklar. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(1), 351-368. <https://doi.org/10.32709/akusosbil.1298160>
- Salman, F., ve Kırkıncıoğlu, Z. (2014). Geçmişten günümüze Erzurum’da ehram (ihram) dokumacılığı. *Arış Dergisi*(10), 42-51. <https://doi.org/10.34242/akmbaris.2019.60>
- Üner, M. E. (2017). *Urfa gümrük defterleri*. Şanlıurfa Ticaret ve Sanayi Odası.

İnternet Kaynağı

- Akgün Ünalı, B. (2019, 27 Ocak). *'Haute Couture' Zanaatkâr Ellerde Hayat Buluyor*. 6 Mayıs 2024 tarihinde <https://t24.com.tr/yazarlar/burcin-akgun-unaldi/haute-couture-zanaatkar-ellerde-hayat-buluyor,21490> adresinden edinilmiştir.
- Bayburt Postası (2013, 8 Mayıs). *Modada 'Ehram' Esintisi*. 10 Kasım 2024 tarihinde <https://www.bayburtpostasi.com.tr/modada-ehram-esintisi> adresinden edinilmiştir.
- Bursa Kumaş (2024, 6 Mayıs). *Doğal ve Sürdürülebilir Kumaşlar Çevre Dostu Giyim ve Tekstil Seçenekleri*. 9 Ağustos 2024 tarihinde <https://bursakumas.com.tr/blog/50-dogal-ve-surdurulebilir-kumaslar-cevre-dostu-giyim-ve-tekstil-secenekleri/> adresinden edinilmiştir.
- Erzurum Olgunlaşma Enstitüsü. (2023, 10 Ocak). Ehram dokuma atölyesi. Erzurum Olgunlaşma Enstitüsü Yayınları. 6 Kasım 2024 tarihinde https://erzurumolgulasmaenstitusu.meb.k12.tr/icerikler/el-sanatlari-ehram-dokuma-atolyesi_13627008.html adresinden edinilmiştir.
- Haberler.com (2013, 25 Nisan). *Dokuz Tasarımcıdan, Ehrama Özel Dokunuş*. 6 Kasım 2024 tarihinde <https://www.haberler.com/guncel/dokuz-tasarimcidan-ehrama-ozel-dokunuş-4560177-haberi/> adresinden edinilmiştir.
- Kalkınma Kütüphanesi (2016). *DAP Bölgesi Yöresel Ürünlerini Ticarileştirme Fizibilite Raporu*. 27 Ocak 2025 tarihinde <https://www.kalkinmakutuphanesi.gov.tr/dokuman/dap-bolgesi-yoresel-urunlerini-ticarilestirme/1609> adresinden edinilmiştir.
- Kamer Vakfı (2012). *Ehram Üretim Atölyesi Projesi*. 25 Aralık 2024 tarihinde https://www.kamer.org.tr/icerik_detay.php?id=543 adresinden edinilmiştir.
- Özdemir, K. (2024, 29 Eylül). *Ehram Kumaşına Erzincanlı Kadınlardan Modern Dokunuş*. 6 Kasım 2024 tarihinde <https://www.aa.com.tr/tr/yasam/ehram-kumasina-erzincanli-kadinlardan-modern-dokunuş/3345236> adresinden edinilmiştir.

Sabah (2021, 9 Ekim). *Erzurum'da kamu kurumu ve sivil toplum işbirliği*. 10 Aralık 2024 tarihinde <https://www.sabah.com.tr/erzurum/2021/10/09/erzurumda-kamu-kurumu-ve-sivil-toplum-isbirligi> adresinden edinilmiştir.

T. C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, (2022, 7 Temmuz). *'Ehram Kumaşı' Farklı Ürünlerle Geleceğe Taşınıyor*. 24 Aralık 2024 tarihinde https://www.iletisim.gov.tr/turkce/yerel_basin/detay/ehram-kumasi-farkli-urunlerle-gelecege-tasiniyor adresinden edinilmiştir.

Tekstil İşveren (2019, 26 Nisan). *Yün: Sürdürülebilir, Sağlıklı ve Hep Değerli*. 12 Ekim 2024 tarihinde <https://tekstilisveren.org.tr/haberler/yuen-suerdueruelebilir-saglikli-ve-hep-degerli> adresinden edinilmiştir.

TOPLUMSAL KATKI

Bu araştırma, Anadolu'nun köklü dokuma geleneği olan Ehram'ın günümüz moda tasarımına yeniden kazandırılması üzerine odaklanmaktadır. Çalışma, geleneksel bir değerın yalnızca korunmasıyla sınırlı kalmayıp, çağdaş giysi anlayışına uyarlanarak yeniden üretilebilir bir kültürel unsur haline gelmesini amaçlamaktadır. Bu yönüyle tez, toplumun kültürel belleğini canlı tutarken aynı zamanda moda aracılığıyla yeni ifade biçimleri geliştirilmesine katkı sağlamaktadır.

Araştırma sürecinde hazırlanan koleksiyon, hem somut giysi tasarımlarını hem de dijital ortamda sergilenebilir versiyonlarını içermekte; bu yönüyle Ehram'ın farklı mecalarda yeniden görünür olmasına olanak tanımaktadır. Böylece geleneksel dokuma, yalnızca yerel topluluklar için değil, farklı kültürlerden bireylerin erişimine de açılmakta; bu durum, kültürler arası etkileşime zemin hazırlamaktadır. Dijital arşivleme yoluyla Ehram'ın aktarımı, hem akademik çalışmalar hem de tasarım pratikleri için uzun vadeli bir kaynak işlevi görecektir.

Çalışmanın toplumsal katkılarından biri de, sürdürülebilir tasarım anlayışına destek sağlamasıdır. Geleneksel yöntemlerle üretilen Ehram'ın çağdaş giyime entegre edilmesi, hızlı tüketim yerine kalıcı, anlam yüklü ve çevre dostu ürünlerin teşvik edilmesine imkân tanımaktadır. Bu durum, hem kültürel mirasın korunmasına hem de ekolojik duyarlılığın gelişmesine hizmet etmektedir.

Tez kapsamında geliştirilen koleksiyon, tasarımların fiziksel üretimiyle sınırlı kalmayıp, dijital ortamda da belgelenerek geniş kitlelere ulaşma imkânı sağlamaktadır.